

อาชญากรรมและ กระบวนการยุติธรรมไทย ในวันนี้

ปี พ.ศ. 2566

UPDATING THAI CRIMINAL JUSTICE 2023

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมไทยในวันนี้ ปี พ.ศ. 2566
Updating Thai Criminal Justice 2023

โดย
สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงาน อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมไทยในวันนี้ ปี พ.ศ. 2566
Updating Thai Criminal Justice 2023

คณะผู้จัดทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักฟ่อน

นาย ณ.กะเมอ มณีเทพ

คำนำ

การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม ในครั้งนี้ คณะที่ปรึกษามุ่งวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม ทั้งผลการศึกษาข้อมูลหรือข้อค้นพบสำคัญจากรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ วิเคราะห์ปัจจัยการกระทำผิดเพื่อนำไปใช้วางแผนลดการเกิดอาชญากรรม ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย และผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2566 รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในระดับประเทศ กรอบการพัฒนาระบบการยุติธรรมในระดับสากล และการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566-2567 เพื่อคาดการณ์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบการยุติธรรม ทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ สำหรับนำไปพัฒนานโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมและการพัฒนาในเชิงวิชาการต่อไป

คณะที่ปรึกษา

กันยายน 2567

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ภายใต้ข้อค้นพบและข้อสรุปจากผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ของสำนักงานกิจการยุติธรรม ประกอบกับสถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการยุติธรรม และนำเสนอในรูปแบบรายงานวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม ปี พ.ศ. 2566
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

1.1 สถานการณ์อาชญากรรมในภาพรวม

ฐานความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหายเป็นกลุ่มข้อหาที่มีจำนวนคดีรับแจ้งต่อฐานความผิดมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งการเสพยาเสพติด และการครอบครองเพื่อเสพ สอดคล้องกับสถิติผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความแออัดของเรือนจำ ในขณะที่ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ และการฉ้อโกง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการการหลอกลวงซื้อขายสินค้าและบริการ มีจำนวนคดีรับแจ้งความที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับความผิดในกลุ่มข้อหาฐานความผิดพิเศษ ซึ่งลักษณะความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีสัดส่วนมากที่สุดในฐานะความผิดนี้ รองลงมาคือ ฐานความผิดฉ้อโกงที่กระทำผ่านคอมพิวเตอร์ สะท้อนกระแสการขยายตัวของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ทำให้อาชญากรรมเกิดได้กว้างขึ้น anywhere anytime และผู้เสียหายกว้างขึ้น ทำให้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของคนในสังคมมีความหลากหลาย รุนแรง และขยายตัวเป็นวงกว้าง และความฉับไวในการรับมือกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นและท้าทายต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันและอนาคต ในขณะที่พบว่า ข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2566 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประสบเหตุหรือตกเป็นเหยื่อมากที่สุด คือ ความผิดต่อชีวิตร่างกาย (นับรวมอุบัติเหตุจราจร) และความผิดฉ้อโกงหลอกลวง ซึ่งโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งกองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นพื้นที่ที่พบการเกิดเหตุอาชญากรรมมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ไม่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือจิตใจ รวมทั้งไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเหยื่อ และเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ พบว่า ผู้ก่อเหตุอาชญากรรมไม่รู้จัก หรือไม่เกี่ยวข้องกับเหยื่อ ทั้งนี้ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่มีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยส่วนใหญ่เป็นการแจ้งเหตุอาชญากรรมที่เป็นความผิด

ต่อชีวิตร่างกาย ในขณะที่ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่แจ้งเหตุ ส่วนใหญ่มักให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเกิดความเสียหายเล็กน้อย

1.2 การดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ และการพิจารณาคดีในชั้นศาล ส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาคดีในชั้นศาล มักใช้เวลาไม่เกิน 1 เดือน รวมทั้งจำนวนคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยส่วนใหญ่ สามารถไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้พบว่า การดำเนินงานด้านการป้องกันอาชญากรรมที่น่าสนใจในปี พ.ศ. 2566 คือ การพัฒนา Application on mobile ในชื่อ “SAFE POINT” ที่พัฒนาขึ้นเพื่อคาดการณ์การเกิดอาชญากรรมในระดับพื้นที่ รวมถึงเป็นการเตือนภัยให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเฝ้าระวังตนเอง ผ่านอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการในอุปกรณ์ Smart Phone และ Tablet โดยปัจจุบันข้อมูลที่นำมาประมวลผลในระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหลัก แต่ยังไม่ได้มีการประสานเพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมฐานข้อมูลกับแต่ละหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาในภาพรวมการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ตามแนวทางการดำเนินงานในมิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมมากที่สุด โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานเรื่องการสร้างกลไกการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม รองลงมาคือ การดำเนินโครงการตามมิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเน้นการจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้า (Root Cause) ของการก่ออาชญากรรมควบคู่กับการผลักดันให้มีกลไกหรือช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลายเพื่อเป็นหลักประกันความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างรวดเร็วทั่วถึงและเท่าเทียม ในขณะที่การดำเนินโครงการตามมิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสมและทั่วถึงเป็นหลัก ซึ่งมักเป็นโครงการจัดฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่ประชาชนแต่ละกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณพบว่า มีการใช้จ่ายงบประมาณของโครงการในมิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากลมากที่สุด เนื่องจากลักษณะของโครงการและกิจกรรมในมิตินี้ จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ในการพัฒนาโครงการดำเนินงานในแต่ละส่วน รองมา คือ มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย และมิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม ตามลำดับ และเมื่อนำผลการติดตามการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 – 2569) มาพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ พบว่า มีตัวชี้วัดที่บรรลุตามค่าเป้าหมาย จำนวน 10 ตัว และตัวชี้วัด

ที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามค่าเป้าหมาย จำนวน 9 ตัว โดยมีตัวชี้วัดที่ยังไม่มีข้อมูลบ่งชี้ผลสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่ชัดเจน จำนวน 1 ตัวชี้วัด

นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี 2566 พบว่า ประเทศไทยมีความพยายามในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของแต่ละหน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายด้านสังคมสงบสุข (Peace) ด้านความยุติธรรม (Justice) และด้านไม่แบ่งแยก (Strong Institutions) โดยมีผลตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่น่าสนใจดังนี้

เป้าหมายที่ 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ พบว่า ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายใต้ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index: GPI) ประจำปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่สูงขึ้น คือ อันดับที่ 92 จาก 163 ประเทศทั่วโลก (ปี พ.ศ. 2565 อยู่ในอันดับ 103) แต่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี ค.ศ. 2023 (Trafficking in Person Report: YIP Report 2023) ของกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศไทยยังคงถูกจัดให้อยู่ในระดับ Tier 2 ซึ่งนับว่ายังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้

เป้าหมายที่ 16.2 ยุติการข่มเหง การแสวงหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรง และการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก พบว่า จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี ค.ศ. 2023 (Trafficking in Person Report: YIP Report 2023) ของกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศไทยยังคงถูกจัดให้อยู่ในระดับ Tier 2 ซึ่งแม้ว่าผลการดำเนินงานของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีการดำเนินงานอย่างเนื่องและมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในหลายประเด็น

เป้าหมายที่ 16.3 ส่งเสริมหลักนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศและสร้างหลักประกันว่าทุกคนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม พบว่า จำนวนคดีความรุนแรงที่รับแจ้ง จาก 2 กลุ่มคดีหลัก คือ ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ และฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในปีงบประมาณ พ.ศ.2566 มีจำนวนเพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวนผู้ต้องขังระหว่างที่ศาลยังไม่พิพากษามีจำนวนที่ลดลง อาจเนื่องมาจากการพัฒนามาตรการทางเลือกมาใช้มากขึ้น

เป้าหมายที่ 16.4 ลดการลักลอบ เคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความของแข็งเกร่ง กระบวนการติดตามและส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูปแบบภายใน ปี พ.ศ. 2573 พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดได้อย่างชัดเจน

เป้าหมายที่ 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ พบว่า ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) ซึ่งจัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ประเมินให้ ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีค่าคะแนน 35 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยเป็นอันดับที่ 108 จากทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลกที่เข้าร่วมการประเมิน และ

อยู่ในอันดับ 4 จาก 9 ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่เข้าร่วมการประเมิน สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ในระดับเดิม

เป้าหมายที่ 16.6 การพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ พบว่า สัดส่วนการเบิกจ่ายต่องบประมาณที่ได้รับการอนุมัติ อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นการใช้จ่ายงบประมาณตามแผน และจากผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของภาครัฐและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการของภาครัฐ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับมาก

เป้าหมายที่ 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ พบว่า สัดส่วนของข้าราชการในฝ่ายพลเรือน เพศชายและหญิง มีความใกล้เคียงกัน ในขณะที่สัดส่วนของเพศชายและหญิง ในกลุ่มข้าราชการในฝ่ายพลเรือน (ฝ่ายตุลาการ) ข้าราชการในฝ่ายพลเรือนที่ดำรงตำแหน่งระดับสูง และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น พบว่า เพศชายมีสัดส่วนที่มากกว่าเพศหญิงเป็นอย่างมาก

เป้าหมายที่ 16.8 ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันของธรรมาภิบาลระดับโลก พบว่า ประเทศไทยเป็นสมาชิกและมีสิทธิออกเสียงในองค์กรระหว่างประเทศ จำนวน 7 องค์กร

เป้าหมายที่ 16.9 จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีการจดทะเบียนเกิด (มีสูติบัตร) ภายในปี พ.ศ. 2573 พบว่า ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2565 มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ได้จดทะเบียนเกิดกับหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 99.8

เป้าหมายที่ 16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศ พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จำนวน 21 เรื่อง และมีคดีฆาตกรรม คดีลักพาตัว หรือมีการกระทำความผิดในลักษณะของการอุ้มหาย การควบคุมตัวโดยพลการ และการทรมานที่กระทำต่อผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อสมาชิกของสหภาพแรงงาน และนักพิทักษ์สิทธิมนุษยชน จำนวน 4 เรื่อง ในขณะที่ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในประเด็นที่สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การเข้าถึงข้อมูล มีคะแนนค่อนข้างสูง และมีหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จำนวน 301 หน่วยงาน

เป้าหมายที่ 16.a เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงการกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม พบว่า ประเทศไทยมีองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและสถาบันที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษ (Specialized Institutions) เพื่อดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 1 องค์กร คือ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เป้าหมายที่ 16.b ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ข้อมูล ณ ปีพ.ศ. 2565 สัดส่วนของประชากรอายุ 15 - 49 ปี ที่มีความรู้ดีกว่าถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกคุกคาม ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ตามข้อบัญญัติพื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติ ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เพศชาย ร้อยละ 11.9 และเพศหญิง ร้อยละ 10.1 โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีเรื่องร้องเรียนกรณีกล่าวอ้างว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน 1,063 เรื่อง

2. สถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

จากการทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนกลยุทธ์ที่เป็นกรอบการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทย พบว่ามียุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพของงานยุติธรรมได้แก่ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) และนโยบายสำคัญแห่งรัฐด้านการบริหารและพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยมีประเด็นที่สำคัญ 7 ประเด็น ได้แก่ การอำนวยความสะดวกตามสิทธิของประชาชน การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิต การป้องกันและจัดการปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ การบริหารและระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล การยกเลิก ปรับปรุง และพัฒนากฎหมาย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน และการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ และประเด็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่การประชุมในระดับสากลให้ความสำคัญ คือ การส่งเสริมความก้าวหน้าของการป้องกันอาชญากรรม และความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการสร้างความก้าวหน้าในกลยุทธ์ป้องกันอาชญากรรมที่มีนวัตกรรมและการป้องกันอาชญากรรมโดยอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ การลดการกระทำผิดซ้ำด้วยการฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคม การสร้างความร่วมมือและนำแนวทางการพัฒนาที่มีความหลากหลายในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งการพัฒนาหลักนิติธรรมเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีศักยภาพและความพร้อมในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนตามสิทธิและการปฏิบัติที่เท่าเทียมภายใต้กฎหมาย ตลอดจนการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อป้องกันอาชญากรรมทุกรูปแบบ โดยมุ่งแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทของสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมไซเบอร์ ด้วยการส่งเสริมคุณค่าของการรู้เท่าทัน (Literacy) ในทุกลักษณะ และในทุกระดับของวิถีชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันการสร้างข้อมูลและการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องในสังคม

ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 ที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งเสนอกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีความโดดเด่นคือ การประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566 และพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ในขณะที่มีการประกาศใช้กฎกระทรวง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศกระทรวงจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และประมวลกฎหมายยาเสพติด รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปรับเป็นพินัย โดยเป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

3. การคาดการณ์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

สถานการณ์อาชญากรรมในอนาคตมีแนวโน้มที่น่าสนใจคือ ลักษณะของเหตุอาชญากรรมในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะพบการกระทำผิดผ่านรูปแบบออนไลน์ หรือการกระทำผิดทางเทคโนโลยีมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฉ้อโกงที่กระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้คนในสังคมมีโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากบุคคลที่ไม่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยไม่ได้เผชิญหน้ากับผู้ก่อเหตุ ทำให้พื้นที่ในการก่ออาชญากรรมเกิดได้ในวงกว้าง รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในสังคมตกเป็นเหยื่อได้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตามก็ตีพบว่า อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงมีสัดส่วนมากที่สุดในปัจจุบัน และยังคงมีแนวโน้มว่ายังคงเป็นลักษณะความผิดที่มีสัดส่วนมากที่สุดในอนาคตเช่นกัน อีกทั้งยังพบว่า การกระทำผิดหรือการก่ออาชญากรรมแบบเผชิญหน้าแบบเดิม (Street Crimes) กลับมามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน สถานการณ์ดังกล่าวนับเป็นความท้าทายต่อการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทุกมิติ

ทั้งนี้ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคตจำเป็นต้องมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีทิศทางการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคตพึงให้ความสำคัญกับความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน เพื่อพัฒนารูปแบบการทำงานเพื่อให้เอื้อต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมทั้งการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเคารพกฎหมายของประชาชนในสังคมเพื่อสร้างการป้องกันอาชญากรรมร่วมกันของประชาชนในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการตระหนักถึงลักษณะของอาชญากรรมรูปแบบใหม่และแนวทางการจัดการกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรการพัฒนาบุคลากรให้เท่าทันต่อภาวะการณ์เติบโตและเปลี่ยนแปลงของสังคม พร้อมทั้งสร้างค่านิยมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งเน้นความสำเร็จในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังควรตระหนักถึงความสำคัญระบบข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อให้เกิดการทำงานบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเดียวกัน และการแสวงหาประโยชน์จากการทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ เพื่อป้องกันอาชญากรรมทุกรูปแบบ

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) การสร้างวัฒนธรรมเคารพกฎหมายให้แก่ประชาชน
- (2) การปรับปรุงมองและหลักในการจัดการอาชญากรรมโดยมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าการมุ่งเน้นการใช้อำนาจรัฐเพื่อควบคุมสังคม
- (3) การส่งเสริมระบบงานยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric)
- (4) การบริหารและระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล
- (5) การพัฒนาระบบข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างหน่วยงานแบบเป็นระบบ
- (6) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมด้วยข้อมูลและองค์ความรู้ทางวิชาการ
- (7) การพัฒนารูปแบบการทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (Intergovernmental Network)

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- (1) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน
- (2) การพัฒนาแนวทางการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนอย่างทันที่วงที่โดยการจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายในชุมชน
- (3) การจัดทำสื่อหรือรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในลักษณะเชิงรุกแก่ประชาชนเพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักถึงลักษณะของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในประเภทต่าง ๆ
- (4) การพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมแก่บุคลากรเพื่อรับมือกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
 - (4.1) การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่
 - (4.2) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล
 - (4.3) การสร้างทัศนคติในการทำงานที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- (5) การกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
- (6) การพัฒนาแนวทางการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการให้บริการประชาชน
- (7) การพัฒนารูปแบบการทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

เพิ่มขึ้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
บทสรุปผู้บริหาร	(2)
สารบัญ	(9)
สารบัญตาราง	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	
1.2 วัตถุประสงค์โครงการ	2
1.3 แนวทางและวิธีการดำเนินการ	2
1.4 แผนและกรอบเวลาในการดำเนินโครงการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 การบริหารปัจจัย และการควบคุมกิจกรรม หรือกระบวนการลดความเสี่ยง	5
บทที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	7
2.1 ผลการศึกษาข้อมูลหรือข้อค้นพบสำคัญจากรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและ กระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566	7
2.2 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์ อาชญากรรมแห่งชาติ วิเคราะห์ปัจจัยการกระทำความผิดเพื่อนำไปใช้วางแผน ลดการเกิดอาชญากรรม	21
2.3 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด และวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย	23
2.4 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2566	83
2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 สถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม	106
3.1 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในระดับประเทศ	106
3.2 กรอบการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระดับสากล	117
3.3 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมในปีพ.ศ. 2566-2567	127
 บทที่ 4 การคาดการณ์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต	 170
4.1 การคาดการณ์สถานการณ์อาชญากรรมในอนาคต	170
4.2 ทิศทางการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคต	173
 บทที่ 5 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม	 177
5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	177
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	179
 เอกสารอ้างอิง	 182

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 กิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	4
1.2 แผนการบริหารปัจจัย และการควบคุมกิจกรรม หรือกระบวนการลดความเสี่ยง	6
2.1 สถิติจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ประจำปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามฐานความผิดคดีอาญา 4 กลุ่มข้อหา	8
2.2 สถิติจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ประจำปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามพื้นที่สถานีตำรวจ	9
2.3 จำนวนและสัดส่วนของสำนวนความอาญาใหม่ในชั้นพนักงานอัยการ ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทสำนวน	10
2.4 จำนวนและร้อยละของบัญชีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามคดีค้างมาและคดีรับใหม่	11
2.5 จำนวนและสัดส่วนของคดีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามคดีที่เสร็จสิ้นและค้างไป	11
2.6 จำนวนและร้อยละของคดีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามการฟ้อง	11
2.7 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น ทหารอาญาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทคดีค้างมาและคดีรับใหม่	12
2.8 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น ทหารอาญาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทคดีค้างมาและคดีรับใหม่	12
2.9 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น ทหารอาญาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทคดีค้างมาและคดีรับใหม่	13
2.10 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น ทหารอาญาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามผลการพิพากษา	13
2.11 จำนวนและร้อยละผู้ต้องขัง ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทของผู้ต้องขัง	14
2.12 จำนวนและร้อยละผู้ต้องขังเด็ดขาด ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามลักษณะความผิด	15
2.13 จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2564-2566	15
2.14 จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี ในปี พ.ศ. 2564-2566	15

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
2.15	จำนวนและร้อยละผู้ต้องขัง ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิด	16
2.16	จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามฐานความผิด	16
2.17	จำนวนเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี ในปี พ.ศ. 2564-2566	17
2.18	จำนวนและร้อยละผู้ถูกคุมความประพฤติ ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตาม ประเภทของผู้ถูกคุมความประพฤติ	17
2.19	จำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการคุมความประพฤติ ในระยะเวลา 1 ปี ในปี พ.ศ. 2562-2566	18
2.20	สถิติคดีและจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมคดีอาญาเสพติด ในปี พ.ศ. 2562-2566	18
2.21	สถิติการดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทคดีอาญา ในปี พ.ศ. 2566	19
2.22	จำนวนผู้เสียหายที่ขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในคดีอาญา ในปี พ.ศ. 2566	19
2.23	จำนวนจำเลยที่ขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในคดีอาญา ในปี พ.ศ. 2566	20
2.24	จำนวนและร้อยละผู้ได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายผ่านคลินิกยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566	21
2.25	ผลการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2566 – 2569 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	23
2.26	คะแนนประเมินระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	26
2.27	รายละเอียดผลการสำรวจระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมใน ภาพรวม	28
2.28	คะแนนประเมินระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน	31
2.29	รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน	33
2.30	คะแนนประเมินระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย	35
2.31	รายละเอียดผลการสำรวจระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย	36
2.32	คะแนนประเมินระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	38
2.33	รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	39
2.34	คะแนนประเมินระดับความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน	42

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2.35 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน	43
2.36 คะแนนประเมินระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม	45
2.37 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม	46
2.38 คะแนนประเมินระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ทางเลือก	51
2.39 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือก	52
2.40 ผลการสำรวจการประสบกับข้อพิพาท	54
2.41 ผลการสำรวจการรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาท	55
2.42 ผลการสำรวจระดับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท	55
2.43 ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท	56
2.44 คะแนนประเมินระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงาน ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	59
2.45 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อ การดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	60
2.46 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.1	64
2.47 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.2	67
2.48 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.3	69
2.49 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.4	71
2.50 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.5	73
2.51 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.6	74
2.52 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.7	75
2.53 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.8	77
2.54 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.9	78
2.55 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.10	80
2.56 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.a	82
2.57 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.b	83
2.58 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2.59 จำนวนครั้งและโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด	86
2.60 จำนวนครั้งและโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทพื้นที่สถานีตำรวจ	86
2.61 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านชีวิตร่างกาย	88
2.62 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านทรัพย์สิน	89
2.63 จำนวนและร้อยละของความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับผู้ก่อเหตุ	89
2.64 จำนวนและร้อยละของการแจ้งเหตุ	90
2.65 จำนวนและร้อยละของการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ จำแนกตามลักษณะความผิด	91
2.66 รายละเอียดการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่	91
2.67 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งเหตุ	92
2.68 สาเหตุที่ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่	92
2.69 ความรู้สึกปลอดภัยของประชาชน	93
2.70 ความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน	94
2.71 สรุปผลการติดตามการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 – 2569) เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนด	103
3.1 พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567	128
3.2 พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ ในปี พ.ศ. 2566-2567	130
3.3 พระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ ในปี พ.ศ. 2566-2567	132
3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567	136
3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567	156

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานกิจการยุติธรรม มีบทบาทและภารกิจที่สำคัญในการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะ และพัฒนาระบบงานยุติธรรม จัดทำแผน นโยบาย และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานยุติธรรม ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 โดยได้จัดทำแผน นโยบาย และแนวทางการบริหารงานยุติธรรมที่สำคัญในปัจจุบัน อาทิ แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ กรอบแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2560 การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 (Sustainable Development Goals : SDG 16) และตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินงานตามบทบาทภารกิจดังกล่าวต้องอาศัยการวิเคราะห์สถิติข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเป็นข้อมูลสนับสนุน หรือหลักฐานเชิงประจักษ์ สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินสถานการณ์อาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรม การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันแก้ไขอาชญากรรมและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ตลอดจนการพัฒนาแผน นโยบาย และแนวทางการบริหารงานยุติธรรมดังกล่าวข้างต้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานกิจการยุติธรรมได้มีการจัดทำรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม (White Paper on Crime and Justice) รายงานการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน และรายงาน การจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ริเริ่มจัดทำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูล และสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม (Updating Thai Criminal Justice) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อาชญากรรมและการปรับตัวของกระบวนการยุติธรรม ที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวภายหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ความพยายามขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ และกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้นำประเด็นข้อค้นพบสำคัญ มาประกอบการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานและนโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมและการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวมีความต่อเนื่อง จึงควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อค้นพบและสถานการณ์สำคัญด้านกระบวนการยุติธรรมจากการรวบรวมสถิติรายงาน สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ดังกล่าว ประกอบกับรายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับนโยบาย สถานการณ์และบริบท

ความเปลี่ยนแปลงสำคัญของกระบวนการยุติธรรมไทยในช่วงปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมสำหรับนำไปพัฒนานโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมและ การพัฒนาในเชิงวิชาการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์โครงการ

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์อาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ภายใต้ข้อค้นพบและข้อสรุปจากผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ของสำนักงาน กิจการยุติธรรม ประกอบกับสถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการยุติธรรม และนำเสนอในรูปแบบรายงานวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม ปี พ.ศ. 2566

1.2.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ

1.3 แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในภาพรวม มีแนวทางและขั้นตอน การดำเนินงาน ดังนี้

1.3.1 การกำหนดกรอบการศึกษา โดยคณะที่ปรึกษาจะดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ อาชญาวิทยาและการบริหารกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดประเด็นและรายละเอียด ในการกำหนดกรอบและประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทย ตลอดจน การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติที่เหมาะสม

1.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) โดยดำเนินศึกษา ทบทวนข้อมูล ผลการศึกษา และข้อค้นพบสำคัญที่เกี่ยวข้องสถานการณ์ อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม จากโครงการที่ดำเนินการ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยประกอบด้วย

1.3.2.1 ผลการศึกษาข้อมูลหรือข้อค้นพบสำคัญจากรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและ กระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566

1.3.2.2 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์ อาชญากรรมแห่งชาติ วิเคราะห์ปัจจัยการกระทำความผิดเพื่อนำไปใช้วางแผนลดการเกิดอาชญากรรม

1.3.2.3 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดและ วิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

1.3.2.4 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2566

1.3.2.5 สถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย กฎหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

1.3.3 การสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา โดยดำเนินการสรุปผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 1.3.2 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

1.3.4 การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ต่อสำนักงานกิจการยุติธรรม โดยจัดทำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ปี พ.ศ. 2566

1.4 แผนและกรอบเวลาในการดำเนินโครงการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ 120 วัน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 9 พฤษภาคม ถึง 5 กันยายน พ.ศ. 2567 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 กิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม	พฤษภาคม				มิถุนายน				กรกฎาคม				สิงหาคม				
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1
1. กำหนดแผนงานและ กรอบการศึกษา																	
ส่งงานงวดที่ 1																	
2. ศึกษา ทบทวนข้อมูล ผลการศึกษาและ ข้อค้นพบสำคัญที่ เกี่ยวข้องสถานการณ์ อาชญากรรมและ กระบวนการยุติธรรม																	
3. การสรุปและวิเคราะห์ ผลการศึกษา																	
4. การจัดทำรายงาน ฉบับสมบูรณ์																	
ส่งงานงวดที่ 2																	

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ปี พ.ศ. 2566 ที่วิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ภายใต้ข้อค้นพบและข้อสรุปจากผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ของสำนักงานกิจการยุติธรรม ประกอบกับสถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ

1.5.2 ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารงานยุติธรรม และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อาชญากรรมและการปรับตัวของกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ และสามารถนำข้อเสนอแนะไปประกอบการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ

1.5.3 นักวิชาการ สถาบันการศึกษาและประชาชนผู้สนใจทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อาชญากรรมและการปรับตัวของกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ และสามารถนำข้อเสนอแนะเชิงวิชาการไปอ้างอิง หรือนำไปประกอบการศึกษาวิจัยและพัฒนางานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.6 การบริหารปัจจัย และการควบคุมกิจกรรม หรือกระบวนการลดความเสี่ยง

ที่ปรึกษามีแนวการบริหารปัจจัย การควบคุมกิจกรรมหรือกระบวนการทำงาน และการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

1.6.1 จัดให้มีการประชุมเพื่อออกแบบแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทีมที่ปรึกษาและสำนักงานกิจการยุติธรรม

1.6.2 กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงาน พร้อมทั้งกำกับติดตามให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนเป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงาน

1.6.3 จัดให้มีการประชุมและหารือร่วมกันระหว่างทีมที่ปรึกษาและสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อให้รับทราบการดำเนินการของที่ปรึกษาเป็นระยะ เพื่อให้สามารถเกิดการกำกับติดตามการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในสัญญา รวมทั้งหากมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานในกรณีที่มีเหตุหรือเงื่อนไขที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้

1.6.4 กำหนดแผนการบริหารปัจจัย และการควบคุมกิจกรรม หรือกระบวนการลดความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนงานหรือเป้าหมายของโครงการ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดและความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาการดำเนินโครงการ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 แผนการบริหารปัจจัย และการควบคุมกิจกรรม หรือกระบวนการลดความเสี่ยง

ขั้นตอนการดำเนินงาน	การบริหารปัจจัย (ทรัพยากรการดำเนินงาน) และแผนการควบคุมกิจกรรม	ความเสี่ยงที่อาจเกิด	การจัดการความเสี่ยง
กำหนดแผนงานในการสำรวจข้อมูล	- จัดทำตารางเวลาในการดำเนินการในแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน	- การกำหนดตารางเวลาการดำเนินงานมีความคาดเคลื่อนจากการดำเนินงานจริง	- การควบคุมให้การปรับเปลี่ยนตารางเวลาในการดำเนินแต่ละกิจกรรมอยู่ภายใต้กรอบเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง
ดำเนินการสำรวจข้อมูล	- กำหนดลักษณะของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ และกรอบเวลาในการได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจน	- การไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนตามกรอบเวลาที่กำหนด	- การประสานติดตามข้อมูลร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อตรวจสอบความคืบหน้าในการได้รับข้อมูลและถูกต้องของข้อมูล
วิเคราะห์ผลและข้อค้นพบที่ได้จากการสำรวจ	- นำแผนการดำเนินงานและแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่ออกแบบมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน	- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงาน	- ปรึกษาหารือกับทางสำนักงานกิจการยุติธรรมเกี่ยวกับเป้าหมายในการนำผลการสำรวจไปใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ของหน่วยงาน
จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	- จัดทำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ฉบับสมบูรณ์จำนวน 10 เล่ม พร้อมไฟล์ในรูปแบบ Thumb Drive	- รายละเอียดในรายงานฉบับสมบูรณ์อาจไม่ครบถ้วนตามความคาดหวังของสำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะผู้ว่าจ้าง	- ปรึกษาหารือกับทางสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อทำความเข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหา รายงานร่วมกัน

บทที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

2.1 ผลการศึกษาข้อมูลหรือข้อค้นพบสำคัญจากรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2566

จากรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม (White Paper on Crime and Justice) ประจำปี พ.ศ. 2566 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม พบข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 สถานการณ์อาชญากรรม สถิติคดีอาญา และการดำเนินงานในชั้นตำรวจ

เมื่อพิจารณาสถิติคดีอาญาในชั้นตำรวจ จำแนกตามคดีอาญา 4 กลุ่มประเภทคดี พบว่า ภาพรวมทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2566 มีคดีอาญาที่รับแจ้งความ จำนวน 1,371,008 คดี คดีอาญาที่มีการจับกุมผู้ต้องหา จำนวน 1,462,854 คดี และผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม จำนวน 1,874,861 คน โดยกลุ่มข้อหาที่มีจำนวนคดีรับแจ้งต่อฐานความผิดมากที่สุดคือ **ฐานความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย** จำนวน 1,163,868 คดี (ร้อยละ 84.89 ของคดีอาญาที่รับแจ้งความทั้งหมด) และมีคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหา จำนวน 1,272,252 คดี (ร้อยละ 86.97 ของคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาทั้งหมด) โดยมีผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม จำนวน 1,576,600 คน (ร้อยละ 84.09 ของจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมทั้งหมด) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ลักษณะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีสัดส่วนที่มากที่สุดที่สุดในฐานะความผิดนี้ ทั้งจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด ในขณะที่กลุ่มข้อหาที่มีจำนวนคดีรับแจ้งความต่อฐานความผิดน้อยที่สุดคือ **ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ** จำนวน 38,183 คดี (ร้อยละ 2.79 ของคดีอาญาที่รับแจ้งความทั้งหมด) และมีคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหา จำนวน 43,942 คดี (ร้อยละ 3.00 ของคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาทั้งหมด) โดยมีผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม จำนวน 77,381 คน (ร้อยละ 4.13 ของจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมทั้งหมด) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย (สาหัส) มีสัดส่วนที่มากที่สุดที่สุดในฐานะความผิดนี้ ทั้งจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ประจำปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามฐานความผิดคดีอาญา 4 กลุ่มข้อหา

กลุ่มข้อหา	จำนวนคดี รับแจ้ง ความ	ร้อยละของ คดีรับแจ้ง ความ	จำนวนคดี ที่จับกุม ผู้ต้องหา	ร้อยละของ คดีที่จับกุม ผู้ต้องหา	จำนวน ผู้ต้องหา ที่ถูกจับกุม	ร้อยละของ ผู้ต้องหา ที่ถูกจับกุม
1.ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ	38,183	2.79	43,942	3.00	77,381	4.13
2.ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	124,824	9.10	118,957	8.13	171,014	9.12
3.ฐานความผิดพิเศษ	44,133	3.22	27,703	1.89	49,866	2.66
4.ฐานความผิดที่รัฐเป็น ผู้เสียหาย	1,163,868	84.89	1,272,252	86.97	1,576,600	84.09
รวม	1,371,008	100.0	1,462,854	100.0	1,874,861	100.0

ที่มา: สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน ธนยพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 12

สำหรับกลุ่มข้อหาฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ พบว่า ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ มีสัดส่วนที่มากที่สุดในฐานะความผิดนี้ ทั้งจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม รองลงมาคือ การฉ้อโกง ในขณะที่กลุ่มข้อหาฐานความผิดพิเศษ พบว่า ลักษณะความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีสัดส่วนที่มากที่สุดในฐานะความผิดนี้ ทั้งจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม รองลงมาคือ ฐานความผิดฉ้อโกงที่กระทำผ่านคอมพิวเตอร์

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสถิติคดีอาญาในชั้นตำรวจ จำแนกตามพื้นที่ พบว่า พื้นที่ที่มีจำนวนคดีรับแจ้งความมากที่สุดคือ ภูธรภาค 4 รองลงมาคือ ภูธรภาค 2 และ ภูธรภาค 8 ตามลำดับ โดยในทุกพื้นที่คดีกลุ่มฐานความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มีจำนวนคดีรับแจ้งความเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดในทุกพื้นที่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 สถิติจำนวนคดีรับแจ้งความ จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหา และจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ประจำปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามพื้นที่สถานีตำรวจ

กลุ่มข้อหา	กรุงเทพ มหานคร	ภูธรภาคที่ 1	ภูธรภาคที่ 2	ภูธรภาคที่ 3	ภูธรภาคที่ 4	ภูธรภาคที่ 5	ภูธรภาคที่ 6	ภูธรภาคที่ 7	ภูธรภาคที่ 8	ภูธรภาคที่ 9
1.ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ	4,895	4,604	3,446	4,201	4,244	2,637	3,856	3,385	3,081	3,234
2.ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	16,344	15,880	9,556	11,772	20,135	20,135	10,053	10,769	9,299	10,629
๖ 3.ฐานความผิดพิเศษ	4,662	3,942	3,740	3,339	8,148	4,916	3,837	3,944	5,058	2,547
4.ฐานความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	63,770	103,075	199,958	130,450	189,756	106,808	70,664	81,914	121,398	96,075
รวม	89,671	127,501	216,700	149,762	222,883	124,748	88,410	100,012	138,836	112,485

ที่มา: สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 29 และ 39

2.1.2 กระบวนการดำเนินคดี สถิติการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ และกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล

2.1.2.1 สถิติการดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ

เมื่อพิจารณาข้อมูลการดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ จากสถิติและปริมาณการรับสำนวนความอาญาใหม่ทั่วประเทศของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2565 – 2566 พบว่า สำนวนความอาญาใหม่จำนวน 733,772 คดี ส่วนใหญ่คือ ความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา จำนวน 496,128 คดี (ร้อยละ 67.61) รองลงมาคือ ความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ไม่ได้ส่งตัวมา (เฉพาะคดีเปรียบเทียบปรับ) จำนวน 195,343 คดี (ร้อยละ 26.62) และความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ไม่ได้ส่งตัวมา (ไม่รวมคดีเปรียบเทียบปรับ) จำนวน 33,901 คดี (ร้อยละ 4.62) ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 จำนวนและสัดส่วนของสำนวนความอาญาใหม่ในชั้นพนักงานอัยการ ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทสำนวน

ประเภทสำนวนความอาญาใหม่	จำนวน	ร้อยละ
1. ความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา	496,128	67.61
2. ความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ไม่ได้ส่งตัวมา (ไม่รวมคดีเปรียบเทียบปรับ)	33,901	4.62
3. ความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ไม่ได้ส่งตัวมา (เฉพาะคดีเปรียบเทียบปรับ)	195,343	26.62
4. ความอาญาไม่ปรากฏผู้กระทำความผิด	7,893	1.08
5. ความอาญาที่แตกต่าง	233	0.03
6. ชันสูตรพลิกศพ	274	0.04
7. สำนวนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	-	-
รวม	733,772	100.0

ที่มา: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด ใน ๓๓๖๖ สำนวนคดีอาญาใหม่, ๒๕๖๖, น. ๙๖

ทั้งนี้ พบว่า สำนวนความอาญาใหม่ปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ส่วนใหญ่เป็นคดีรับใหม่จำนวน 496,128 คดี (ร้อยละ 92.24) โดยมีคดีที่ค้างมาจากปีก่อนหน้า (พ.ศ. 2565) จำนวน 19,377 คดี (ร้อยละ 3.76) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 จำนวนและร้อยละของบัญชีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตาม คดีค้างมาและคดีรับใหม่

บัญชีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา	จำนวน	ร้อยละ
1. ค้างมาจากปีก่อนหน้า	19,377	3.76
2. รับใหม่	496,128	96.24
รวม	515,505	100.0

ที่มา: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด ใน ๓๓๖๖ สุนทรธรรม และคณะ, ๒๕๖๗, น. ๙๗

จากสำนวนความอาญาใหม่ปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ พบว่า ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว จำนวน ๔๙๕,๕๑๗ คดี (ร้อยละ ๙๖.๑๒) และยังมีสำนวนที่ค้างไป จำนวน ๑๙,๙๘๘ คดี (ร้อยละ ๓.๘๘) ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒.๕

ตารางที่ ๒.๕ จำนวนและสัดส่วนของคดีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จำแนกตาม คดีที่เสร็จสิ้นและค้างไป

บัญชีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา	จำนวน	ร้อยละ
1. เสร็จสิ้น	495,517	96.12
2. ค้างไป	19,988	3.88
รวม	515,505	100.0

ที่มา: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด ใน ๓๓๖๖ สุนทรธรรม และคณะ, ๒๕๖๗, น. ๙๗

ในส่วนของคดีที่ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้วนั้น ส่วนใหญ่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องต่อศาล จำนวน ๔๘๑,๐๗๗ คดี (ร้อยละ ๙๗.๐๙) ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒.๖

ตารางที่ ๒.๖ จำนวนและร้อยละของคดีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จำแนกตาม การฟ้อง

การฟ้องตามบัญชีความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา	จำนวน	ร้อยละ
1. ฟ้องศาล	481,077	97.09
2. ไม่ฟ้องศาล	3,097	0/63
3. ยุติการดำเนินคดี	2,209	0.45
4. อื่น ๆ	9,134	1.84
รวม	495,517	100.0

ที่มา: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด ใน ๓๓๖๖ สุนทรธรรม และคณะ, ๒๕๖๗, น. ๙๘

2.1.2.2 สถิติการพิจารณาคดีในชั้นศาล

ในปี พ.ศ. 2566 คดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 553,913 คดี โดยแบ่งออกเป็นคดีรับใหม่ จำนวน 506,799 คดี (ร้อยละ 91.49) และ คดีค้างมาจากปี พ.ศ. 2565 จำนวน 47,114 คดี (ร้อยละ 8.51) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทคดีค้างมาและคดีรับใหม่

บัญชีความอาญาชั้นฟ้องศาลชั้นต้น	จำนวน	ร้อยละ
1. ค้างมาจากปีก่อนหน้า	47,114	8.51
2. รับใหม่	506,799	91.49
รวม	553,913	100.0

ที่มา: สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม ใน รัชชพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 107

จากคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว จำนวน 517,359 คดี (ร้อยละ 93.40) และยังมีสำนวนที่ค้างไป จำนวน 36,554 คดี (ร้อยละ 6.60) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.8 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทคดีค้างมาและคดีรับใหม่

บัญชีความอาญาชั้นฟ้องศาลชั้นต้น	จำนวน	ร้อยละ
1. เสร็จสิ้น	517,359	93.40
2. ค้างไป	36,554	6.60
รวม	553,913	100.0

ที่มา: สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม ใน รัชชพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 107

ทั้งนี้ ระยะเวลาในการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร พบว่า ส่วนใหญ่ ใช้เวลาไม่เกิน 1 เดือน (ร้อยละ 78.15) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทคดีค้างมาและคดีรับใหม่

ระยะเวลาที่ใช้พิพากษาคดีแล้วเสร็จไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 1 เดือน	404,291	78.15
2. มากกว่า 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน	48,268	9.33
3. มากกว่า 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน	31,549	6.10
4. มากกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี	22,422	4.33
5. มากกว่า 1 ปี	10,829	2.09
รวม	517,359	100.0

ที่มา: สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม ใน รัชชพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 108

ในส่วนของคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรที่ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้วนั้น ส่วนใหญ่มีผลการพิพากษาคือ โจทก์ชนะ จำนวน 456,908 คดี (ร้อยละ 88.31) แบ่งเป็นการพิพากษาลงโทษ จำนวน 40,991 คดี (ร้อยละ 7.92) และจำเลยรับสารภาพ จำนวน 415,917 คดี (ร้อยละ 80.39) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.10

ตารางที่ 2.10 จำนวนและร้อยละของคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามผลการพิพากษา

ผลการพิพากษา (เฉพาะคดีที่เสร็จสิ้น)	จำนวน	ร้อยละ
1. พิพากษา ลงโทษ (โจทก์ชนะ)	40,991	7.92
2. พิพากษา ลงโทษ (จำเลยชนะ)	5,445	1.05
3. โจทก์ชนะ โดยจำเลยรับสารภาพ	415,917	80.39
4. ยอมความ	1,990	0.38
5. ถอนฟ้อง	12,291	2.38
6. จำหน่ายคดีชั่วคราว	18,106	3.50
7. จำหน่ายคดีอื่น ๆ	16,178	3.13
8. โดยเหตุอื่น ๆ	6,441	1.24
รวม	517,359	100.0

ที่มา: สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม ใน รัชชพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 110

2.1.3 กระบวนการหลังการพิจารณาคดี สถิติการบังคับโทษในเรือนจำ การคุมประพฤติ และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

2.1.3.1 สถิติเกี่ยวกับการบังคับโทษในเรือนจำ

ในปี พ.ศ. 2566 มีผู้ต้องขังทุกประเภท จำนวนทั้งสิ้น 278,466 คน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังเด็ดขาด จำนวน 216,113 คน (ร้อยละ 77.61) รองลงมาคือ ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์ – ฎีกา จำนวน 33,845 คน (ร้อยละ 12.15) และผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน จำนวน 14,042 คน (ร้อยละ 5.04) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.11

ตารางที่ 2.11 จำนวนและร้อยละผู้ต้องขัง ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทของผู้ต้องขัง

ประเภทของผู้ต้องขัง	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ต้องขังเด็ดขาด	216,113	77.61
2. ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา	33,845	12.15
3. ผู้ต้องขังระหว่างไต่สวน - พิจารณา	6,610	2.37
4. ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน	14,042	5.04
5. เยาวชนที่ถูกฝากขัง	5	0.00
6. ผู้ถูกกักกัน	63	0.02
7. ผู้ถูกกักขัง	6,088	2.19
8. จำนวนผู้ต้องขังที่แยกประเภทไม่ได้	1,700	0.61
รวม	278,466	100.0

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 114

เมื่อพิจารณาข้อมูลลักษณะความผิดของผู้ต้องขังเด็ดขาดในปี พ.ศ. 2566 พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด จำนวน 164,786 คน (ร้อยละ 76.25) รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 24,513 คน (ร้อยละ 11.34) และความผิดต่อชีวิต จำนวน 11,903 คน (ร้อยละ 5.51) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.12

ตารางที่ 2.12 จำนวนและร้อยละผู้ต้องขังเด็ดขาด ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามลักษณะความผิด

ลักษณะความผิด	จำนวน	ร้อยละ
1. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	24,513	11.34
2. พระราชบัญญัติยาเสพติด	164,786	76.25
3. ความผิดต่อชีวิต	11,903	5.51
4. ความผิดต่อร่างกาย	1,561	0.72
5. ความผิดเกี่ยวกับเพศ	6,073	2.81
6. ภัยอันตรายต่อประชาชน	92	0.04
7. อื่น ๆ	7,185	3.32
รวม	216,113	100.0

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 116

อย่างไรก็ดี แม้ว่าผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดจะเป็นสัดส่วนที่สูงสุด แต่พบว่า จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดมีแนวโน้มลดลงในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2564-2566) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.13 เช่นเดียวกับจำนวนผู้ต้องขังคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2564-2566) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.14

ตารางที่ 2.13 จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2564-2566

ผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	จำนวน	สัดส่วนต่อผู้ต้องขังทั้งหมด
1. พ.ศ. 2564	187,204	83.44
2. พ.ศ. 2565	170,881	81.06
3. พ.ศ. 2566	164,786	76.25

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 116

ตารางที่ 2.14 จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี ในปี พ.ศ. 2564-2566

ผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด	จำนวน
1. พ.ศ. 2564	14,882
2. พ.ศ. 2565	9,577
3. พ.ศ. 2566	6,103

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 121-122

2.1.3.2 สถิติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ในปี พ.ศ. 2566 มีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจำนวนทั้งสิ้น 278,466 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 13,116 คน (ร้อยละ 91.47) โดยมีเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ จำนวน 1,230 คน (ร้อยละ 8.53) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.15

ตารางที่ 2.15 จำนวนและร้อยละผู้ต้องขัง ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ประเภทเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด	จำนวน	ร้อยละ
1. เด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ	13,116	91.47
2. เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมฯ	1,230	8.53
รวม	14,346	100.0

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ใน ฐานพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 126

เมื่อพิจารณาข้อมูลลักษณะความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญา จำนวน 7,372 คน (ร้อยละ 56.21) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ รองลงมาคือ ประมวลกฎหมายยาเสพติด จำนวน 3,058 คน (ร้อยละ 23.32) และพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา จำนวน 2,686 คน (ร้อยละ 20.48) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.16

ตารางที่ 2.16 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามฐานความผิด

ลักษณะความผิด	จำนวน	ร้อยละ
1. ประมวลกฎหมายอาญา	7,372	56.21
1.1 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	2,716	20.71
1.2 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	3,328	25.37
1.3 ความผิดเกี่ยวกับเพศ	879	6.70
1.4 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพ และการปกครอง	319	2.43
1.5 ลหุโทษ	130	0.99
2. ประมวลกฎหมายยาเสพติด	3,058	23.32
3. พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา	2,686	20.48
รวม	13,116	100.0

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ใน ฐานพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 127-128

อย่างไรก็ดี เด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2564-2566) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.17

ตารางที่ 2.17 จำนวนเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี ในปี พ.ศ. 2564-2566

เด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการปล่อยตัวในระยะเวลา 1 ปี	จำนวน
1. พ.ศ. 2564	168
2. พ.ศ. 2565	71
3. พ.ศ. 2566	45

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ใน ฐานพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 134-135

2.1.3.3 สถิติเกี่ยวกับการคุมประพฤติ

ในปี พ.ศ. 2566 มีผู้ถูกคุมความประพฤติ จำนวนทั้งสิ้น 278,466 คน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ จำนวน 190,326 คน (ร้อยละ 99.69) โดยมีเด็กและเยาวชนเพียงเล็กน้อย จำนวน 583 คน (ร้อยละ 0.31) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.18

ตารางที่ 2.18 จำนวนและร้อยละผู้ถูกคุมความประพฤติ ในปี พ.ศ. 2566 จำแนกตามประเภทของผู้ถูกคุมความประพฤติ

ประเภทของผู้ถูกคุมความประพฤติ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ใหญ่	190,326	99.69
2. เด็กและเยาวชน	583	0.31
รวม	190,909	100.0

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมคุมประพฤติ ใน ฐานพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 122

อย่างไรก็ดี ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการคุมความประพฤติในระยะเวลา 1 ปี มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2564-2566) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.19

ตารางที่ 2.19 จำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการคุมความประพฤติในระยะเวลา 1 ปี
ในปี พ.ศ. 2562-2566

ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการคุมความประพฤติในระยะเวลา 1 ปี	จำนวน
1. พ.ศ. 2564	8,062
2. พ.ศ. 2565	6,687
3. พ.ศ. 2566	3,710

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมคุมประพฤติ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 125

2.1.4 การดำเนินงานด้านการปราบปรามยาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ในปี พ.ศ. 2566 มีสถิติคดีและจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมคดียาเสพติดต่ำที่สุดในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2562-2566) มีจำนวนทั้งสิ้น 213,978 คดี ลดลงจากปี พ.ศ. 2565 ร้อยละ 18.28 และจำนวนผู้ต้องหา 222,068 คน ลดลงจากปี พ.ศ. 2565 ร้อยละ 17.79 อย่างไรก็ตามพบว่า ในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวนผู้ต้องหารายใหม่เพิ่มขึ้น จำนวน 37,881 คน (ร้อยละ 65.38) เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2565 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.20

ตารางที่ 2.20 สถิติคดีและจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมคดียาเสพติด ในปี พ.ศ. 2562-2566

ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมคดียาเสพติด	จำนวนคดี (คดี)	จำนวนผู้ต้องหา (คน)	ผู้ต้องหารายใหม่ (คน)	ผู้ต้องหารายใหม่ (ร้อยละ)
1. พ.ศ. 2562	371,865	387,082	113,248	29.26
2. พ.ศ. 2563	319,372	335,757	120,532	35.90
3. พ.ศ. 2564	346,980	360,758	221,688	61.45
4. พ.ศ. 2565	261,857	270,115	57,939	21.45
5. พ.ศ. 2566	213,978	222,068	95,820	43.15

ที่มา: ระบบ CRIMES สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 141

2.1.5 การดำเนินงานอื่น ๆ ที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม

(1) สถิติเกี่ยวกับการดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในคดีอาญา

การดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในคดีอาญาของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในปี พ.ศ. 2566 พบว่ามีจำนวนคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทั้งสิ้น 784 คดี โดยไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ จำนวน 760 คดี (ร้อยละ 96.94) คิดเป็นการลดต้นทุนภาครัฐได้ 58,225,120 บาท ในขณะที่จำนวนเรื่องที่ได้รับการไกล่เกลี่ยไม่เป็นผลสำเร็จ มีเพียง 24 คดี (ร้อยละ 3.06) ของจำนวนคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.21

ตารางที่ 2.21 สถิติการดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทคดีอาญา ในปี พ.ศ. 2566

การดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทคดีอาญา	จำนวนคดีอาญา	ร้อยละ	ลดต้นทุนภาครัฐ (บาท)
1. จำนวนเรื่องที่ได้รับการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ	760	96.94	58,225,120
2. จำนวนเรื่องที่ได้รับการไกล่เกลี่ยไม่เป็นผลสำเร็จ	24	3.06	-
รวม	784	100.0	58,225,120

ที่มา: กองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ใน ธรรมนูญ สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 145

(2) สถิติเกี่ยวกับผู้ขอรับความช่วยเหลือทางการเงินของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า การขอรับความช่วยเหลือทางการเงินของผู้เสียหายในคดีอาญาส่วนใหญ่ เป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายมากที่สุด (ร้อยละ 80.58) รองลงมาคือผู้เสียหายตามลักษณะความผิดเกี่ยวกับเพศ (ร้อยละ 18.71) เช่นเดียวกับผู้เสียหายที่ได้รับการจ่ายค่าตอบแทนส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายมากที่สุด (ร้อยละ 78.96) รองลงมาคือผู้เสียหายตามลักษณะความผิดเกี่ยวกับเพศ (ร้อยละ 20.74) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.22

ตารางที่ 2.22 จำนวนผู้เสียหายที่ขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในคดีอาญา ในปี พ.ศ. 2566

ลักษณะคดีอาญา	จำนวนผู้เสียหาย		รวมเป็นเงิน (บาท:ร้อยละ)
	ยื่นคำขอ (ราย:ร้อยละ)	จ่ายค่าตอบแทน (ราย:ร้อยละ)	
1. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน	13 (0.10)	7 (0.08)	77,000.00 (0.02)
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ	2,471 (18.71)	1,771 (20.74)	59,035,286.75 (13.91)
3. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	10,643 (80.58)	6,743 (78.96)	364,786,518.89 (85.97)
4. ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง	14 (0.11)	3 (0.04)	65,000.00 (0.01)
5. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	66 (0.50)	16 (0.19)	382,838.00 (0.09)
รวม	13,207 (100.0)	8,540 (100.0)	424,346,643.64 (100.0)

ที่มา: สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ใน ธรรมนูญ สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 145

ในขณะที่ พบว่า ปี พ.ศ. 2566 มีการขอรับความช่วยเหลือทางการเงินของจำเลยในคดีอาญา ส่วนใหญ่ เป็นจำเลยในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด (ร้อยละ 47.10) รองลงมาคือจำเลยในความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย (ร้อยละ 42.58) เช่นเดียวกับจำเลยที่ได้รับการจ่ายค่าตอบแทนส่วนใหญ่ เป็นจำเลยในคดีเกี่ยวกับ ทรัพย์สินมากที่สุด (ร้อยละ 45.10) รองลงมาคือจำเลยในความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (ร้อยละ 40.00) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.23

ตารางที่ 2.23 จำนวนจำเลยที่ขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในคดีอาญา ในปี พ.ศ. 2566

ลักษณะคดีอาญา	จำนวนจำเลย		รวมเป็นเงิน (บาท:ร้อยละ)
	ยื่นคำขอ (ราย:ร้อยละ)	จ่ายค่าตอบแทน (ราย:ร้อยละ)	
1. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิด ภัยอันตรายต่อประชาชน	0 (0.00)	1 (2.86)	757,320.00 (6.88)
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ	16 (10.32)	4 (11.43)	865,218.00 (7.85)
3. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	66 (42.58)	14 (40.00)	6,165,999.00 (55.98)
4. ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและ ชื่อเสียง	0 (0.00)	0 (0.00)	0.00 (0.00)
5. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	73 (47.10)	16 (45.71)	3,226,523.00 (29.29)
รวม	155 (100.0)	35 (100.0)	11,015,060.00 (100.0)

ที่มา: สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
ใน ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 147-148

(3) สถิติเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและการส่งเสริมสิทธิต่าง ๆ

การได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและการส่งเสริมสิทธิต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายผ่านคลินิกยุติธรรม (ร้อยละ 59.94) รองลงมาคือ ส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาตาม ป.วิ.เด็ก (อาญา) (ร้อยละ 17.42) และส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาตาม ป.วิ.อาญา ม. 134/1 (ร้อยละ 16.36) ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.24

ตารางที่ 2.24 จำนวนและร้อยละผู้ได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายผ่านคลินิกยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566

ช่องทางการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายผ่านคลินิกยุติธรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. ให้คำปรึกษากฎหมาย (ทั้งส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค)	25,293	59.94
2. ส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในการสอบสวน คดีอาญาตาม ป.วิ.เด็ก (อาญา)	7,349	17.42
3. ส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาตาม ป.วิ.อาญา ม. 134/1	6,905	16.36
4. อื่น ๆ	2,647	6.28
รวม	42,194	100.0

ที่มา: กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ใน ธนยพร สุนทรธรรม และคณะ, 2567, น. 149

2.2 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ วิเคราะห์ปัจจัยการกระทำความผิดเพื่อนำไปใช้วางแผนลดการเกิดอาชญากรรม

2.2.1 ที่มาของระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ

การพัฒนาศูนย์พยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ เพื่อนำระบบปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ริเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในแต่ละพื้นที่ของประเทศ และศึกษาปัจจัยในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรมพื้นฐานสำหรับประชาชน รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการกระบวนการเรียนรู้ของคอมพิวเตอร์ (Machine Learning) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบสถิติสำหรับการประมวลผลการพยากรณ์ และสร้างระบบการพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมในรูปแบบ Application on mobile โดยมีการแสดงผลการพยากรณ์ในลักษณะแจ้งเตือน (Notification) ตลอดจนมีห้องปฏิบัติการด้านการพยากรณ์สถานการณ์การเกิดอาชญากรรมที่ใช้ควบคุมระบบการทำงาน (Control Room) ทั้งนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ริเริ่มพัฒนา Application on mobile ในชื่อ “SAFE POINT” ที่ประชาชนสามารถดาวน์โหลดเพื่อนำมาติดตั้งบนอุปกรณ์ Smart Phone และ Tablet ทั้งระบบปฏิบัติการ Android และ iOS รวมทั้งสามารถใช้งานผ่าน Web Application ได้ ซึ่งเป็น Application ที่พัฒนาขึ้นเพื่อคาดการณ์การเกิดอาชญากรรมในระดับพื้นที่ รวมถึงเป็นการเตือนภัยให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเฝ้าระวังตนเอง ผ่านอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการดังกล่าวที่ทันสมัย ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน และมีความปลอดภัยสูง ตลอดจนเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

ในปัจจุบันข้อมูลที่นำมาประมวลผลในระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหลักโดยเป็นข้อมูลผู้ต้องหาคดีอาญา แยกตามสถานีตำรวจในฐานความผิดชีวิต ทรัพย์สิน ร่างกาย เพศ และยาเสพติด และข้อมูลผู้เสียหายคดีอาญา แยกตามสถานีตำรวจในฐานความผิดชีวิต ทรัพย์สิน ร่างกาย และเพศ ทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2565 ซึ่งการพยากรณ์ใช้แบบจำลองแบ่งกลุ่มด้วย K Means Clustering และทำนายจำนวนการเกิดด้วย Random Forest Regression โดยมีแผนงาน

ที่จะสร้างความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเข้าข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมมาใช้ประมวลผลร่วมกันในระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความแม่นยำของการพยากรณ์ที่มากขึ้น โดยมุ่งหวังให้เกิดการประสานร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะขอเชื่อมโยงชุดข้อมูลสำคัญเพิ่มเติม ดังนี้

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ: ข้อมูลผู้กระทำความผิดคดีอาญา
2. สำนักงานอัยการสูงสุด: ข้อมูลสารบบคดี
3. กรมคุมประพฤติ: ผู้ถูกคุมประพฤติ
4. กรมราชทัณฑ์: ผู้ต้องขัง
5. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน: เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด
6. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: ข้อมูลประวัติคดียาเสพติด

2.2.2 การดำเนินงานและการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2566

ในปี พ.ศ. 2566 มีการดำเนินงานและการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติตามแผนงานที่กำหนดไว้ดังนี้

1. การจัดทำแผนและส่งมอบเจ้าหน้าที่พัฒนาโครงการ พบว่า มีการดำเนินการแล้วเสร็จในทุกกิจกรรมที่กำหนด ทั้งการจัดทำแผน การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการจัดส่งเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน
2. การส่งมอบอุปกรณ์ในโครงการ พบว่า การจัดหาซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ การตรวจสอบรายการอุปกรณ์ เครื่องแม่ข่าย HCI การตรวจสอบรายการ License Software การนัดหมายการส่งมอบอุปกรณ์ และซอฟต์แวร์ และการทำหนังสือขอส่งมอบและส่งมอบอุปกรณ์ มีการดำเนินการแล้วเสร็จ โดยอยู่ระหว่างตรวจรับอุปกรณ์และซอฟต์แวร์
3. การติดตั้งอุปกรณ์ซอฟต์แวร์ พบว่า ยังถึงไม่ช่วงระยะเวลาดำเนินการ
4. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง และเชื่อมฐานข้อมูลกับหน่วยงาน พบว่า มีการดำเนินการแล้วบางส่วนในการประสานงานหน่วยงานเป็นหนังสือราชการ
5. การพัฒนาสร้างฐานข้อมูลส่วนกลางและปรับปรุงระบบพยากรณ์ พบว่า มีการดำเนินการแล้วบางส่วน

อาจสรุปได้ว่า การดำเนินงานและการพัฒนาระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด โดยเฉพาะส่วนงานเชิงเทคนิค แต่ในด้านการประสานเพื่อเชื่อมฐานข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการประสานงานหน่วยงานเป็นหนังสือราชการแล้วบางส่วน แต่ยังไม่ได้มีการประสานเพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมฐานข้อมูลกับแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจนมากนัก โดยจำเป็นต้อง

พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในเชิงเทคนิค รวมทั้งข้อกำหนดตามกฎหมายและระเบียบของแต่ละหน่วยงาน อย่างเหมาะสมต่อไป

2.2.3 ผลการใช้แอปพลิเคชัน Safe Points

นับแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567 พบว่า มีผู้ดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน Safe Points จำนวนทั้งสิ้น 598 ดาวน์โหลด แบ่งเป็นจำนวนดาวน์โหลดของระบบ Android จำนวน 297 ดาวน์โหลด และ IOS จำนวน 292 ดาวน์โหลด นอกจากนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 พบว่า มีผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 94 คน โดยร้อยละ 80 ของผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในการใช้งานภายหลังจากผู้ใช้งานดาวน์โหลด และได้ทดลองใช้งานระบบ และเมื่อสอบถามในเรื่องการใช้งานง่าย สะดวก รวดเร็ว พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบมีความพึงพอใจในระดับมาก (ร้อยละ 86.20) และในเรื่องการแสดงข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ครบถ้วน พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบมีความพึงพอใจในระดับมาก (ร้อยละ 86.20) โดยเมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจในภาพรวมของการใช้ระบบ พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบมีความพึงพอใจในระดับมาก (ร้อยละ 81.90) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้งานระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ ผ่านแอปพลิเคชัน Safe Points เป็นไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ใช้งานในประเด็นที่สำคัญเพื่อพัฒนาระบบให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น คือ ความเสถียรของแอปพลิเคชัน และการมีปุ่มฉุกเฉินเพิ่มเติมกรณีขอความช่วยเหลือเร่งด่วน รวมทั้งมีข้อเสนอให้มีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเสี่ยงจากอาชญากรรมที่จะเกิดในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเตือนให้ประชาชนระวังตนเองในส่วนของการเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้

2.3 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

2.3.1 ผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 – 2569) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566

ผลการติดตามการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม พบว่า มีการดำเนินโครงการโดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 46 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 155 โครงการ แบ่งเป็นโครงการตามแผนแม่บทฯ ที่มีการดำเนินการ 124 โครงการ และโครงการที่หน่วยงานดำเนินการเพิ่มเติม จำนวน 31 โครงการ นอกจากนี้ พบว่า มีโครงการตามแผนแม่บทฯ ที่ไม่มีการดำเนินงานตามแผนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 49 โครงการ เมื่อพิจารณาการดำเนินโครงการแยกตามรายมิติ พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีการดำเนินโครงการตามมิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมมากที่สุด จำนวน 61 โครงการ รองลงมา มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตาม

มาตรฐานสากล จำนวน 50 โครงการ และมติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย จำนวน 44 โครงการ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงการใช้จ่ายงบประมาณของโครงการตามแผนแม่บทฯ พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีการใช้จ่ายงบประมาณการดำเนินการทั้งสิ้น 8,390 ล้านบาท โดยมีมติที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด คือ มติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล จำนวนเงิน 7,341.12 ล้านบาท รองมา คือ มติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย จำนวนเงิน 637.36 ล้านบาท และมติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม จำนวนเงิน 411.88 ล้านบาท ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.25

ตารางที่ 2.25 ผลการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2566 – 2569 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

มติ	จำนวนโครงการที่ดำเนินการ			งบประมาณ (ล้านบาท)
	ตาม แผนแม่บทฯ	ดำเนินการ เพิ่มเติม	รวม	
มติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย	31 (6)	13	44	637.36
มติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตาม มาตรฐานสากล	43 (8)	7	50	7,341.12
มติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารงานยุติธรรม	50 (35)	11	61	411.88
รวม	124	31	155	8,390.36

เมื่อพิจารณารายละเอียดของการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีการดำเนินงานทั้ง 3 มติ โดยมีมติมีลักษณะการดำเนินงานที่มุ่งเน้นค่อนข้างชัดเจน โดยในมติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินงานส่วนใหญ่ตามเป้าหมายที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมเคารพกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในแนวทางการดำเนินงานที่ 1 สร้างความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสมและทั่วถึง เป็นหลัก ซึ่งมักเป็นโครงการจัดฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่ประชาชนแต่ละกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักถึงปัญหาที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมไทยคือ การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิเสรีภาพ และกระบวนการยุติธรรม อันเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหรือการอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

ในมิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินงานส่วนใหญ่ตามเป้าหมายที่ 1 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็วทั่วถึงและเท่าเทียม (Inclusive Justice) โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในแนวทางการดำเนินงานที่ 3 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเน้นการจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้า (Root Cause) ของการก่ออาชญากรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นความพยายามในการพัฒนาแนวทางและกลไกการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานตามบทบาทภารกิจของตนเอง เพื่อให้หน่วยงานสามารถจัดการ แก้ไข และรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ได้มากขึ้น ควบคู่กับแนวทางการดำเนินงานที่ 1 ผลักดันให้มีกลไกหรือช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย เพื่อเป็นหลักประกันความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างรวดเร็วทั่วถึงและเท่าเทียม โดยแต่ละหน่วยงานมีความพยายามในการจัดโครงการเพื่อสร้างช่องทางในการให้บริการและความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เพิ่มมากขึ้น อาทิ โครงการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายและโครงการทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจของสภาพทนายความ โครงการศูนย์บริการร่วมกระทรวงยุติธรรมเคลื่อนที่ของสำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ส่งเสริมภารกิจด้านการบังคับคดีของกรมบังคับคดี และโครงการร้องทุกข์เป็นสุขถึงบ้านของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการดำเนินงานที่โดดเด่นในเป้าหมายที่ 3 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นหลักสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในแนวทางการดำเนินงานที่ 3 ส่งเสริมแนวทางการแก้ไขพัฒนาผู้กระทำผิดที่มุ่งเน้นการสร้างโอกาสให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตในสังคมปกติได้จริงหลังการปล่อยตัว โดยมีหน่วยงานหลักคือ กรมราชทัณฑ์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุมและดูแลผู้กระทำผิด เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตในสังคมปกติได้จริงหลังการปล่อยตัว และไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก อย่างไรก็ตามพบว่าการดำเนินงานในเป้าหมายที่ 2 การใช้มาตรการที่หลากหลายในการยุติข้อพิพาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 อาจยังมีไม่มากนัก โดยยังมุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อเนื่องจากแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 – 2565)

ในมิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินงานส่วนใหญ่ตามเป้าหมายที่ 1 การยกระดับกลไกการทำงานเชิงเครือข่าย โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในแนวทางการดำเนินงานที่ 1 สร้างกลไกการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งนับเป็นแนวโน้มที่ดีที่แต่ละหน่วยงานมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนางานในแต่ละประเด็นร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมของไทยที่ผ่านมาที่มักเน้นการดำเนินงานแบบแยกส่วนระหว่างหน่วยงาน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการส่งต่อหรือเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานในหลายกรณี อีกทั้งยังมีการดำเนินงานที่โดดเด่นในเป้าหมายที่ 3 การเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในแนวทางการดำเนินงานที่ 3 ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน

ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน รวมทั้งวิธีการทำงานของระบบราชการที่ต้องปรับตัว อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในหน่วยงานและการให้บริการประชาชนมากขึ้น

ผลการติดตามการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นการปรับตัวและความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความไม่มีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนในแต่ละมิติที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ภารกิจหรือโครงการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ยังคงยึดตามขอบเขตของบทบาทและภารกิจของหน่วยงานเป็นหลัก และเป็นโครงการที่เน้นความรับผิดชอบเฉพาะหน่วยงาน ในขณะที่โครงการในลักษณะของการบูรณาการหรือการดำเนินงานร่วมระหว่างหน่วยงานไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนนัก

2.3.2 ผลการติดตามสถานการณ์ตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 – 2569) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566

(1) ผลการติดตามตัวชี้วัดรวมของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 – 2569)

ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 1 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (Public Survey : PS) ภายใต้โครงการจ้างเหมาบริการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตัวชี้วัดนี้ทั้งหมด 2,940 คน พบว่า ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 3.55 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่น้อยกว่า 3.25 ในปี พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจดังกล่าวตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) พบว่า ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.638 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.26

ตารางที่ 2.26 คะแนนประเมินระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

ตัวชี้วัด	คะแนนตัวชี้วัด
ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	0.638

เมื่อพิจารณาระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมรายประเด็น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะสามารถติดตามตัวคนร้ายและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดให้ทันได้ หากตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญา และเชื่อมั่นว่าจะไม่เกิดการตัดสินที่ผิดพลาดในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 รองลงมาคือ เชื่อมั่นว่ากระบวนการยุติธรรมมีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสม ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำผิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และประเด็นที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมน้อยที่สุด ได้แก่ เชื่อมั่นว่าการดำเนินคดีเป็นไปโดยถูกต้องปราศจากการคอร์รัปชัน การเรียกรับสินบน หรือการเรียกรับผลประโยชน์ในทางมิชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.27

ตารางที่ 2.27 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปานกลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
1. ท่านเชื่อมั่นว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จะสามารถติดตามตัวคนร้ายและดำเนินคดีกับ ผู้กระทำผิดให้ท่านได้ หากท่านตกเป็นเหยื่อหรือ ผู้เสียหายในคดีอาญา	573 (19.49)	1,087 (36.97)	958 (32.59)	237 (8.06)	85 (2.89)	3.62	0.98
2. ท่านเชื่อว่าจะไม่ถูกกลั่นแกล้งจากเจ้าหน้าที่ ของรัฐในการจับกุมท่านโดยไม่ได้กระทำผิด	567 (19.29)	1,024 (34.83)	977 (33.23)	276 (9.39)	96 (3.27)	3.57	1.01
3. ท่านเชื่อมั่นว่ากระบวนการยุติธรรมจะไม่ถูก แทรกแซงจากผู้มีอิทธิพลหรืออำนาจที่ ไม่ชอบธรรม	549 (18.67)	903 (30.71)	998 (33.95)	331 (11.26)	159 (5.41)	3.46	1.08
4. ท่านเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ปฏิบัติต่อทุกคนในการดำเนินคดีเช่นเดียวกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (จากสถานะทาง เศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ)	630 (21.43)	991 (33.71)	905 (30.78)	268 (9.12)	146 (4.97)	3.58	1.07

ตารางที่ 2.27 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม (ต่อ)

ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปานกลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
5. ท่านเชื่อว่าการดำเนินคดีเป็นไปโดยถูกต้อง ปราศจากการคอร์รัปชัน การเรียกรับสินบน หรือการเรียกรับผลประโยชน์ในทางมิชอบ	521 (17.72)	906 (30.82)	1,008 (34.29)	320 (10.88)	185 (6.29)	3.43	1.09
6. ท่านเชื่อมั่นว่าจะไม่เกิดการตัดสินที่ผิดพลาด ในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล	615 (20.92)	1,022 (34.76)	973 (33.10)	235 (7.99)	95 (3.23)	3.62	1.00
7. ท่านเชื่อมั่นว่ากระบวนการยุติธรรมมีการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสม ได้สัดส่วนกับ ความร้ายแรงของการกระทำผิด	608 (20.68)	988 (33.61)	997 (33.91)	238 (8.10)	109 (3.71)	3.59	1.02
8. ท่านเชื่อมั่นว่ากระบวนการยุติธรรมได้แก้ไข บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เหมาะสมสามารถ คืนคนดีสู่สังคมได้อย่างเป็น ปกติสุข	582 (19.80)	932 (31.70)	1,023 (34.80)	283 (9.63)	120 (4.08)	3.54	1.04
ค่าคะแนนเฉลี่ย						3.55	
ค่าคะแนนดัชนี						0.638	

ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 2 ระดับความสำเร็จของความสอดคล้องในเป้าหมายและ
การดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูล
จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง
(Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 22
หน่วยงานโดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัดภาพรวมที่ 2 พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ย 4.55 จากคะแนนเต็ม 5
(ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.19) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1)
ที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป 20 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 90.91 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้
ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของ
หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ.
2566

(2) ผลการติดตามตัวชี้วัดรายมิติของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569)

มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย

เป้าหมายที่ 1 การมีกฎหมายดี (จำเป็น ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของ
สังคม)

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับความสำเร็จของการประเมินผลกระทบของกฎหมาย
และการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายเพื่อให้ตอบสนองต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
และสอดคล้องกับหลักการหรือมาตรฐานสากล พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูล
จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง
(Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 22
หน่วยงาน โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 4.10 (SD =1.51)
ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) ที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป
16 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 72.73 โดยถือว่า ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงาน
ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการ
ยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

เป้าหมายที่ 2 การบังคับใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ระดับความสำเร็จของการมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและชอบด้วย
กฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย (Due process) และรับรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน พบว่า
สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22
หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง (Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมี

หน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 22 หน่วยงาน พบว่ามี 1 หน่วยงานที่ไม่มีภารกิจเกี่ยวข้อง โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 4.23 (SD =1.56) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) ที่ได้คะแนน 3 ขึ้นไป 16 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 76.19 โดยถือว่า ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 ไม่มีการสำรวจข้อมูลในตัวชี้วัดนี้ อย่างชัดเจน

เป้าหมายที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมเคารพกฎหมาย

ตัวชี้วัดที่ 3.1 สัดส่วนคดีความในกระบวนการยุติธรรม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถิติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวน 1,681,866 คดี ซึ่งเป็นจำนวนที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2565 ที่มีจำนวน 1,817,461 คดี (ลดลง 135,595 คดี) คิดเป็นร้อยละ 7.46 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า สัดส่วนคดีความลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (Public Survey : PS) ภายใต้โครงการจ้างเหมาบริการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม พบว่า ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน มีคะแนนเฉลี่ย 4.08 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ค่าเฉลี่ยระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน ไม่น้อยกว่า 3.25 ในปี พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจดังกล่าวตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) พบว่า ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน 0.770 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.28

ตารางที่ 2.28 คะแนนประเมินระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน	0.770

เมื่อพิจารณาระดับการเคารพกฎหมายของประชาชนรายประเด็นพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือแฉกับเจ้าหน้าที่หรือให้ความร่วมมือในการป้องกันการกระทำผิด หากพบว่ามี การก่ออาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมา คือ พร้อมจะปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่ต้องมีใครบังคับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และประเด็นการเคารพกฎหมายที่ประชาชนเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การบังคับใช้กฎหมายมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.29

ตารางที่ 2.29 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน

ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
1. หากพบว่ามี การก่ออาชญากรรมหรือ การกระทำผิดกฎหมาย ท่านพร้อมจะให้ความช่วยเหลือแจ้งเบาะแสกับเจ้าหน้าที่ หรือให้ความร่วมมือในการป้องกัน การกระทำผิด	1,423 (48.40)	901 (30.65)	556 (18.91)	51 (1.73)	9 (0.31)	4.25	0.84
2. กฎหมายของประเทศไทยไม่ได้เป็นภาระต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือเป็นภาระต่อการประกอบอาชีพของประชาชน มากเกินไป	1,097 (37.31)	1,008 (34.29)	719 (24.46)	97 (3.30)	19 (0.65)	4.04	0.90
3. กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็น การคุ้มครองสังคมโดยไม่ได้มีการออกกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อคนใดคนหนึ่งหรือ กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งอันเป็น การเอารัดเอาเปรียบต่อประชาชนทั่วไป	1,095 (37.24)	945 (32.14)	755 (25.68)	109 (3.71)	36 (1.22)	4.00	0.94

ตารางที่ 2.29 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน (ต่อ)

ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
4. ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าไป มีส่วนร่วมหรือร่วมคิดร่วมทำในการสร้าง เสริมความยุติธรรม รวมถึงสร้าง การบังคับใช้กฎหมายและป้องกัน การกระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ	1,094 (37.21)	915 (31.12)	788 (26.80)	112 (3.81)	31 (1.05)	4.00	0.94
5. การบังคับใช้กฎหมายมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	1,061 (36.09)	895 (30.44)	772 (26.26)	158 (5.37)	54 (1.84)	3.94	1.00
6. ท่านพร้อมจะปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่ต้องมีใครบังคับ	1,458 (49.59)	830 (28.23)	570 (19.39)	67 (2.28)	15 (0.51)	4.24	0.88
ค่าคะแนนเฉลี่ย						4.08	
ค่าคะแนนดัชนี						0.770	

ทั้งนี้ มีการสำรวจข้อมูลตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) ในเรื่องระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย พบว่า ระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมายในภาพรวม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.612 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.30

ตารางที่ 2.30 คะแนนประเมินระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย	0.612

เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้และความเข้าใจกฎหมายรายประเด็น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีการรับรู้และเข้าใจกฎหมายในประเด็นเรื่องการขอรับความช่วยเหลือผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อขอคำแนะนำหรือขอความรู้ทางกฎหมายได้ อาทิ กำนันผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานยุติธรรมชุมชน ศูนย์ดำรงธรรม องค์รภาคเอกชน ช่องทางสายด่วนต่าง ๆ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 รองลงมา และมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีพของท่านเป็นอย่างดี และมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตประจำวันของท่านเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และประเด็นที่ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจกฎหมายน้อยที่สุด ได้แก่ หน่วยงานของรัฐหรือผู้นำชุมชนมีการให้ความรู้และจัดกิจกรรมแนะนำข้อมูลข่าวสารทางกฎหมาย หรือแนะนำกฎหมายใหม่ ๆ อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.31 ดังนี้

ตารางที่ 2.31 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย

ระดับการรับรู้และความเข้าใจกฎหมาย	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีพของท่านเป็นอย่างดี	475 (16.16)	866 (29.46)	1202 (40.88)	313 (10.65)	84 (2.86)	3.45	0.98
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตประจำวันของท่านเป็นอย่างดี	448 (15.24)	877 (29.83)	1245 (42.35)	304 (10.34)	66 (2.24)	3.45	0.95
3. ในกรณีที่ท่านประสบปัญหาและต้องการขอข้อมูลทางกฎหมายท่านสามารถขอรับความช่วยเหลือผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อขอคำแนะนำหรือขอความรู้ทางกฎหมายได้ อาทิ กำนันผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานยุติธรรมชุมชน ศูนย์ดำรงธรรม องค์กรภาคเอกชน ช่องทางสายด่วนต่าง ๆ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	516 (17.55)	941 (32.01)	1140 (38.78)	262 (8.91)	81 (2.76)	3.53	0.97
4. หน่วยงานของรัฐหรือผู้นำชุมชนมีการให้ความรู้และจัดกิจกรรมแนะนำข้อมูลข่าวสารทางกฎหมาย หรือแนะนำกฎหมายใหม่ ๆ ให้แก่ท่านอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ	443 (15.07)	829 (28.20)	1171 (39.83)	372 (12.65)	125 (4.25)	3.37	1.02

ตารางที่ 2.31 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการรับรู้ความเข้าใจกฎหมาย (ต่อ)

ระดับการรับรู้และความเข้าใจกฎหมาย	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
5. หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำทางกฎหมายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีอย่างเพียงพอและทั่วถึง	480 (16.33)	868 (29.52)	1134 (38.57)	331 (11.26)	127 (4.32)	3.42	1.03
	ค่าคะแนนเฉลี่ย					3.45	
	ค่าคะแนนดัชนี					0.612	

มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายที่ 1 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม (Inclusive Justice)

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (Public Survey : PS) ภายใต้โครงการจ้างเหมาบริการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม พบว่า ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม มีคะแนนเฉลี่ย 3.68 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ค่าเฉลี่ยระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม ไม่น้อยกว่า 3.00 ในปี พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจดังกล่าวตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) พบว่า ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.669 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.32

ตารางที่ 2.32 คะแนนประเมินระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	0.669

เมื่อพิจารณาระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมรายประเด็น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่สามารถติดต่อหรือขอรับความช่วยเหลือในการขอหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว (การประกันตัว) ได้ หากตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาแล้วถูกคุมขัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลงมาคือ สามารถร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ หรือขอความช่วยเหลือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยสะดวก หากไม่ได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และประเด็นที่ประชาชนมีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมน้อยที่สุด ได้แก่ การขอรับเงินชดเชยเยียวยาจากรัฐผ่านช่องทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัดหรือกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หากตกเป็นเหยื่อต้องกลายเป็น ‘แพะ’ ติดคุกโดยไม่มีความผิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.33

ตารางที่ 2.33 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
1. ท่านสามารถติดต่อหรือขอรับความช่วยเหลือในการขอหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว (การประกันตัว) ได้ หากท่านตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาแล้วถูกคุมขัง	1,537 (52.28)	578 (19.66)	650 (22.11)	136 (4.63)	39 (1.33)	4.17	1.01
๖ 2. ท่านสามารถติดต่อหรือขอรับความช่วยเหลือในการขอรับเงินชดเชยเยียวยาจากรัฐได้ หากท่านตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมถูกทำร้ายหรือถูกประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายจากความผิดทางอาญาหรือเป็นทายาทของผู้เสียชีวิตจากความผิดทางอาญาดังกล่าว	502 (17.07)	1,122 (38.16)	1,007 (34.25)	233 (7.93)	76 (2.59)	3.59	0.95
3. ท่านสามารถขอความช่วยเหลือในการพิสูจน์หลักฐานยืนยันความบริสุทธิ์ได้ หรือสามารถขอให้มีการรื้อฟื้นคดีที่ถูกกล่าวหาขึ้นได้ หากท่านตกเป็นเหยื่อต้องกลายเป็น ‘แพะ’ ถูกกล่าวหาโดยไม่ได้กระทำผิด	532 (18.10)	998 (33.95)	1,093 (37.18)	245 (8.33)	72 (2.45)	3.57	0.96

ตารางที่ 2.33 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
4. ท่านสามารถขอรับเงินชดเชยเยียวยาจากรัฐผ่านช่องทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัดหรือกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หากตกเป็นเหยื่อต้องกลายเป็น ‘แพะ’ ติดคุกโดยไม่มีความผิด	550 (18.71)	934 (31.77)	1,117 (37.99)	267 (9.08)	72 (2.45)	3.55	0.97
5. ท่านได้รับความสะดวกในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือหรือแจ้งความในการดำเนินคดีต่อเจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้อง	573 (19.49)	1,016 (34.56)	1,048 (35.65)	238 (8.1)	65 (2.21)	3.61	0.96
6. ท่านสามารถร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ หรือขอความช่วยเหลือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยสะดวก หากท่านไม่ได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดี	603 (20.51)	1,001 (34.05)	1,058 (35.99)	219 (7.45)	59 (2.01)	3.64	0.95

ตารางที่ 2.33 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
7. ท่านสามารถร้องเรียนหรือติดต่อขอความช่วยเหลือหรือร้องขอความเป็นธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ หรือขอความช่วยเหลือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยสะดวก หากคดีของท่านล่าช้าเกินควร	581 (19.76)	972 (33.06)	1,094 (37.21)	243 (8.27)	50 (1.70)	3.61	0.95
ค่าคะแนนเฉลี่ย						3.68	
ค่าคะแนนดัชนี						0.669	

ทั้งนี้ มีการสำรวจข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) ในเรื่องความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน พบว่า ระดับความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐานในภาพรวม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.698 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.34

ตารางที่ 2.34 คะแนนประเมินระดับความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน	0.698

เมื่อพิจารณาความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐานรายประเด็น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นไม่มีสิทธิที่จะจับกุมหรือคุมขังตนเอง เว้นแต่มีหมายจับจากศาลหรือเป็นความผิดซึ่งหน้า (พบเห็นการกระทำความผิดต่อหน้าเจ้าหน้าที่) คิดเป็นร้อยละ 78.32 รองลงมาคือ ทราบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นไม่มีสิทธิที่จะเข้าตรวจค้นบ้าน สำนักงาน หรือพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง (พื้นที่รโหฐาน) เว้นแต่จะมีหมายค้นตามคำสั่งศาล คิดเป็นร้อยละ 77.64 และประเด็นที่ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐานน้อยที่สุด ได้แก่ ทราบว่าการซ้อมทรมาน การทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรง หรือการบังคับให้รับสารภาพในการดำเนินคดีจะกระทำมิได้ ถ้าจะมีการจับกุมบุคคล เจ้าพนักงานต้องมีการบันทึกภาพวิดีโอ (บันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่อง) ในขณะที่จับกุมหรือควบคุมตัว จนนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อป้องกันเหตุดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 61.17 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.35

ตารางที่ 2.35 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน

	ความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้และ ความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน
43	1. ท่านทราบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นไม่มีสิทธิที่จะจับกุมหรือคุมขังตัวท่านเว้นแต่มีหมายจับจากศาลหรือเป็นความผิดซึ่งหน้า (พบเห็นการกระทำผิดต่อหน้าเจ้าหน้าที่)	2,280 (77.55)	631 (21.46)	29 (0.99)	78.32
	2. ท่านทราบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นไม่มีสิทธิที่จะเข้าตรวจค้นบ้าน สำนักงาน หรือพื้นที่ส่วนตัวของท่าน (พื้นที่รโหฐาน) เว้นแต่จะมีหมายค้นตามคำสั่งศาล	2,246 (76.39)	647 (22.01)	47 (1.60)	77.64
	3. ท่านทราบว่าท่านมีสิทธิจะพบทนายความเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา และมีสิทธิที่จะปรึกษาผู้ที่ท่านไว้วางใจสองต่อสอง	1,894 (64.42)	984 (33.47)	62 (2.11)	65.81
	4. ท่านทราบว่าหากท่านถูกจับกุมหรือควบคุมตัวท่านมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร	2,110 (71.77)	767 (26.09)	63 (2.14)	73.34
	5. ท่านทราบว่าหากท่านถูกจับกุมหรือควบคุมตัวท่านมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลตามสมควรเมื่อเจ็บป่วย	2,076 (70.61)	803 (27.31)	61 (2.07)	72.11
	6. ท่านทราบว่า การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาสามารถทำได้เท่าที่จำเป็น โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะร้องให้มีการขอลปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีหลักประกัน (ประกันตัว) หรือไม่มีหลักประกันก็ได้	1,910 (64.97)	978 (33.27)	52 (1.77)	66.14
	7. ท่านทราบว่าเจ้าหน้าที่จะค้นตัวบุคคลโดยใช้ความรุนแรงเกินความจำเป็นหรือจะทำร้ายร่างกายไม่ได้เว้นแต่มีการต่อสู้ขัดขืน	1,929 (65.61)	936 (31.84)	75 (2.55)	67.33

ตาราง 1.35 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน (ต่อ)

	ความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน	ทราบ	ไม่ทราบ	ไม่ประสงค์จะตอบ	ร้อยละของผู้มีความรู้และความเข้าใจสิทธิพื้นฐาน
		(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	
44	8. ท่านทราบว่าการซ้อมทรมาน การทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรง หรือการบังคับให้รับสารภาพในการดำเนินคดีจะกระทำมิได้ ถ้าจะมีการจับกุมบุคคล เจ้าพนักงานต้องมีการบันทึกภาพวิดีโอ (บันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่อง) ในขณะที่จับกุมหรือควบคุมตัวจนนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อป้องกันเหตุดังกล่าว	1,742 (59.25)	1,106 (37.62)	92 (3.13)	61.17
	9. ท่านมีสิทธิจะได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่อย่างเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่ ถูกดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรมด้วยความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา ความพิการ สภาพร่างกาย สุขภาพ หรือสถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือความแตกต่างในความคิดเห็นทางการเมือง	2,013 (68.47)	856 (29.12)	71 (2.41)	70.16
	10. ท่านทราบว่าหากท่านถูกจับกุมหรือดำเนินคดีจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าท่านเป็นผู้ ‘บริสุทธิ์’ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด การปฏิบัติและการควบคุมตัวจะกระทำเหมือนท่านเป็นผู้กระทำผิดมิได้	1,897 (64.52)	967 (32.89)	76 (2.59)	66.24
ค่าคะแนนเฉลี่ย					69.82
ค่าคะแนนดัชนี					0.698

อีกทั้งยังมีการสำรวจข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) ในเรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม พบว่า ระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.582 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับปานกลาง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.36

ตารางที่ 2.36 คะแนนประเมินระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	0.582

เมื่อพิจารณาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมรายประเด็น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าประเทศไทยมีกระบวนการคุ้มครองพิเศษและมาตรการพิเศษในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน (ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) ดำเนินการโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและศาลเยาวชนและครอบครัวในทุกจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 64.74 รองลงมาคือ มีผู้ทราบว่าผู้กระทำความผิดเสพยาเสพติดหรือผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแทนการดำเนินคดีอาญาได้โดยสำนักงานคุมประพฤติในทุกจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 63.83 และประเด็นที่ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมน้อยที่สุด ได้แก่ การขอรับคำปรึกษาทางกฎหมายและช่องทางขอรับความช่วยเหลือต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้ผ่านสายด่วนยุติธรรม 1111 กด 77 คิดเป็นร้อยละ 46.62 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.37

ตารางที่ 2.37 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
๕	1. ท่านทราบว่าท่านสามารถขอรับความช่วยเหลือจากตำรวจหรือเจ้าพนักงานกรมสอบสวนคดีพิเศษในการสืบสวนติดตามตัวคนร้ายและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี หากท่านตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา	1803 (61.33)	1083 (36.84)	54 (1.84)	62.47
	2. ท่านทราบว่าท่านสามารถเป็นโจทก์ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้โดยตรง หรือเข้าเป็นโจทก์ร่วมในการดำเนินคดีได้ หากไม่พอใจหรือไม่ไว้วางใจกับดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (หรือเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ) หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานอัยการ	1554 (52.86)	1324 (45.03)	62 (2.11)	54.00
	3. ท่านทราบว่าท่านหรือทายาทของท่านมีสิทธิร้องขอเงินชดเชยเยียวยาจากรัฐได้จากกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพหรือขอรับความช่วยเหลือผ่านหน่วยงานยุติธรรมจังหวัดในทุกจังหวัด หากท่านตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส หรือความผิดการกระทำรุนแรงทางเพศโดยที่ท่านไม่ได้มีส่วนร่วมในการก่อเหตุ	1,653 (56.22)	1,224 (41.63)	63 (2.14)	57.46

ตารางที่ 2.37 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม
4. ท่านทราบว่าประเทศไทยมีกระบวนการคุ้มครองพิเศษและมาตรการพิเศษในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน (ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี) ดำเนินการโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและศาลเยาวชนและครอบครัวในทุกจังหวัด	1,867 (63.50)	1,017 (34.59)	56 (1.90)	64.74
5. ท่านทราบว่าท่านสามารถยื่นอุทธรณ์คดีได้ภายในกำหนดระยะเวลา และเงื่อนไขที่กำหนดผ่านหน่วยงานศาลที่พิจารณาคดีนั้น หากท่านไม่พอใจคำตัดสินคดีของศาล	1,731 (58.88)	1,149 (39.08)	60 (2.04)	60.10
6. ท่านทราบว่าท่านมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาให้มีการคุมความประพฤติหรือใช้มาตรการอื่น ๆ แทนการลงโทษจำคุกได้โดยสำนักงานคุมประพฤติในทุกจังหวัด หากท่านกระทำผิดไม่ร้ายแรงถึงขนาดต้องโทษจำคุก หรือกระทำผิดที่มีโทษจำคุกแต่มีโอกาสที่จะกลับใจแก้ไขได้	1,666 (56.67)	1222 (41.56)	52 (1.77)	57.69
7. ท่านทราบว่าผู้กระทำความผิดเสพยาเสพติดหรือผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแทนการดำเนินคดีอาญาได้โดยสำนักงานคุมประพฤติในทุกจังหวัด	1,839 (62.55)	1,042 (35.44)	59 (2.01)	63.83

ตารางที่ 2.37 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
48	8. ท่านทราบว่าผู้ต้องขังหรือนักโทษหรือญาติสามารถขอรับความช่วยเหลือจากผู้คุมหรือผู้บริหารเรือนจำ หากผู้ต้องขังหรือนักโทษประสบปัญหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำ (เช่น ถูกกระทำรุนแรง ปักจี้ยี่ไม่ให้เพียงพอ)	1,732 (58.91)	1,151 (39.15)	57 (1.94)	60.08
	9. ท่านทราบว่านักโทษในเรือนจำมีสิทธิขอรับการลดหย่อนโทษหากประพฤติหรือมีการกลับใจแก้ไขไม่กลับไปกระทำความผิดอีกโดยยื่นคำร้องไปยังเรือนจำที่นักโทษถูกคุมขังอยู่	1,796 (61.09)	1,083 (36.84)	61 (2.07)	62.38
	10. ท่านทราบว่าผู้พ้นโทษมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือและได้รับการดูแลหลังปล่อยโดยขอรับความช่วยเหลือผ่านเรือนจำที่นักโทษได้รับการปล่อยตัว สำนักงานคุมประพฤติ หรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	1,574 (53.54)	1,304 (44.35)	62 (2.11)	54.69
	11. ท่านทราบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ หากการดำเนินการไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดสามารถร้องเรียนผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานให้เร่งรัดติดตามและแก้ไขเหตุแห่งความล่าช้านั้น	1,599 (54.39)	1,255 (42.69)	86 (2.93)	56.03

ตารางที่ 2.37 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
๑	12. ท่านทราบว่าในกรณีที่ท่านชนะคดีแพ่ง ท่านสามารถติดต่อหน่วยงานบังคับคดีเพื่อติดตามยึดอายัด และจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือดำเนินการต่าง ๆ ตามคำสั่งศาลได้ผ่านสำนักงานบังคับคดีในทุกจังหวัด	1,705 (57.99)	1,174 (39.93)	61 (2.07)	59.22
	13. ท่านทราบว่าหน่วยงานของรัฐจะต้องเป็นผู้จัดหาทนายให้ผ่านสถานีตำรวจหรือศาลก็ได้ หากท่านไม่มีเงินจ้างทนายความ	1,687 (57.38)	1,187 (40.37)	66 (2.24)	58.70
	14. ท่านทราบว่าท่านสามารถขอเงินช่วยเหลือในการต่อสู้คดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาผ่านสำนักงานกองทุนยุติธรรมหรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัดในทุกจังหวัด หากท่านไม่มีเงินค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี	1,616 (54.97)	1,269 (43.16)	55 (1.87)	56.01
	15. ท่านทราบว่าท่านสามารถขอรับความช่วยเหลือหลักทรัพย์ในการประกันตัวผ่านสำนักงานกองทุนยุติธรรมหรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัดในทุกจังหวัด หรือสามารถขอรับความช่วยเหลือในการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันผ่านศาลก็ได้ หากท่านถูกจับกุมหรือควบคุมตัวหากไม่มีเงินประกันตัว	1,585 (53.91)	1,300 (44.22)	55 (1.87)	54.94
	16. ท่านทราบว่าสามารถขอรับคำปรึกษาทางกฎหมายและช่องทางขอรับความช่วยเหลือต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้ผ่านสายด่วนยุติธรรม 1111 กด 77	1,345 (45.75)	1,540 (52.38)	55 (1.87)	46.62

ตารางที่ 2.37 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับช่องทางและการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม
17. ท่านทราบว่าในกรณีได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านสามารถขอความช่วยเหลือผ่านองค์กร มูลนิธิ หรือหน่วยงาน ภาคเอกชนที่ทำงานด้านยุติธรรมนอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐ ด้านกระบวนการยุติธรรมก็ได้	1,749 (59.49)	1,123 (38.20)	68 (2.31)	60.90
ค่าคะแนนเฉลี่ย				58.23
ค่าคะแนนดัชนี				0.582

เป้าหมายที่ 2 การใช้มาตรการที่หลากหลายในการยุติข้อพิพาท

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

ทางเลือกของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (Public Survey : PS) ภายใต้โครงการจ้างเหมาบริการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม พบว่า ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป มีคะแนนเฉลี่ย 3.00 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป ไม่น้อยกว่า 3.00 ในปี พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจดังกล่าวตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) พบว่า ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในภาพรวม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.587 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับปานกลาง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.38

ตารางที่ 2.38 คะแนนประเมินระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก	0.587

เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกรายประเด็น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าประเทศไทยมีระบบการยุติข้อพิพาทโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลด้วยการใช้วิธีการไกล่เกลี่ย หรือประนีประนอมยอมความ หรือระบบอนุญาโตตุลาการนอกศาล (ร้อยละ 65.83) รองลงมาคือ มีผู้ทราบว่ากระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นมาตรการเสริมเพื่อช่วยให้คู่กรณีปรับความเข้าใจกัน ผู้กระทำผิดสำนึกผิด และยินยอมเข้ารับการช่วยเหลือฟื้นฟูพฤติกรรม พร้อมทั้งเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย โดยมีใช้การทดแทนกระบวนการยุติธรรมเดิม คิดเป็นร้อยละ 58.54 และประเด็นที่ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกน้อยที่สุด ได้แก่ ช่องทางในการติดต่อขอรับบริการยุติธรรมทางเลือกมีทั้งในคดีแพ่งโดยขอรับบริการจากศาลหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการ และในคดีอาญาทั้งในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล รวมถึงยุติธรรมจังหวัด ยุติธรรมชุมชน ด้วย (ร้อยละ 55.96) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.39 ดังนี้

ตารางที่ 2.39 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก	ทราบ	ไม่ทราบ	ไม่ประสงค์จะตอบ	ร้อยละของผู้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	
1. ประเทศไทยมีระบบการยุติข้อพิพาทโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลด้วยการใช้วิธีการไกล่เกลี่ย หรือประนีประนอมยอมความ หรือระบบอนุญาโตตุลาการนอกศาล	1,890 (64.29)	981 (33.37)	69 (2.35)	65.83
2. นอกจากการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทกระบวนการยุติธรรมทางเลือกยังรวมถึงทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เช่น มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีในคดีเด็กและเยาวชน การไกล่เกลี่ยคดีอาญาแทนการดำเนินคดีโดยตำรวจและศาล การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแทนการลงโทษจำคุก	1,651 (56.16)	1,196 (40.68)	93 (3.16)	57.99
3. ช่องทางในการติดต่อขอรับบริการยุติธรรมทางเลือกมีทั้งในคดีแพ่ง โดยขอรับบริการจากศาลหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการ และในคดีอาญาทั้งในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล รวมถึงยุติธรรมจังหวัด ยุติธรรมชุมชน ด้วย	1,591 (54.12)	1,252 (42.59)	97 (3.30)	55.96
4. กระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นมาตรการเสริมเพื่อช่วยให้คู่กรณีปรับความเข้าใจกัน ผู้กระทำผิดสำนึกผิด และยินยอมเข้ารับการช่วยเหลือฟื้นฟูพฤติกรรม พร้อมทั้งเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย โดยมีใช้การทดแทนกระบวนการยุติธรรมเดิม	1,666 (56.67)	1,180 (40.14)	94 (3.20)	58.54

ตารางที่ 2.39 รายละเอียดผลการสำรวจระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (ต่อ)

ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ประสงค์จะตอบ (ร้อยละ)	ร้อยละของผู้มีความรู้และ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรมทางเลือก
5. วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนอกเหนือจากลด ขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินคดีคือการช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์ ระหว่างคู่กรณี	1,622 (55.17)	1,208 (41.09)	110 (3.74)	57.31
6. วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอีกประการหนึ่งคือลด การกระทำผิดซ้ำโดยส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนแปลงตนเองภายใต้ ความร่วมมือของชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เสียหาย	1,594 (54.22)	1,238 (42.11)	108 (3.67)	56.29
ค่าคะแนนเฉลี่ย				58.65
ค่าคะแนนดัชนี				0.587

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ร้อยละความสำเร็จของข้อพิพาทและคดีความที่ใช้มาตรการ

ทางเลือกในการยุติข้อพิพาท พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถิติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งหมด 12 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลปกครอง, สำนักงานศาลยุติธรรม, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานยุติธรรมจังหวัด, กรมบังคับคดี, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานอัยการสูงสุด, กรมการปกครอง, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, สำนักงานการตรวจการคลัง, สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย และศูนย์สันติวิธีสาธารณะสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยผลจากการจัดเก็บข้อมูลสถิติ ในปี พ.ศ. 2565 และ 2566 พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 ข้อพิพาทและคดีความของประชาชนที่มีการดำเนินการหรือการนำมาตราการทางเลือกมาใช้ในการยุติข้อพิพาทของหน่วยงาน โดยครอบคลุมทั้งคดีอาญา คดีแพ่งและพาณิชย์ และคดีปกครอง ร้อยละ 70.88 ซึ่งเป็นจำนวนที่ลดลงเล็กน้อยจากปี พ.ศ. 2565 คือร้อยละ 72.28 (ลดลงร้อยละ 1.4) โดยถือว่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละความสำเร็จของข้อพิพาทและคดีความที่ใช้มาตรการทางเลือกในการยุติข้อพิพาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลการประสพกับข้อพิพาทจากกลุ่มตัวอย่าง 2,940 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่เคยประสพกับข้อพิพาท (ร้อยละ 77.48) และมีผู้ที่เคยประสพกับข้อพิพาทจำนวน 662 คน (ร้อยละ 22.52) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.40

ตารางที่ 2.40 ผลการสำรวจการประสพกับข้อพิพาท

การประสพกับข้อพิพาท	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ไม่เคยประสพกับข้อพิพาท	2,278	77.48
2. เคยประสพกับข้อพิพาท	662	22.52
รวม	2,940	100.00

เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่เคยประสพกับข้อพิพาท พบว่า ผู้ที่เคยรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาท จำนวน 409 คน (ร้อยละ 61.78) และไม่เคยรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาทจำนวน 2,278 คน (ร้อยละ 38.22) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.41

ตารางที่ 2.41 ผลการสำรวจการรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาท

การรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาท (เฉพาะผู้ที่ตอบว่าเคยประสบกับข้อพิพาท)	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ไม่เคยรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาท	253	38.22
2. เคยรับบริการหน่วยงานในการระงับข้อพิพาท	409	61.78
รวม	662	100.00

ทั้งนี้ เมื่อการสำรวจระดับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท เป็นการสำรวจผู้ที่เคยประสบข้อพิพาทและได้เข้ารับการระงับข้อพิพาทในช่วงระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ 1 มกราคม 2565 ถึง 31 ธันวาคม 2566 จำนวนทั้งหมด 409 คน พบว่า ระดับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 จากคะแนนเต็ม 5 หรือค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.706 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 อยู่ในระดับคะแนนค่อนข้างสูง (เกินกว่าร้อยละ 60) โดยประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไขปัญหาทั้งหมด จำนวน 127 คน (ร้อยละ 31.05) รองลงมาคือ ปัญหาส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไข จำนวน 115 คน (ร้อยละ 28.12) และมีผู้ที่ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาทั้งหมดเลย จำนวน 18 คน (ร้อยละ 4.40) ดังรายละเอียดตารางที่ 2.42

ตารางที่ 2.42 ผลการสำรวจระดับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท

ระดับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ปัญหาทั้งหมดไม่ได้รับการแก้ไขเลย	18	4.40
2. ปัญหาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการแก้ไข	23	5.62
3. ปัญหาบางส่วนได้รับการแก้ไข	93	22.74
4. ปัญหาส่วนใหญ่ได้รับการแก้ไข	115	28.12
5. ปัญหาทั้งหมดได้รับการแก้ไข	127	31.05
6. ไม่ประสงค์จะตอบ	33	8.07
ผลรวม	409	100.00
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.82	
SD	1.11	
ค่าคะแนนดัชนี	0.706	

เมื่อสำรวจความพึงพอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทจากผู้ที่เคยประสบข้อพิพาทและได้เข้ารับการระงับข้อพิพาททั้งที่เป็นเป็นทางการและไม่เป็นทางการจำนวนทั้งหมด 409 คน พบว่า ประชาชนมีระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 จากคะแนนเต็ม 5 หรือค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.745 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 อยู่ในระดับคะแนนค่อนข้างสูง

(เกินกว่าร้อยละ 60) โดยประชาชนส่วนใหญ่พอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท จำนวน 154 คน (ร้อยละ 37.65) รองลงมาคือ ค่อนข้างพอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท จำนวน 138 คน (ร้อยละ 37.65) และ มีผู้ที่ไม่พอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท จำนวน 12 คน (ร้อยละ 2.93) ดังรายละเอียดตารางที่ 2.43

ตารางที่ 2.43 ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท

ความพึงพอใจต่อกระบวนการระงับข้อพิพาท	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ไม่พอใจ	12	2.93
2. ค่อนข้างไม่พอใจ	21	5.13
3. ปานกลาง	84	20.54
4. ค่อนข้างพอใจ	138	33.74
5. พอใจ	154	37.65
ผลรวม	409	100.00
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.98	
SD	1.03	
ค่าคะแนนดัชนี	0.745	

เป้าหมายที่ 3 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดบนหลักสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัดที่ 3.1 ระดับความสำเร็จของหน่วยงานในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

ที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานสากล พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง (Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 21 หน่วยงาน โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 2.47 (SD = 1.81) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) ที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป 9 หน่วยงาน และมีหน่วยงานที่ตอบว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดนี้ 5 หน่วยงาน ดังนั้น หน่วยงานที่บรรลุเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 52.94 โดยถือว่า ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ร้อยละผู้ถูกจับกุม/ คမ်းขัง ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายหลัง

ได้รับการพิสูจน์แล้ว พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถิติผู้ถูกจับกุม/ ผู้ถูกคุมขัง ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายหลังได้รับการพิสูจน์ว่าไม่ได้กระทำความผิดของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (สชง.)

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 มีจำเลยในคดีอาญายื่นคำขอรับช่วยเหลือทางการเงิน และผ่านการพิจารณาคุณสมบัติของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (สชง.) จำนวน 362 ราย และอนุมัติให้ได้รับความช่วยเหลือ จำนวน 59 ราย (ร้อยละ 16.25) ในขณะที่มีผู้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ จำนวน 304 ราย (ร้อยละ 83.75) โดยถือว่า ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ผู้ถูกจับกุม/ คুমขังที่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายหลังได้รับการพิสูจน์แล้ว ร้อยละ 65 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละการกระทำผิดซ้ำ พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่อยู่ในความดูแลจากกรมราชทัณฑ์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยพบว่า อัตราการกระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี ของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของกรมราชทัณฑ์ เท่ากับ ร้อยละ 11.82¹ ในขณะที่อัตราการกระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี ของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เท่ากับ ร้อยละ 19.66² และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า อัตราการกระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี ของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกรมราชทัณฑ์ เท่ากับ ร้อยละ 16.94³ (เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 5.12) ในขณะที่อัตราการกระทำผิดซ้ำภายในระยะเวลา 1 ปี ของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เท่ากับ ร้อยละ 15.66 (ลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 4) พบว่า โดยถือว่า ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละของผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวในเรือนจำและกระทำผิดซ้ำ ภายในระยะเวลา 1 ปี ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2566

มิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

เป้าหมายที่ 1 การยกระดับกลไกการทำงานเชิงเครือข่าย

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับความสำเร็จของการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง (Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 21 หน่วยงาน โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 4.28 (SD = 1.48)

¹ ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว ในช่วง ตุลาคม 2563 ถึง กันยายน 2564 จำนวน 187,141 คน กลับเข้ามากระทำผิดซ้ำ จำนวน 22,121 คน

² เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว ในช่วง ตุลาคม 2563 ถึง กันยายน 2564 จำนวน 1,892 คน กลับเข้ามากระทำผิดซ้ำ จำนวน 372 คน

³ ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว ในช่วง ตุลาคม 2564 ถึง กันยายน 2565 จำนวน 147,388 คน กลับเข้ามากระทำผิดซ้ำ จำนวน 24,974 คน

ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป 18 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 81.28 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ระดับความสำเร็จของการทำงานกับเครือข่ายทางสังคม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง (Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 21 หน่วยงาน โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 4.24 (SD = 1.40) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป 17 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 77.27 โดยถือว่า ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ร้อยละของจำนวนการเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลการเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 โดยได้รับข้อมูลกลับมา 16 หน่วยงาน พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 มีการเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศ หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรระหว่างประเทศ หรือเข้าร่วมลงนามในข้อตกลงตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม จำนวน 374 ครั้ง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 ที่มีจำนวน 316 ครั้ง (เพิ่มขึ้น 58 ครั้ง) คิดเป็นร้อยละ 18.35 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า จำนวนการเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2566

เป้าหมายที่ 2 การบริหารงานยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัดที่ 1 คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ITA) พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ITA) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 โดยได้รับข้อมูลกลับมา 18 หน่วยงาน พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ITA) 90.92 คะแนน โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม

แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า คะแนนเฉลี่ยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ITA) ในปี พ.ศ. 2566 ไม่ต่ำกว่า 75 คะแนน

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (Public Survey : PS) ภายใต้โครงการจ้างเหมาบริการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 4.01 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ไม่น้อยกว่า 3.25 ในปี พ.ศ. 2566

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจดังกล่าวตามตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade) พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.753 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.44

ตารางที่ 2.44 คะแนนประเมินระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนนดัชนี
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	0.753

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายประเด็นพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการได้รับบริการหรือได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่อย่างครบถ้วนตรงกับความต้องการ และพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการให้บริการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และประเด็นที่ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมน้อยที่สุด คือ ระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.45

ตารางที่ 2.45 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงาน ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปานกลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
1. ท่านได้รับการหรือได้รับความช่วยเหลือจาก เจ้าหน้าที่อย่างครบถ้วนตรงตามความต้องการ	499 (33.95)	622 (42.31)	287 (19.52)	43 (2.93)	19 (1.29)	4.05	0.88
2. หน่วยงานมีการจัดทำข้อมูลเผยแพร่หรือจัด เจ้าหน้าที่ผู้ให้ความช่วยเหลือในการแนะนำ ข้อกฎหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติ ให้คำแนะนำ หรือตอบข้อสงสัยได้อย่างเพียงพอและเข้าใจ ได้อย่างชัดเจน	489 (33.27)	579 (39.39)	336 (22.86)	50 (3.40)	16 (1.09)	4.00	0.89
3. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ ต่อการให้บริการ	504 (34.29)	607 (41.29)	304 (20.68)	38 (2.59)	17 (1.16)	4.05	0.87
4. เจ้าหน้าที่ให้ดูแลต้อนรับเป็นอย่างดี กริยา วาจาของเจ้าหน้าที่ ความสุภาพอ่อนโยน เป็นมิตรต่อประชาชน	505 (34.35)	574 (39.05)	331 (22.52)	46 (3.13)	14 (0.95)	4.03	0.88

ตารางที่ 2.45 รายละเอียดผลการสำรวจระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงาน ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SSD
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปานกลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
5. ระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม	479 (32.59)	517 (35.17)	388 (26.39)	61 (4.15)	25 (1.70)	3.93	0.95
ค่าคะแนนเฉลี่ย						4.01	
ค่าคะแนนดัชนี						0.753	

เป้าหมายที่ 3 การเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยี

ตัวชี้วัดที่ 1 ระดับความสำเร็จในการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกัน

ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง (Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 21 หน่วยงาน โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 3.78 (SD =1.47) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป 14 หน่วยงาน และที่ตอบว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดนี้ 1 หน่วยงาน ดังนั้น หน่วยงานที่บรรลุเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 โดยถือว่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

ตัวชี้วัดที่ 2 ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบการติดตามความ

คืบหน้าการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Administrative Data: AD) โดยใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาขึ้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถิติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเข้าถึงและใช้บริการจากระบบการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินคดี (Tracking) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ร้อยละ 76.34 ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2565 ที่ประชาชนมีความพึงพอใจ ร้อยละ 87.35 (ลดลง 11.01) โดยถือว่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเข้าถึงและใช้บริการจากระบบการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินคดี (Tracking) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566 เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 5

ตัวชี้วัดที่ 3 ระดับความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานของ

กระบวนการยุติธรรม พบว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) จำนวนทั้งสิ้น 22 หน่วยงาน จากการสังเกตและการประเมินตนเอง (Self – Assessment and Observation : SA+OB) โดยมีหน่วยงานตอบแบบประเมินทั้งสิ้นจำนวน 21 หน่วยงาน โดยมีผลการประเมินตามตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยจากเต็ม 5 คะแนนเท่ากับ 3.98 (SD = 1.47) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีหน่วยงานที่ได้คะแนนประเมิน 3 ขึ้นไป 18 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 81.82 โดยถือว่า เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ร้อยละ 80 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (L1) บรรลุความสำเร็จของการดำเนินงานระดับคะแนนที่ 3 ในปี พ.ศ. 2566

2.3.3 ผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี พ.ศ.2566

ตามข้อมูลในรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี 2566 โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม พบว่า มีการสถานการณ์และการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

เป้าหมายที่ 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่ง ให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

พบว่า ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายใต้ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index: GPI) จากการประเมินของสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (Institute for Economics and Peace: IEP) ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 92 จาก 163 ประเทศทั่วโลก ซึ่งสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 (อยู่ในอันดับ 103) สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ ยังมีการดำเนินงานด้านการป้องกันอาชญากรรมที่สำคัญคือ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการขับเคลื่อนกรอบแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2560 มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้มีการขยายผลการดำเนินงานชุมชนต้นแบบในการป้องกันอาชญากรรมตามบริบทพื้นที่ 5 ชุมชน ประกอบไปด้วย (1) เทศบาลเมืองลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี (2) เทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี (3) เทศบาลตำบลชิง จังหวัดน่าน (4) องค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ และ (5) เทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นพื้นที่จุดศูนย์กลาง (CP HUB) การดำเนินงานให้ชุมชนข้างเคียงอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้แนวทางและชุดโครงการในการป้องกันอาชญากรรมตามบริบทของพื้นที่เป็นแนวทางการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรม โดยการจัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันอาชญากรรมกับการอำนวยความยุติธรรมในสังคม (Crime Prevention) รุ่นที่ 6 เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งเสริมสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานที่มีความร่วมมือทางวิชาการกับสำนักงานกิจการยุติธรรม

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.1 มี 4 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.46 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.1

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.1.1 จำนวนเหยื่อของการฆาตกรรมโดยเจตนาต่อจำนวนประชากร 100,000 คน จำแนกตาม เพศและอายุ	จำนวนเหยื่อของการฆาตกรรมโดยเจตนาต่อจำนวนประชากร 100,000 คน จำแนกตาม เพศและอายุ (ข้อมูลตรงตามตัวชี้วัด)	- อายุต่ำกว่า 15 ปี เพศชาย 0.009 เพศหญิง 0.000 - อายุ 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี เพศชาย 0.015 เพศหญิง 0.002 - อายุ 18 ปีขึ้นไป เพศชาย 0.288 เพศหญิง 0.058 - ไม่ระบุเพศและอายุ 0.003	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ตัวชี้วัด 16.1.2 การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งต่อประชากร 100,000 คน จำแนกตาม อายุ เพศ และสาเหตุ (ไม่มีข้อมูลตรงตามตัวชี้วัด)	จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	125 338	ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
ตัวชี้วัด 16.1.3 สัดส่วนของประชากรที่ได้รับความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	จำนวนผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จำแนกตามเพศ อายุ และประเภทความรุนแรง (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- อายุต่ำกว่า 18 ปี เพศชาย 5 เพศหญิง 6 - อายุ 18 ปีขึ้นไป เพศชาย 7 เพศหญิง 15	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ 2.46 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.1.4 สัดส่วนประชากรที่รู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินบริเวณพื้นที่ที่อาศัยเพียงลำพัง	ความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินบริเวณพื้นที่ที่อาศัยเพียงลำพังในเวลากลางคืน (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- ร้อยละ 66.64	สำนักงานกิจการยุติธรรม
	ร้อยละของผู้หญิงและผู้ชาย อายุ 15 - 49 ปี ที่รู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินทางเพียงลำพังในชุมชนตอนกลางคืน (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- เพศชาย ร้อยละ 91 - เพศหญิง ร้อยละ 76.7 (ข้อมูลปี 2565)	สำนักงานสถิติแห่งชาติ (การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) พ.ศ. 2565 เป็นการเก็บทุก 3 ปี)

เป้าหมายที่ 16.2 ยุติการข่มเหง การแสวงหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์และความรุนแรง และการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก

จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี ค.ศ. 2023 (Trafficking in Person Report: YIP Report 2023) ของกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศไทยยังคงถูกจัดให้อยู่ในระดับ Tier 2 ซึ่งแม้ว่าผลการดำเนินงานของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีการดำเนินงานอย่างเนื่องและมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในหลายประเด็น อาทิ จำนวนการสืบสวนคดี การตัดสินลงโทษและการระบุดตัวผู้เสียหาย มีเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการริเริ่มขับเคลื่อนกลไกการส่งต่อระดับชาติ (National Referral Mechanism: NRM) การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้พบว่ามีการดำเนินงานของหน่วยงานที่สำคัญดังนี้

1) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้ 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมการสร้างเสริมความตระหนักรู้แก่กลุ่มเป้าหมายและพัฒนาศักยภาพเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ กิจกรรมการคุ้มครองช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และกิจกรรมกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ได้ดำเนินโครงการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อดำเนินคดีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และคดีที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์

3) สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสำนักงานเลขาธิการศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ได้มีการดำเนินโครงการขับเคลื่อนกลไกเชิงนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานไปสู่การปฏิบัติของสำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด ผ่านกลไกของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานจังหวัด

4) กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน มีการดำเนินงานเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยจัดกิจกรรมการให้ความคุ้มครองคนหางานตามกฎหมายจัดหางานและคุ้มครองแรงงาน ได้แก่ การคุ้มครองป้องกันการหลอกลวงและลักลอบไปทำงานต่างประเทศ รวมทั้งจัดกิจกรรมการสร้างความรู้แก่แรงงานเพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์

5) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งส่งเสริมความรู้สถานประกอบการด้านแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practice: GLP) เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการหรือธุรกิจ ตลอดจนมีการออกตรวจสถานประกอบการที่เสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานขัดหนี้ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการคุ้มครองสิทธิแรงงานประมงทะเล โดยจัดกิจกรรมบูรณาการตรวจคุ้มครองแรงงานในเรือประมงทะเลในพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเล เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีการบริหารอย่างเป็นระบบ

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.2 มี 3 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.47 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.2

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.2.1 สัดส่วนของเด็กอายุ 1-17 ปี ที่เคยถูกทำร้ายทางร่างกาย และ/หรือข่มเหงทางจิตใจโดยผู้ดูแลในเดือนที่ผ่านมา	ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปี ที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย และ/หรือใช้ความรุนแรงทางจิตใจโดยผู้ดูแลในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- ร้อยละ 53.8 (ข้อมูลปี 2565)	สำนักงานสถิติแห่งชาติ (การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) พ.ศ. 2565 เป็นการเก็บทุก 3 ปี)
ตัวชี้วัด 16.2.2 จำนวนเหยื่อการค้ามนุษย์ต่อประชากร 100,000 คน จำแนกตามเพศ อายุ และรูปแบบการแสวงหาประโยชน์	จำนวนเหยื่อ/ผู้เสียหายจากคดีค้ามนุษย์ (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- 698 คน	สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ตัวชี้วัด 16.2.3 สัดส่วนของผู้หญิงและผู้ชายวัยรุ่นอายุ 18-24 ปี ที่เคยถูกกระทำความรุนแรงทางเพศก่อนอายุ 18 ปี	จำนวนผู้เสียหายจากคดีเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี และครอบครัว ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกเพศ และรูปแบบคดีเกี่ยวกับเพศ (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- เพศชาย 9 คน - เพศหญิง 129 คน	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เป้าหมายที่ 16.3 ส่งเสริมหลักนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศและสร้างหลักประกันว่าทุกคนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

การส่งเสริมหลักนิติธรรมและสร้างหลักประกันการเข้าถึงความยุติธรรมของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า มีการดำเนินงานที่สำคัญคือ การส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยสำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ผ่านโครงการและกิจกรรมสำคัญ อาทิ ศูนย์ยุติธรรม

ชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 106 ศูนย์ โครงการพัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครอบครัวและมรดกตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ โครงการยุติธรรมเคลื่อนที่ของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด โครงการให้ความรู้และให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องขังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และการให้บริการของสำนักงานกองทุนยุติธรรม นอกจากนี้พบว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินโครงการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยได้ให้การช่วยเหลือประชาชนในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรม ด้านที่ดิน และปัญหาอื่น ๆ ที่ได้รับการแก้ไขปัญหา จำนวน 80 เรื่องต่อปี และมีผู้ร้องเรียนที่ได้รับการแก้ไขปัญหาหรือขอรับบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหนี้นอกระบบ ปัญหาที่ดิน และปัญหาด้านอื่น ๆ จำนวน 824 รายต่อปี

สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท พบว่า กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม จัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นบังคับคดีเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหนี้สินและความขัดแย้งทางแพ่งของประชาชน ด้วยกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้เจรจามองผ่านชำระหนี้ และ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีการดำเนินโครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

นอกจากนี้ ในด้านการพัฒนามาตรการทางเลือก พบว่า สำนักงานศาลยุติธรรม มีการดำเนินโครงการส่งเสริมการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของบุคคลมาใช้ในการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะผู้ที่ขาดกำลังทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังช่วยลดการละเมิดคำสั่งศาลและการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดระหว่างการรอพิจารณาคำพิพากษาคดี และกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม มีนโยบายลดความแออัดในเรือนจำและเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้กระทำผิด โดยนำมาตราการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกด้วยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก

อีกทั้งยังมีการส่งเสริมหลักนิติธรรม โดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จัดให้มีโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักนิติธรรม รวมทั้งมีการจัดสัมมนาทางวิชาการให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ นิสิต นักศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไปในเรื่องการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) มีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมในประเทศไทย โดยริเริ่มโครงการศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอว่าด้วยกรอบยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมในประเทศไทยขึ้น ซึ่งมีการจัดทำรายงานสรุปผลการศึกษาดูตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของประเทศไทยที่จัดอันดับโดย World Justice Project (WJP) ประจำปี 2566 รวมทั้งมีการจัดงานนวัตกรรมเพื่อความยุติธรรมอาเซียน 2566 (ASEAN Justice Innovation 2023) ตลอดจนมีการป้องกัน แก้ไข และบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กระทรวงยุติธรรม มีการจัดโครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ (Individual Routing Counselor: IRC) โดยนักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติหน้าที่ IRC ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.3 มี 3 ตัวชี้วัด ปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.48 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.3

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.3.1 สัดส่วนของเหยื่อ ความรุนแรงใน 12 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งได้แจ้งการกระทำอันรุนแรงนั้น ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่หรือกลไกทางการในการ ยุติความขัดแย้ง	จำนวนคดีความรุนแรง ที่รับแจ้ง จาก 2 กลุ่ม คดีหลัก คือ 1) ฐานความผิด เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ 2) ฐานความผิด เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- ฐานความผิดเกี่ยวกับ เพศชาย 1,787 คน เพศหญิง 1,094 คน - ฐานความผิดเกี่ยวกับ ร่างกาย เพศชาย 18,171 คน เพศหญิง 4,985 คน - ฐานความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์สิน เพศชาย 57,683 คน เพศหญิง 28,547 คน	สำนักงาน สถิติแห่งชาติ (การสำรวจ สถานการณ์ เด็กและสตรี ในประเทศไทย (MICS) พ.ศ. 2565 เป็นการเก็บ ทุก 3 ปี)
ตัวชี้วัด 16.3.2 สัดส่วนของ จำนวนผู้ต้องขังที่ศาลยังไม่ พิพากษาต่อจำนวนนักโทษ ทั้งหมด	จำนวนผู้ต้องขังระหว่าง ที่ศาลยังไม่พิพากษา (ข้อมูลตรงตามตัวชี้วัด)	- เพศชาย ร้อยละ 16.66 - เพศหญิง ร้อยละ 2.28	กรมราชทัณฑ์
ตัวชี้วัด 16.3.3 สัดส่วน ประชากรที่มีปัญหาความขัดแย้ง ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา และ ผู้ที่เข้าถึงกลไกการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ จำแนกตาม ประเภทของกลไก	จำนวนข้อพิพาท และคดีความที่เข้าสู่ กระบวนการไกล่เกลี่ย ระงับข้อพิพาททั้งทาง อาญา ทางแพ่งและ พาณิชย์ และทาง ปกครอง (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- จำนวนข้อพิพาท คดีแพ่งและพาณิชย์ และคดีอาญา ที่เข้าสู่ กระบวนการไกล่เกลี่ย จำนวน 2,851 เรื่อง - เรื่องไกล่เกลี่ยคดีแพ่ง และคดีอาญา จำนวน 2,746 เรื่อง	กรมคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพ

ตารางที่ 2.48 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
	ร้อยละของ	- ขึ้นทะเบียนกับ	กรมคุ้มครอง
	ผู้มีประสบการณ์	ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	สิทธิและเสรีภาพ
	ไกล่เกลี่ยในลักษณะ	ภาคประชาชน (ศกช.)	
	ไม่เป็นทางการ	จำนวน 1,638 ราย	
	(ข้อมูลเทียบเคียงตาม	- ขึ้นทะเบียนกับ	
	ตัวชี้วัด)	ศูนย์ไกล่เกลี่ยรัฐ	
		จำนวน 1,476 ราย	

เป้าหมายที่ 16.4 ลดการลักลอบ เคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตามและส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์การทุกรูปแบบภายในปี พ.ศ. 2573

การดำเนินงานของหน่วยงานที่สำคัญคือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินโครงการป้องกันและปราบปรามคดีฟอกเงินทางอาญาที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษ โดยมีจำนวนเรื่องสืบสวน หรือคดีพิเศษเกี่ยวกับฟอกเงินทางอาญาที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษที่จัดการแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งสิ้น 14 เรื่องต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินการด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยมุ่งแก้ไขปัญหาดังแต่พื้นที่ต้นทาง คือ พื้นที่แหล่งผลิต โดยการสกัดกั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ไม่ให้เข้าสู่แหล่งผลิต และมุ่งเน้นการทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญ การสืบสวน ขยายผล นำไปสู่การจับกุมและอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนดำเนินการพิจารณาถ่วงดุลการขออนุมัติจับกุม หรือแจ้งข้อหาผู้กระทำความผิดฐานสมคบ หรือสนับสนุนช่วยเหลือ

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.4 มี 2 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.49 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.4

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.4.1 มูลค่ารวม ทั้งหมดของกระแสเข้าออกของ เงินที่ผิดกฎหมาย (หน่วยเป็นดอลลาร์สหรัฐ)	จำนวนธุรกรรมทาง การเงินระหว่างประเทศ ที่อาจเชื่อมโยงหรือ เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดมูลฐานหรือ ความผิดตามกฎหมาย อื่น (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- รายการโอนเงินเข้า จำนวน 77,445,434.26 ดอลลาร์สหรัฐ - รายการโอนเงินออก จำนวน 5,202,188.93 ดอลลาร์สหรัฐ	สำนักงาน ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน
ตัวชี้วัด 16.4.2 สัดส่วนของอาวุธ ขนาดเล็ก และอาวุธเบาที่ถูกยึดได้ ซึ่งมีการบันทึกและติดตาม ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายและ มาตรฐานระหว่างประเทศ	จำนวนคดีที่เกี่ยวกับ การจับกุมอาวุธปืน และวัตถุระเบิด (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- 50,019 คดี	สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ
	จำนวนอาวุธปืนที่ขอ ใบอนุญาตให้มีและ ใช้อาวุธปืน (ป.4) (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- 84,383 กระบอก	กรมการปกครอง

เป้าหมายที่ 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ

ค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) ซึ่งจัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ประเมินให้ ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทย มีค่าคะแนน 35 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยเป็นอันดับที่ 108 จากทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก ที่เข้าร่วมการประเมิน และอยู่ในอันดับ 4 จาก 9 ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่เข้าร่วมการประเมิน สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ในระดับเดิม นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้จัดทำโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาคเอกชนที่เป็นคู่ค้าสัญญา กับหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment of Government Contractors: ITAGC) โดยให้หน่วยงานภาคเอกชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เข้าร่วมการประเมิน จำนวน 47 นิติบุคคล พบว่าคะแนนประเมินอยู่

ที่ 80.66 คะแนน หรือระดับ B โดยพบว่า มี 20 นิติบุคคล ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITAGC ที่ 85 คะแนนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.55 ของหน่วยงานภาคเอกชนที่เป็นคู่ค้าสัญญากับหน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมการประเมิน ทั้งหมด ซึ่งถือว่ามากกว่าค่าเป้าหมายของโครงการ ซึ่งกำหนดไว้ที่ ร้อยละ 40 ทั้งนี้ ผลการประเมินรายตัวชี้วัด ที่มีคะแนนสูงที่สุดคือ ตัวชี้วัดที่ 1 การต่อต้านการให้สินบน ซึ่งสะท้อนให้เห็นการรับรู้ถึงมาตรการต่อต้าน การให้สินบนและรับพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงานภาคเอกชนที่เป็นคู่ค้า คู่สัญญา ที่มีการแสดงถึงการให้ สินบน ผลการประเมินดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้าร่วมการประเมินนั้น มีการต่อต้าน การให้สินบนอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งนับเป็นการลดความเสี่ยงต่อการทำธุรกิจและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืน เพื่อความเป็นคู่ค้า คู่สัญญาที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้ยังพบว่า มีการดำเนินงานของหน่วยงานที่สำคัญคือ

1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่สำคัญ คือ โครงการขับเคลื่อน การเฝ้าระวังการทุจริตเชิงรุกในหน่วยงานภาครัฐ โครงการเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อต้านการทุจริต (PAACC Connect)

2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่สำคัญ คือ โครงการยกระดับคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โครงการส่งเสริม ธรรมาภิบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566 โครงการพัฒนาและส่งเสริมบรรษัทภิบาลคู่สัญญาหน่วยงานภาครัฐ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566 E-Learning หลักสูตรป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และ โครงการ Strong – องค์กรพอเพียงด้านทุจริต

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.5 มี 2 ตัวชี้วัด ปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.50 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.5

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.5.1 สัดส่วนของบุคคลที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่มี การให้สินบนหรือถูกเรียกสินบนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา	ผลการประเมิน คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในประเด็นที่สะท้อนให้เห็นการให้สินบนหรือถูกเรียกรับสินบน (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (IIT) 99.36 คะแนน - แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (EIT) ส่วนที่ 1 ข้อ E4 95.34 คะแนน - แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (EIT) ส่วนที่ 2 ข้อ E4 98.94 คะแนน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ตัวชี้วัด 16.5.2 สัดส่วนขององค์กรธุรกิจที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้สินบน หรือถูกเรียกรับสินบน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา	ความคิดเห็นของนักธุรกิจต่อการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (จากดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน CPI ของไทย)	- 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เป้าหมายที่ 16.6 การพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่ามีการเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ โดยสำนักงานพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) มีการจัดโครงการพัฒนาการให้บริการภาครัฐ โครงการยกระดับการพัฒนาระบบราชการสู่ความเป็นเลิศ โครงการยกระดับการให้บริการภาครัฐ โครงการพัฒนาศูนย์บริการครบวงจรแบบเบ็ดเสร็จ (ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ) โครงการส่งเสริมธรรมาภิบาล และพัฒนาระบบบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.6 มี 2 ตัวชี้วัด
ปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.51 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.6

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.6.1 การใช้จ่าย ภาครัฐขึ้นพื้นฐานคิดเป็น สัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับ การอนุมัติแล้ว จำแนกเป็นภาค (หรือจำแนกตามรหัสงบประมาณ หรือที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน)	สัดส่วนการเบิกจ่าย ต้องบประมาณที่ได้รับ การอนุมัติ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- ร้อยละ 96.66 (ปีงบประมาณ 2565)	กรมบัญชีกลาง
ตัวชี้วัด 16.6.2 สัดส่วน ประชากรที่พึงพอใจกับ การบริการสาธารณะ ครั้งล่าสุดที่ตนได้ใช้บริการ	ผลการสำรวจความพึง พอใจของประชาชนที่มี ต่อการให้บริการของ ภาครัฐ (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- ด้านการศึกษา ร้อยละ 82.34 - ด้านบริการสาธารณสุข (สุขภาพ) ร้อยละ 78.84 - ด้านบริการสาธารณสุข (สาธารณสุขปโศค) ร้อยละ 80.72 - ด้านทะเบียนราษฎร์ ร้อยละ 82.11	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาระบบ ราชการ
	ผลการสำรวจความพึง พอใจของประชาชนที่มี ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ของภาครัฐ (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- ด้านการศึกษา ร้อยละ 81.75 - ด้านบริการสาธารณสุข (สุขภาพ) ร้อยละ 78.53 - ด้านบริการสาธารณสุข (สาธารณสุขปโศค) ร้อยละ 80.21 - ด้านทะเบียนราษฎร์ ร้อยละ 81.98	

เป้าหมายที่ 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ โครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา ร่วมกับเครือข่าย ในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน และกิจกรรมครอบครัว เข้มแข็ง (Strengthening Family) อีกทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยบูรณาการขับเคลื่อนการเสริมสร้างบทบาทและการมีส่วนร่วมของ คนพิการในการพัฒนาความร่วมมือด้านคนพิการระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรด้านพิการทั้งในประเทศและ เวทีสากล รวมทั้งส่งเสริมพลังเครือข่ายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชนให้มีศักยภาพ มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างยั่งยืน สร้างความเป็นธรรม ความเท่าเทียมและ ความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติกับคนพิการทุกช่วงวัย โดยดำเนินการผ่านกิจกรรมส่งเสริม ความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ การสนับสนุนองค์กรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ หรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการ การสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) การดำเนินงานด้านคนพิการตามแผนประชาคมอาเซียนและวัฒนธรรมอาเซียน การพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ และการจัดงานวันคนพิการสากล ประจำปี พ.ศ. 2566

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.7 มี 2 ตัวชี้วัด ปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.52 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.7

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.7.1 สัดส่วนตำแหน่ง (จำแนกตาม กลุ่มอายุ เพศ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางร่างกาย และกลุ่มประชากร) ในสถาบันของรัฐ (สถานนิติ บัญญัติ ระดับประเทศ และท้องถิ่น บริการสาธารณะ และคณะตุลาการ) เทียบกับ การ กระจายตัวในระดับชาติ	สัดส่วนของข้าราชการ ในฝ่ายพลเรือน จำแนก ตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- เพศชาย ร้อยละ 41.65 - เพศหญิง ร้อยละ 58.35	สำนักงาน คณะกรรมการ ข้าราชการ พลเรือน
	สัดส่วนของข้าราชการ ในฝ่ายพลเรือน (ตุลาการ) จำแนก ตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- เพศชาย ร้อยละ 66.08 - เพศหญิง ร้อยละ 33.92	

ตารางที่ 2.52 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
สัดส่วนของข้าราชการ ในฝ่ายพลเรือนที่ดำรง ตำแหน่งระดับสูง จำแนกตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	สัดส่วนของข้าราชการ	- เพศชาย ร้อยละ 78.68	
	ในฝ่ายพลเรือนที่ดำรง	- เพศหญิง ร้อยละ 21.32	
	ตำแหน่งระดับสูง		
	จำแนกตามเพศ		
สัดส่วนของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ระดับชาติ (สมาชิก วุฒิสภา) จำแนก ตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	สัดส่วนของผู้ดำรง	- เพศชาย ร้อยละ 89.56	สำนักงาน
	ตำแหน่งทางการเมือง	- เพศหญิง ร้อยละ 10.44	เลขาธิการ
	ระดับชาติ (สมาชิก		วุฒิสภา
	วุฒิสภา) จำแนก		
ตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	ตามเพศ		
	(ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)		
	สัดส่วนของผู้ดำรง	- เพศชาย ร้อยละ 80.80	สำนักงาน
	ตำแหน่งทางการเมือง	- เพศหญิง ร้อยละ 19.20	เลขาธิการสภา
ระดับชาติ (สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร) จำแนกตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	ระดับชาติ (สมาชิก		ผู้แทนราษฎร
	สภาผู้แทนราษฎร)		
	จำแนกตามเพศ		
	(ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)		
สัดส่วนของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ระดับท้องถิ่น (นายก) จำแนกตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	สัดส่วนของผู้ดำรง	- เพศชาย ร้อยละ 90.55	กรมส่งเสริม
	ตำแหน่งทางการเมือง	- เพศหญิง ร้อยละ 9.22	การปกครอง
	ระดับท้องถิ่น (นายก)		ท้องถิ่น
	จำแนกตามเพศ		
ตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	ตามเพศ		
	(ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)		
	สัดส่วนของผู้ดำรง	- เพศชาย ร้อยละ 79.06	
	ตำแหน่งทางการเมือง	- เพศหญิง ร้อยละ 20.74	
ระดับท้องถิ่น (สมาชิก สภา) จำแนกตามเพศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	ระดับท้องถิ่น (สมาชิก		
	สภา) จำแนกตามเพศ		
	(ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)		
	(ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)		

ตารางที่ 2.52 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.7.2 สัดส่วนของประชากรที่มีการตัดสินใจโดยคำนึงถึงเพศ อายุ ความบกพร่อง และกลุ่มประชากร	จำนวนคนพิการที่ได้รับ การจ้างงานในสถาน ประกอบการเอกชน (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- 67,239 คน (ปีงบประมาณ 2565)	กรมส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการ
	จำนวนคนพิการที่ได้รับ การจ้างงานของรัฐ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- 3,521 คน (ปีงบประมาณ 2565)	

เป้าหมายที่ 16.8 ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันของธรรมาภิบาลระดับโลก

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.8 มี 1 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.53 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.8

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.8.1 สัดส่วนของสมาชิก และสิทธิการออกเสียงของประเทศกำลังพัฒนาในองค์กรระหว่างประเทศ	จำนวนองค์กรระหว่าง ประเทศที่ไทยเป็นสมาชิก และมีสิทธิออกเสียงใน องค์กรระหว่างประเทศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- 7 องค์กร	กระทรวง ต่างประเทศ

เป้าหมายที่ 16.9 จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีการจดทะเบียนเกิด (มีสูติบัตร) ภายในปี พ.ศ. 2573

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดให้มีอัตลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับประชาชนทุกคน โดยรวมถึงจดทะเบียนเกิด (สูติบัตร) ภายในปี พ.ศ. 2573

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.9 มี 1 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.54 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.9

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.9.1 สัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีการแจ้งเกิดกับเจ้าพนักงานของรัฐ จำแนกตามอายุ	ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ได้จดทะเบียนเกิดกับหน่วยงานของรัฐ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- ร้อยละ 99.8 (ข้อมูล ณ ปี 2565)	สำนักงานสถิติแห่งชาติ (การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) พ.ศ. 2565 เป็นการเก็บทุก 3 ปี)

เป้าหมายที่ 16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศ

การส่งเสริมและคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยมีการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

1) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ยกระดับภาพลักษณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ด้วยการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: ICCPED) และได้เสนอเรื่องการจัดทำข้อสงวนเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ICCPED เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตลอดจนจัดทำระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย ว่าด้วยการบันทึกภาพและเสียงในขณะจับ และควบคุม การแจ้งควบคุมตัว และการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว พ.ศ. 2566 จำนวน 100 ชุด

2) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินโครงการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหายังจังหวัดชายแดนใต้ของกระทรวงยุติธรรม โดยทำให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภายใต้ที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงบริการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ (VDO Conference) ณ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด และศูนย์ยุติธรรมชุมชน

3) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีการดำเนินโครงการระบบคลาวด์กลางภาครัฐ (Government Data Center and Cloud Service: GDCC) และต่อยอดบริการดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

โดยให้ความสำคัญกับการให้บริการ GDCC Marketplace เพื่อเป็นศูนย์รวบบริการคลาวด์ในระดับแพลตฟอร์ม ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ

4) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีการดำเนินการศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (GCC 1111) โดยมีจัดให้บริการ จำนวน 95 จุด รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาให้บริการข้อมูลแก่ประชาชนผ่านระบบ Voicebot และการตอบคำถามผ่านระบบ Chatbot บนเว็บไซต์ www.gcc.go.th รวมทั้งพัฒนา ปรับปรุง และเพื่อการเรียนรู้ต่อยอดความสามารถของระบบให้รองรับภาษาพูดและภาษาเขียนของประชาชนในการติดต่อสอบถามข้อมูล รวมทั้งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถิติการสอบถามข้อมูล และจัดทำเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อให้ระบบสามารถให้บริการข้อมูลที่มีความพร้อม รวดเร็ว และสามารถให้คำปรึกษาแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง และแม่นยำมากขึ้น ตลอดจนจัดตั้งศูนย์ AOC 1441 เป็น One Stop Service แก้ปัญหาออนไลน์ให้แก่ประชาชน โดยให้บริการ 24 ชั่วโมง

5) สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีการดำเนินโครงการศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย (Anti - Fake News Center: AFNC) เพื่อแก้ไขปัญหาข่าวปลอม ข่าวบิดเบือนจำนวนมากบนโลกโซเชียล

6) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการดำเนินโครงการศูนย์ช่วยเหลือและจัดการปัญหาออนไลน์ (1212 ETDA) เพื่อผลักดันให้เกิดกลไกและมาตรการสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และคุ้มครองผู้ใช้บริการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านศูนย์ช่วยเหลือและจัดการปัญหาออนไลน์ “1212ETDA” ที่ให้บริการรับเรื่องราวร้องเรียนปัญหาที่เกิดจากการซื้อขายของออนไลน์ การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ข้อสงสัยด้านกฎหมายไอซีที และการตอบข้อซักถามอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรม “1212ETDA Workshop: สร้างภูมิคนไทย รู้ทันปัญหาออนไลน์” ทั้ง 4 ภาค

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.3 มี 3 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.55 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.10

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.10.1 จำนวนคดี ที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริง เกี่ยวกับการฆาตกรรม การลักพาตัว การบังคับให้บุคคล สูญหาย การกักขังหน่วงเหนี่ยว และการทรมาน ผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อ สมาชิกของสหภาพแรงงาน และนักพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ในช่วง 12 เดือน ที่ผ่านมา	จำนวนการตรวจสอบ สถานะคดีการบังคับ บุคคลให้สูญหายที่อยู่ ในความสนใจของ องค์การสหประชาชาติ (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- ไม่มี	สำนักงาน สถิติแห่งชาติ (การสำรวจ สถานการณ์ เด็กและสตรี ในประเทศไทย (MICS) พ.ศ. 2565 เป็นการเก็บ ทุก 3 ปี)
ตัวชี้วัด 16.10.1 จำนวนคดี ที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริง เกี่ยวกับการฆาตกรรม การลักพาตัว การบังคับให้บุคคล สูญหาย การกักขังหน่วงเหนี่ยว และการทรมาน ผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อ สมาชิกของสหภาพแรงงาน และนักพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ในช่วง 12 เดือน ที่ผ่านมา	จำนวนเรื่องร้องเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิด (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- 21 เรื่อง	คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ
ตัวชี้วัด 16.10.1 จำนวนคดี ที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริง เกี่ยวกับการฆาตกรรม การลักพาตัว การบังคับให้บุคคล สูญหาย การกักขังหน่วงเหนี่ยว และการทรมาน ผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อ สมาชิกของสหภาพแรงงาน และนักพิทักษ์สิทธิมนุษยชน ในช่วง 12 เดือน ที่ผ่านมา	จำนวนคดีฆาตกรรม คดีลักพาตัว หรือ มีการกระทำความผิดใน ลักษณะของการอุ้มหาย การควบคุมตัวโดย พลการ และการทรมาน ที่กระทำต่อผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ สื่อสมาชิกของสหภาพ แรงงาน และนักพิทักษ์ สิทธิมนุษยชน (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- 4 เรื่อง	สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ

ตารางที่ 2.55 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.10 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.10.2 จำนวนประเทศที่ใช้และดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายและ/หรือนโยบายที่รับประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	ผลการประเมิน คุณธรรมและ ความโปร่งใส ในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในประเด็นที่สะท้อนให้ เห็นสถานการณ์ การเข้าถึงข้อมูล (ข้อมูลเทียบเคียงตาม ตัวชี้วัด)	- ตัวชี้วัดที่ 9 การเปิดเผยข้อมูล 91.98 คะแนน - ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต 88.29 คะแนน	สำนักงาน คณะกรรมการ ป้องกันและ ปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ
	จำนวนหน่วยงานของรัฐ ที่ดำเนินการตาม พระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- 301 หน่วยงาน	สำนักงาน คณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสาร ของราชการ

เป้าหมายที่ 16.a เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงการกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.a มี 1 ตัวชี้วัดปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.56 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.a

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.a.1 จำนวนองค์กร ด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็น อิสระและสอดคล้องกับ หลักการปารีส (Paris Principles)	จำนวนองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญและ สถาบันที่จัดตั้งขึ้นเป็น พิเศษ (Specialized Institutions) เพื่อดำเนินงาน ด้านสิทธิมนุษยชน (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- 1 องค์กร คือ สำนักงาน คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	สำนักงาน คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน แห่งชาติ

เป้าหมายที่ 16.b ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมความเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 498 เรื่อง ทั้งนี้ พบว่ามีการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยจัดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะพนักงานอัยการและบุคลากรของหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย จากคดีการค้ามนุษย์และคดีบังคับใช้แรงงาน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือ การทำงานคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายและการดำเนินคดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ยังพบว่า กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ มีการสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงสวัสดิการตามสิทธิที่พึงได้รับอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเป็นธรรม รวมถึงสนับสนุนการดำเนินงานและการจัดบริการของศูนย์บริการคนพิการ ส่งเสริมและพัฒนา ระบบบริการล่ามภาษามือ จัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และช่วยเหลือคนพิการที่มีความยากลำบากในรูปแบบเงิน สงเคราะห์และกายอุปกรณ์แก่คนพิการ เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนในระยะเร่งด่วนให้กับคนพิการ และครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ลดความเหลื่อมล้ำ และขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.b มี 1 ตัวชี้วัด ปรากฏผลในปี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.57 ผลตามตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16.b

ตัวชี้วัด	ข้อมูล	ผลการประเมินปี 2566	แหล่งข้อมูล
ตัวชี้วัด 16.b.1 สัดส่วนของประชากรที่รายงานว่า รู้สึกถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกล่วงละเมิดใน 12 เดือน ที่ผ่านมา ตามข้อบัญญัติพื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติ ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	ร้อยละของผู้หญิงและผู้ชาย อายุ 15 - 49 ปี ที่มีความรู้สึกว่าจะถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกคุกคาม ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ตามข้อบัญญัติพื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติ ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (ข้อมูลตรงกับตัวชี้วัด)	- เพศชาย ร้อยละ 11.9 - เพศหญิง ร้อยละ 10.1 (ข้อมูล ณ ปี 2565)	สำนักงานสถิติแห่งชาติ (การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) พ.ศ. 2565 เป็นการเก็บทุก 3 ปี)
	จำนวนเรื่องร้องเรียนกรณีกล่าวอ้างว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามสิทธิ (ข้อมูลเทียบเคียงตามตัวชี้วัด)	- 1,063 เรื่อง	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2.4 ผลการศึกษาหรือข้อค้นพบสำคัญจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2566

การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2566 ทำการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,000 คน ซึ่งเป็นผู้แทนครัวเรือน และสามารถให้ข้อมูลอาชญากรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 6,843 คน โดยมีผลการสำรวจที่สำคัญดังนี้

2.4.1 ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

พบว่า จากสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 6,843 คน มีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม จำนวน 731 ครั้ง โดยโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ร้อยละ 9.36 จากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทั้งหมด และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.86) กลุ่มอายุ 46-55 ปี (ร้อยละ 25.17) กลุ่มรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 40.22) กลุ่มผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 26.80) และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 29.96) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.58

ตารางที่ 2.58 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. เพศชาย	318	43.50
2. เพศหญิง	401	54.86
3. เพศทางเลือก	12	1.64
รวม	731	100.00
อายุ		
1. 18-25 ปี	45	6.16
2. 26-35 ปี	141	19.29
3. 36-45 ปี	134	18.33
4. 46-55 ปี	184	25.17
5. 56-65 ปี	136	18.60
6. 66-75 ปี	50	6.84
7. มากกว่า 75 ปี	16	2.19
8. ไม่ทราบ/ ไม่ประสงค์จะตอบ	25	3.42
รวม	731	100.00

ตารางที่ 2.58 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด (ต่อ)

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
รายได้		
1. ต่ำกว่า 15,000 บาท	294	40.22
2. 15,001-25,000 บาท	233	31.87
3. 25,001-35,000 บาท	79	10.81
4. 35,001-45,000 บาท	29	3.97
5. 45,001-55,000 บาท	21	2.87
6. 55,001-65,000 บาท	2	0.27
7. 65,001-75,000 บาท	2	0.27
8. มากกว่า 75,000 บาท	8	1.10
9.ไม่ทราบ/ ไม่ประสงค์จะตอบ	63	8.62
รวม	731	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
1. ไม่เคยเข้ารับการศึกษ	6	0.82
2. ประถมศึกษา	113	15.46
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	70	9.58
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	126	17.24
5. ปวช.	44	6.02
6. ปวส.	79	10.80
7. ปริญญาตรี	196	26.80
8. สูงกว่าปริญญาตรี	21	2.88
9. การศึกษารูปแบบอื่น	3	0.41
10. ไม่ทราบ/ ไม่ประสงค์จะตอบ	73	9.99
รวม	731	100.00

ตารางที่ 2.58 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด (ต่อ)

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
1. ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	67	9.17
2. พนักงานเอกชน	93	12.72
3. นักเรียน/ นักศึกษา	15	2.05
4. รับจ้างทั่วไป	219	29.96
5. เกษตรกรรม	87	11.90
6. ประกอบธุรกิจ	181	24.76
7. ไม่ได้ประกอบอาชีพ	54	7.39
8. อื่น ๆ	4	0.55
9. ไม่ทราบ/ ไม่ประสงค์จะตอบ	11	1.50
รวม	731	100.00

2.4.2 ข้อมูลการประสบเหตุอาชญากรรม

ลักษณะของอาชญากรรมที่กลุ่มตัวอย่างประสบเหตุหรือตกเป็นเหยื่อมากที่สุด (นับเฉพาะที่ก่อเหตุสำเร็จ) คือ ความผิดต่อชีวิตร่างกาย ซึ่งนับรวมอุบัติเหตุจราจร จำนวน 239 (ร้อยละ 32.69) ซึ่งโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออยู่ที่ร้อยละ 3.49 รองลงมาคือ ความผิดฉ้อโกงหลอกลวง (ร้อยละ 32.15) ซึ่งโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออยู่ที่ร้อยละ 3.43 และความผิดต่อทรัพย์สิน (ร้อยละ 17.78) ซึ่งโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออยู่ที่ร้อยละ 1.90 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.59

ตารางที่ 2.59 จำนวนครั้งและโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด

ประเภทความผิด	การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	
	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)	โอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
1. ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย	239 (32.69)	3.49
2. ความผิดต่อทรัพย์สิน	130 (17.78)	1.90
3. ความผิดทางเพศ	26 (3.56)	0.38
4. ความผิดฉ้อโกงหลอกลวง	235 (32.15)	3.43

ตารางที่ 2.59 จำนวนครั้งและโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความผิด (ต่อ)

ประเภทความผิด	การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	
	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)	โอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
5. ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	17 (2.33)	0.25
6. ความผิดอาชญากรรมรูปแบบอื่น	76 (10.40)	1.11
7. การเลือกปฏิบัติ	8 (1.09)	0.12
รวม	731 (100.00)	10.68

จากผลการสำรวจในปีพบว่า ลักษณะของการฉ้อโกงหลอกลวงที่เกิดขึ้นมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น อีกทั้งยังสร้างความเสียหายให้กับเหยื่อรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ จากข้อมูลการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม 731 ครั้ง พบว่า พื้นที่ที่พบการเกิดเหตุอาชญากรรมมากที่สุด คือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 170 ครั้ง (ร้อยละ 23.26) รองลงมาคือ กองบัญชาการตำรวจภาค 9 จำนวน 113 ครั้ง (ร้อยละ 15.46) และพื้นที่ที่พบการเกิดเหตุอาชญากรรมน้อยที่สุด คือ กองบัญชาการตำรวจภาค 6 จำนวน 33 ครั้ง (ร้อยละ 4.51) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.60

ตารางที่ 2.60 จำนวนครั้งและโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทพื้นที่สถานีตำรวจ

ประเภทความผิด	การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	
	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)	โอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
1. ภูธรภาค 1	57 (7.80)	7.80
2. ภูธรภาค 2	65 (8.89)	8.89
3. ภูธรภาค 3	43 (5.88)	5.88
4. ภูธรภาค 4	77 (10.53)	10.53
5. ภูธรภาค 5	74 (10.12)	10.12
6. ภูธรภาค 6	33 (4.51)	4.51
7. ภูธรภาค 7	57 (7.80)	7.80
8. ภูธรภาค 8	42 (5.75)	5.75

ตารางที่ 2.60 จำนวนครั้งและโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทพื้นที่สถานีตำรวจ (ต่อ)

ประเภทความผิด	การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	
	จำนวนครั้ง (ร้อยละ)	โอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
9. ภูธรภาค 9	113 (15.46)	15.46
10. กองบัญชาการตำรวจนครบาล	170 (23.26)	23.26
รวม	731 (100.00)	100.00

2.4.3 ผลกระทบจากเหตุอาชญากรรม

เมื่อสอบถามถึงผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านชีวิตร่างกาย พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ไม่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือจิตใจ (ร้อยละ 63.47) อย่างไรก็ตามพบว่ามีเหยื่อที่ได้รับอันตรายทางจิตใจจนถึงขั้นต้องเข้ารับการบำบัดทางจิต จำนวน 26 คน (ร้อยละ 3.56) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.61

ตารางที่ 2.61 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านชีวิตร่างกาย

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. ไม่มีความเสียหาย	464	63.47
2. ไม่ได้รับบาดเจ็บ	23	3.15
3. ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ไม่ถึงกับต้องรักษาตัว	110	15.05
4. รักษาตัวไม่เกิน 7 วัน	36	4.92
5. รักษาตัว 8-20 วัน	26	3.56
6. รักษาตัวเกินกว่า 20 วัน (สาหัส)	32	4.38
7. เสียโฉม พิการ หรือทุพพลภาพเป็นการถาวร	0	0.00
8. ได้รับอันตรายต่อสุขภาพ เจ็บป่วย	3	0.41
9. เสียชีวิต	11	1.50
10. ได้รับอันตรายทางจิตใจถึงขั้นเข้ารับการบำบัดทางจิต	26	3.56
รวม	731	100.00

ในขณะที่ด้านความเสียหายต่อทรัพย์สินพบว่า เหตุอาชญากรรมส่วนใหญ่ไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเหยื่อ (ร้อยละ 33.38) โดยเหยื่อที่ได้รับความเสียหายทางทรัพย์สิน พบว่า มีมูลค่าส่วนใหญ่ไม่เกิน 1,000 บาท (ร้อยละ 25.30) ในขณะที่มีเหยื่อที่ได้รับความเสียหายทางทรัพย์สินมีมูลค่า 100,000 บาทขึ้นไปจำนวน 27 คน (ร้อยละ 3.69) และมูลค่าความเสียหายมากที่สุดคือ 800,000 บาท โดยเป็นการหลอกให้ทำธุรกิจ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.62

ตารางที่ 2.62 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านทรัพย์สิน

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. ไม่มีทรัพย์สินเสียหาย	224	33.38
2. ทรัพย์สินเสียหาย ตั้งแต่ 1-1,000 บาท	185	25.30
3. ทรัพย์สินเสียหาย ตั้งแต่ 1,001-5,000 บาท	126	17.24
4. ทรัพย์สินเสียหาย ตั้งแต่ 5,001-20,000 บาท	78	10.67
5. ทรัพย์สินเสียหาย ตั้งแต่ 20,001-50,000 บาท	51	6.98
6. ทรัพย์สินเสียหาย ตั้งแต่ 50,001-100,000 บาท	20	2.74
7. ทรัพย์สินเสียหาย มากกว่า 100,000 บาท	27	3.69
รวม	731	100.00

2.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับผู้ก่อเหตุ

ผู้ก่อเหตุอาชญากรรมส่วนใหญ่ไม่รู้จัก หรือไม่เกี่ยวข้องกับเหยื่อ (ร้อยละ 61.70) เนื่องจากอาชญากรรมที่สำรวจพบจำนวนมากเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการหลอกขายสินค้าแต่ไม่จัดส่งสินค้าให้หรือส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับลักษณะที่โฆษณา และการเกิดอุบัติเหตุจราจร ทั้งนี้ หากเป็นผู้ก่อเหตุที่รู้จักหรือเกี่ยวข้องกับเหยื่อ พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียง (ร้อยละ 11.63) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.63

ตารางที่ 2.63 จำนวนและร้อยละของความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับผู้ก่อเหตุ

ผู้ก่อเหตุ	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. บิดา/ มารดา/ ผู้ปกครอง	2	0.27
2. สามเณร/ ภรรยา	4	0.55
3. คู่ชีวิตรูปแบบอื่น/ คู่รักที่ยังไม่ได้แต่งงาน	4	0.55
4. พี่น้อง	5	0.67
5. ลูกหลาน/ เครือญาติ	20	2.74
6. เพื่อน	24	3.28

ตารางที่ 2.63 จำนวนและร้อยละของความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับผู้ก่อเหตุ (ต่อ)

ผู้ก่อเหตุ	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
7. เพื่อนบ้าน/ ผู้อยู่ในชุมชนใกล้เคียง	85	11.63
8. เพื่อนร่วมงาน/ หัวหน้างาน	16	2.19
9. ผู้ที่มีความสัมพันธ์อื่น	12	1.64
10. ไม่รู้จัก/ ไม่เกี่ยวข้องกัน	451	61.70
11. ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด	74	10.13
12. ไม่ประสงค์จะตอบ	34	4.65
รวม	731	100.00

2.4.5 ข้อมูลการติดต่อและบริการจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

จากการเกิดเหตุอาชญากรรม 731 ครั้ง พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่มีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ จำนวน 434 ครั้ง (ร้อยละ 59.37) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.64

ตารางที่ 2.64 จำนวนและร้อยละของการแจ้งเหตุอาชญากรรม

การแจ้งเหตุอาชญากรรม	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. มีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่	434	59.37
2. ไม่มีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่	297	40.63
รวม	731	100.00

ทั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการแจ้งเหตุอาชญากรรมที่เป็นความผิดต่อชีวิตร่างกาย จำนวน 180 ครั้ง จากการเกิดเหตุ 239 ครั้ง (ร้อยละ 75.31) ในขณะที่เหตุฉ้อโกงหลอกลวง มีการแจ้งเหตุ จำนวน 115 ครั้ง จากการเกิดเหตุ 235 ครั้ง (ร้อยละ 48.94) ซึ่งพบว่าสัดส่วนการแจ้งความในลักษณะความผิดฉ้อโกงหลอกลวง มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยอาจเป็นผลสำเร็จจากการพัฒนาระบบรับแจ้งความออนไลน์ในคดีฉ้อโกงหลอกลวงของสำนักงานตำรวจ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.65

ตารางที่ 2.65 จำนวนและร้อยละของการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ จำแนกตามลักษณะความผิด

ลักษณะความผิด	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย	180	41.47
2. ความผิดต่อทรัพย์สิน	101	23.27
3. ความผิดทางเพศ	12	2.76
4. ความผิดฉ้อโกงหลอกลวง	115	26.50
5. ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	7	1.61
6. ความผิดอาชญากรรมรูปแบบอื่น	19	4.39
7. การเลือกปฏิบัติ	0	0.00
รวม	434	100.00

สำหรับการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ (ร้อยละ 57.41) รองลงมาคือ การแจ้งต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานตำรวจ (ร้อยละ 25.86) และการแจ้งต่อผู้แทนชุมชน (ร้อยละ 16.35) ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.66

ตารางที่ 2.66 รายละเอียดการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่

ลักษณะความผิด	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ	302	57.41
2. แจ้งต่อผู้แทนชุมชน	86	16.35
3. แจ้งต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ที่ไม่ใช่หน่วยงานตำรวจ	136	25.86
4. อื่น ๆ	2	0.38
รวม	526	100.00

ทั้งนี้พบว่า ผู้ที่แจ้งเหตุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการรับแจ้งเหตุของเจ้าหน้าที่และผู้แทนชุมชน ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ 40.78) รองลงมาคือพอใจในระดับมาก (ร้อยละ 27.0) โดยบางส่วนมีความพอใจระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 24.19) และมีเล็กน้อยที่รู้สึกไม่พอใจ (ร้อยละ 7.83) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.67 ซึ่งประเด็นที่ทำให้เกิดความไม่พอใจคือ ความล่าช้าในการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังมีประเด็นอื่นเพิ่มเติมคือ ไม่พอใจต่อความสามารถในการสืบเสาะหาตัวผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ ความใส่ใจในความทุกข์ของเหยื่อ และไม่มีการแจ้งความคืบหน้าของคดี

ตารางที่ 2.67 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งเหตุ

ลักษณะความผิด	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. พอใจมาก	118	27.20
2. พอใจค่อนข้างมาก	177	40.78
3. พอใจค่อนข้างน้อย	105	24.19
4. ไม่พอใจ	34	7.83
รวม	434	100.00

สำหรับปัจจัยที่ทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่แจ้งเหตุ ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเกิดความเสียหายเล็กน้อย (ร้อยละ 27.25) รองลงมาคือ รู้สึกยุ่งยาก ไม่อยากเป็นคดีความ ไม่อยากขึ้นศาล (ร้อยละ 14.47) และเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ (ร้อยละ 10.48) ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจสอดคล้องกับข้อมูลข้างต้นที่สะท้อนว่า เหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ตกเป็นเหยื่อมากนัก ส่งผลให้ผู้ตกเป็นเหยื่อรู้สึกไม่คุ้มค่ากับการแจ้งเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.68

ตารางที่ 2.68 สาเหตุที่ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่

ลักษณะความผิด	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. ไม่เกิดความเสียหาย	23	4.81
2. เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย/ เกิดความเสียหายเล็กน้อย	130	27.25
3. เป็นเรื่องส่วนตัว ได้จัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เช่น การตกลงกับผู้กระทำความผิด	31	6.50
4. แจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นจัดการแล้ว	11	2.31
5. ถูกข่มขู่ หรือกลุ่มถูกทำร้าย จากผู้กระทำความผิดหรือผู้เกี่ยวข้อง	14	2.94
6. เป็นคนกันเอง/ สนับสนุนคุ้นเคยกับผู้กระทำความผิด	10	2.10
7. เป็นเหตุการณ์ที่น่าอับอาย กลัวว่าจะเสียชื่อเสียง	4	0.84
8. สงสาร/ เห็นใจผู้กระทำความผิด เนื่องจากเป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก คนพิการ คนยากจน เป็นต้น	3	0.63
9. รู้สึกยุ่งยาก ไม่อยากเป็นคดีความ ไม่อยากขึ้นโรงขึ้นศาล	69	14.47
10. ไม่สะดวก ไม่อยากเสียเวลา	45	9.43
11. ขาดพยานหลักฐาน	29	6.08

ตารางที่ 2.68 สาเหตุที่ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

ลักษณะความผิด	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
12. คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถติดตามผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้	50	10.48
13. ไม่ไว้วางใจ/ ไม่เชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่	22	4.61
14. ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ/ ผู้มีอิทธิพล (รวมถึงลูกหลาน/ คนใกล้ชิด)	13	2.73
16. อื่น ๆ	23	4.82
รวม	477	100.00

2.4.6 ความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินในบริเวณพื้นที่ที่อาศัยเพียงลำพัง

เมื่อเดินตามลำพังในละแวกที่พักอาศัยตอนกลางคืน พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัย จำนวน 1,456 คน (ร้อยละ 48.50) และมีความรู้สึกปลอดภัยมาก จำนวน 543 คน (ร้อยละ 18.14) โดยเมื่อต้องอยู่บ้านคนเดียวในเวลากลางวัน พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัย จำนวน 1,514 คน (ร้อยละ 50.40) และมีความรู้สึกปลอดภัยมาก จำนวน 565 คน (ร้อยละ 18.91) เช่นเดียวกับเมื่อต้องอยู่บ้านคนเดียวในเวลากลางคืน พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีความรู้สึกปลอดภัย จำนวน 1,705 คน (ร้อยละ 56.80) และมีความรู้สึกปลอดภัยมาก จำนวน 777 คน (ร้อยละ 25.90) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.69

ตารางที่ 2.69 ความรู้สึกปลอดภัยของประชาชน

สถานการณ์	จำนวน (ร้อยละ)			
	ไม่ปลอดภัยมาก	ไม่ปลอดภัย	ปลอดภัย	ปลอดภัยมาก
1. การเดินตามลำพังในละแวกที่พักอาศัยตอนกลางคืน	167 (5.56)	834 (27.80)	1,456 (48.50)	543 (18.14)
2. เมื่อต้องอยู่บ้านคนเดียวในเวลากลางวัน	142 (4.73)	779 (25.96)	1,514 (50.40)	565 (18.91)
3. เมื่อต้องอยู่บ้านคนเดียวในเวลากลางคืน	61 (2.10)	457 (15.20)	1,705 (56.80)	777 (25.90)

ในขณะที่ผู้ตอบแบบสำรวจมีความรู้สึกกังวลภัยอาชญากรรม โดยในเรื่องการถูกจี้ หรือปล้น พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีความรู้สึกกังวล จำนวน 1,083 คน (ร้อยละ 36.10) และมีความรู้สึกกังวลมาก จำนวน 579 คน (ร้อยละ 19.30) ในเรื่องการบุกรุกเคหสถาน พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีความรู้สึกกังวล จำนวน 1,084 คน (ร้อยละ 36.10) และมีความรู้สึกกังวลมาก จำนวน 585 คน (ร้อยละ 19.50) และ

ในเรื่องการถูกขโมยหรือทำลายทรัพย์สินมีค่า พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีความรู้สึกกังวล จำนวน 990 คน (ร้อยละ 33.00) และมีความรู้สึกกังวลมาก จำนวน 575 คน (ร้อยละ 19.10) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.70

ตารางที่ 2.70 ความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน

สถานการณ์	จำนวน (ร้อยละ)			
	ไม่กังวลเลย	ไม่กังวล	กังวล	กังวลมาก
1. ถูกจี้หรือถูกปล้น	371 (12.30)	967 (32.30)	1,083 (36.10)	579 (19.30)
2. บุกรุกเคหะสถาน	398 (13.30)	933 (31.10)	1,084 (36.10)	585 (19.50)
3. ถูกขโมยหรือทำลายทรัพย์สินมีค่า	423 (14.20)	1,012 (33.70)	990 (33.00)	575 (19.10)

2.4.8 พฤติการณ์คดีและข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการสำรวจ

(1) พฤติการณ์คดีความผิดต่อชีวิตและร่างกาย

จากข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2566 พบว่า คดีความผิดต่อชีวิตและร่างกายเกิดขึ้นมากที่สุด โดยหากไม่นับอุบัติเหตุจราจร จะพบว่าการทะเลาะวิวาทเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจากการสำรวจในปีก่อนหน้าเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ของเหตุพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของการทะเลาะวิวาทมาจากการมีปากเสียงกับคู่กรณีในขณะมีเมา โดยมักเกิดเหตุในพื้นที่สาธารณะ หรืองานเลี้ยงสังสรรค์ และมักเป็นการก่อเหตุจากบุคคลหรือกลุ่มคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการสถานการณ์ช่วงหลังเกิดวิกฤตการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้ประชาชนกลับมามีกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมสังสรรค์รื่นเริง งานประเพณี หรือกิจกรรมการรวมกลุ่มของคนจำนวนมาก ซึ่งถูกห้ามในช่วงระยะเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าว จึงนำมาสู่โอกาสในการเกิดการความขัดแย้งระหว่างบุคคลและนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกันเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจคือ กรณีฆ่าหรือพยายามฆ่าหลายกรณีที่ผู้ก่อเหตุเป็นผู้มีอาการทางจิต ซึ่งสะท้อนปัญหาของการเพิ่มจำนวนของผู้มีอาการทางจิตในภาพรวมของประเทศที่ยังขาดการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม

(2) พฤติการณ์คดีความผิดต่อทรัพย์สิน

จากข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2566 พบว่า คดีความผิดต่อทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นกรณีลักทรัพย์สินภายในบ้านพักอาศัย ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากการสำรวจปีที่แล้วเป็นจำนวนมาก รองลงมา ได้แก่ การบุกรุกทรัพย์สิน และทำให้เสียทรัพย์ โดยผู้ก่อเหตุจำนวนมากไม่มีความสัมพันธ์หรือรู้จักเกี่ยวข้องกับเหยื่อ บางเหตุพบว่า ผู้ก่อเหตุเป็นผู้มีอาการทางจิตในชุมชน ซึ่งเน้นย้ำปัญหาการดูแลผู้มีอาการทางจิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ เหตุปล้น จี้ ซึ่งทรัพย์สินในที่สาธารณะ วั่งราวทรัพย์ และปล้นชิงรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ มักมีลักษณะเป็น

การก่อเหตุโดยมืออาชีพ เช่นเดียวกับการลักทรัพย์สินในบ้านหรือที่พักอาศัยหลายกรณี มีลักษณะเป็นการก่อเหตุโดยมืออาชีพเช่นกัน ซึ่งเหตุลักษณะดังกล่าวพบว่าเหยื่อได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก โดยความเสียหายสูงสุดอยู่ที่ 500,000 บาท

อย่างไรก็ตาม พบว่าคดีในความผิดต่อทรัพย์ส่วนใหญ่เหยื่อมีการเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่แม้ว่าจะไม่ได้คาดหวังจะให้จับกุมผู้ก่อเหตุแต่ประสงค์ให้เจ้าหน้าที่เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราพื้นที่เพื่อป้องกันเหตุให้มากขึ้น

(3) พฤติการณ์คดีความผิดทางเพศ

จากข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2566 เหตุที่พบมากที่สุด ได้แก่ กระทำอนาจาร รองลงมา ได้แก่ มีผู้วิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นในทางเพศเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาหรือร่างกาย โดยหากพิจารณาลักษณะความผิดที่เกี่ยวกับการข่มขืน ได้แก่ ข่มขืนหรือถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์พยายามบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ข่มขืนขณะมีเมามา และมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ต้องการ โดยเหตุกระทำอนาจารและวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นในทางเพศเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาหรือร่างกายนั้น ส่วนใหญ่ผู้ก่อเหตุไม่มีความสัมพันธ์หรือรู้จักกับเหยื่อมาก่อน โดยพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยกรณีถูกแตะเนื้อต้องตัวและถูกวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นทางเพศในที่สาธารณะ งานรื่นเริง และสถานบันเทิง ตรงกันข้ามกับความผิดที่เกี่ยวกับการข่มขืนซึ่งส่วนมากคนร้ายเป็นคนที่ความสัมพันธ์หรือรู้จักกันมาก่อนและเหยื่อให้ความไว้วางใจ เช่น สามเณร เพื่อนร่วมงาน เพื่อน หรือคู่รักที่ยังไม่ได้แต่งงานหรือใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจว่าเหยื่อจำนวนมากไม่ประสงค์ให้ข้อมูลผู้ก่อเหตุ ซึ่งอาจมีสาเหตุจากผู้ก่อเหตุเป็นบุคคลซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมหรือเป็นคนในครอบครัว สอดคล้องกับข้อมูลสถานที่เกิดเหตุซึ่งพบว่าเหตุส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บ้านของเหยื่อ

นอกจากนี้ ในประเด็นการแจ้งความมีประเด็นที่น่าสนใจว่าเหยื่อในกรณีถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นในทางเพศเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาหรือร่างกายทั้ง 6 ตัวอย่าง ไม่มีรายใดเข้าแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ เลย เนื่องด้วยเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นเล็กน้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่ากรณีสามารถแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใดเพื่อดำเนินคดีหรือลงโทษผู้ก่อได้

(4) พฤติการณ์คดีความผิดฉ้อโกงหลอกลวง

จากข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2566 คดีกลุ่มฉ้อโกงหลอกลวงยังคงเป็นกลุ่มคดีที่มีผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากที่สุดเป็นอันดับ 2 รองลงมาจากกลุ่มชีวิตร่างกาย โดยพบเหตุที่มักเกิดคือ ลักษณะของการหลอกลวงประกาศขายสินค้าแต่ไม่จัดส่งสินค้าให้ หรือส่งให้แต่ไม่ตรงกับที่โฆษณาไว้ รองลงมาเป็นการหลอกลวงให้หลงเชื่อให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของคนร้าย เช่น แก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกลวงว่าเป็นบุคคลอื่นและขอยืมเงิน รวมทั้งการหลอกลวงให้ร่วมลงทุน ซื้อหุ้น/หน่วยลงทุน หรือซื้อขาย

สินค้าในธุรกิจที่ไม่มีอยู่จริง ทั้งนี้ จากข้อมูลพฤติกรรมการก่อเหตุในปัจจุบัน พบว่าผู้ก่อเหตุมีลักษณะเป็นองค์กรซึ่งพัฒนาการหลอกลวงแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา และยังมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการหลอกลวงเหยื่อ ความผิดหลอกลวงฉ้อโกงที่พบมากที่สุดเป็นกรณีหลอกลวงประกาศขายสินค้าแต่ไม่จัดส่งสินค้าให้ หรือให้แต่ไม่ตรงกับที่โฆษณา ซึ่งพบว่าความเสียหายต่อรายไม่มากนักประมาณ 100 - 1,000 บาท แต่มีเหยื่อที่ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ต่างกับกรณีหลอกลวงด้วยกลฉ้อฉลให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารคนร้าย และหลอกลวงโดยส่งลิงค์ให้เข้าบัญชีการเงินหรือส่งรหัสผ่านเพื่อถอนเงินจากบัญชี หรือลักลอบเบิกเงินสดจากบัญชีธนาคารโดยที่เจ้าของบัญชีไม่ทราบ/ไม่ยินยอม ซึ่งใช้วิธีการที่แยบยลกว่าในอดีตและสามารถหลอกลวงเหยื่อหรือโอนเงินจากบัญชีของเหยื่อได้ตั้งแต่ 10,000 บาท ไปจนถึงมากกว่า 300,000 บาท โดยมักพบว่าเหยื่อที่เสียหายส่วนใหญ่หลงเชื่อ เนื่องจากผู้ก่อเหตุปลอมเป็นคนที่รู้จักได้อย่างแนบเนียนเพื่อขอยืมเงินโดยเหยื่อไม่ทันสงสัยและส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อปลอมแปลงเสียง

นอกจากนี้ ลักษณะความผิดที่พบและน่าสนใจในการสำรวจครั้งนี้ เป็นลักษณะของการหลอกลวงให้ร่วมลงทุน ซื้อหุ้น/หน่วยลงทุน หรือซื้อขายสินค้าในธุรกิจที่ไม่มีอยู่จริง ซึ่งพบว่าเหยื่อในกรณีนี้ได้รับความเสียหายสูงถึง 800,000 บาทและพบเหยื่อที่เสียหายมากกว่า 100,000 บาท จำนวน 6 ราย นอกจากนี้ ยังพบลักษณะของเงินกู้ยืมกระชับ ซึ่งเหยื่อถูกคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดและเสียค่าธรรมเนียมจำนวนมาก โดยในปีนี้สำรวจพบเหตุดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นจากการสำรวจในปีที่แล้วเป็นจำนวนมาก

(5) พฤติการณ์คดีความผิดในคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

จากข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2566 พบเหตุความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เป็นการถูกขโมยพาสเวิร์ดหรือมีผู้ล่วงรู้พาสเวิร์ดสำหรับเข้าบัญชีเครือข่ายสังคมออนไลน์ (เช่น Facebook Line X-Twitter) แล้วนำไปใช้ก่ออาชญากรรมอื่น เช่น ไปหลอกลวงคนรู้จัก นำข้อมูลความลับมารีดทรัพย์ หลอกลวงไปเล่นพนัน นอกจากนี้ เป็นเหตุถูกเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือถูกทำให้เสียหายจากการนำข้อมูลทางคอมพิวเตอร์มาเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์โดยมิชอบในกรณีอื่น ๆ เช่น ถูกนำรูปภาพใน Facebook ไปใช้กลั่นแกล้งหรือหาประโยชน์ในการหลอกลวงทรัพย์สินเงินทองหรือเกี่ยวกับเพศ นอกจากนี้ ยังพบกรณีเป็นเจ้าของบริษัท ห้างร้าน องค์กร หรือผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์แล้วมีผู้ลักลอบแอบเข้าระบบโดยมิชอบ ซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับการนำข้อมูลไปจำหน่ายให้กับกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อนำไปก่อเหตุฉ้อโกงหลอกลวง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจต้องพิจารณาช่วยเหลือภาคเอกชนในการวางมาตรการคุ้มครองข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือร่วมมือกันแจ้งเบาะแสเส้นทางการลักลอบเข้าถึงข้อมูลเพื่อป้องกันและปราบปรามการฉ้อโกงหลอกลวงในอีกมิติหนึ่ง

ทั้งนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจว่ากรณีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์นั้น เหยื่อส่วนใหญ่ไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่โดยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นเล็กน้อยและ คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ ดังนั้น หน่วยงาน เช่น ตำรวจหรือกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรมุ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าเป็นมีความทันสมัย มีบุคลากรที่มี

ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี สามารถติดตามผู้กระทำผิดหรือแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(6) พฤติการณ์คดีความผิดรูปแบบอื่น

จากข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2566 คดีกลุ่มความผิดรูปแบบอื่นส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ กรณีถูกเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการไม่จับกุมคดีหรือกวดขันการกระทำผิด รองลงมาคือ กรณีถูกเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับสินบนเพื่อบำบัดความสับสนหรือเร่งรัดการพิจารณา เช่น การพิจารณาอนุญาตต่าง ๆ และกรณีถูกเรียกสินบนโดยเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ นอกจากนั้น ในการสำรวจครั้งนี้ ยังพบเหตุการณ์เผาในที่โล่ง เผาวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ซึ่งเพิ่มจากการสำรวจครั้งก่อนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ จากพฤติการณ์แห่งคดีส่วนใหญ่ การถูกเรียกสินบนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำผิดกฎหมายจราจรและเจ้าหน้าที่รับค่าปรับโดยไม่ได้ออกใบสั่งให้กับผู้เสียหายและการผ่อนปรนให้กระทำการบางอย่าง เช่น จอดรถในที่ห้ามจอด หรือไม่จับกุมกรณีขายลอตเตอรี่เกินราคา ทั้งนี้ ยังพบกรณีที่น่าสนใจหลายกรณี เช่น ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันเรียกรับค่าดำเนินการในการรับเงินช่วยเหลือของทางภาครัฐ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการทุจริตเพื่อรับผลประโยชน์จากภาครัฐและสร้างความเสียหายที่รุนแรงได้ หากร่วมมือกันทุจริตเป็นขบวนการใหญ่ หรือเจ้าหน้าที่เรียกรับค่าตอบแทนในการออกเอกสารอนุญาตครอบครองอาวุธปืน ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ที่ไม่สมควรมีสิทธิในการครอบครองอาวุธปืนใช้ช่องทางนี้เพื่อนำอาวุธไปใช้ในการก่อเหตุได้

นอกจากนี้ ยังพบว่าเหยื่อส่วนใหญ่ไม่ได้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเห็นว่าการให้สินบนเป็นเรื่องปกติในสังคมและตนได้รับประโยชน์ อย่างไรก็ตาม การสำรวจครั้งนี้พบเหตุเรียกรับสินบนเป็นจำนวนมากและพบพฤติการณ์ที่หลากหลายและบางพฤติการณ์อาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงสมควรให้ความสำคัญกับการป้องกันปราบปรามการเรียกรับสินบนดังกล่าว โดยอาจต้องดำเนินการเชิงรุกมากกว่าเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่

(7) พฤติการณ์คดีความผิดเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ

ในกลุ่มคดีความผิดการเลือกปฏิบัติโดยมิชอบที่สำรวจพบ ได้แก่ ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมหรือถูกปฏิเสธการเข้าถึงหรือใช้บริการของรัฐอย่างไม่เป็นธรรมด้วยความแตกต่างทางเพศ ความพิการ ศาสนา และเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น จำนวน 4 ครั้ง รองลงมาคือ ถูกดูหมิ่น ด่าทอ หมิ่นประมาท หรือถูกเหยียดหยามเนื่องจากความแตกต่างทางเพศ ความพิการ ศาสนา และเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น เมื่อพิจารณาอาชญากรรมการเลือกปฏิบัติจำแนกตามสถานที่ที่ถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกคุกคามที่พบ ได้แก่ ที่ทำงาน รองลงมา ได้แก่ สถานที่สมัครงาน ร้านค้าหรือร้านสะดวกซื้อ ธนาคาร ร้านอาหาร ไนท์คลับ หรือโรงแรม ระบบขนส่งสาธารณะ ถนน หรือสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ที่พักอาศัยของตนเอง สถานที่บริการทางสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล คลินิก ศูนย์ให้คำปรึกษาทางสุขภาพ และช่องทางโซเชียลมีเดีย โดยจากพฤติการณ์คดีเป็นที่น่าสนใจว่าสำรวจพบในหลายภูมิภาคทั่วประเทศ มูลเหตุของการเลือกปฏิบัติ พบว่า เป็นการถูกเลือก

ปฏิบัติหรือดูหมิ่นเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างจากการสำรวจในปีที่แล้วที่พบว่ามี การเลือกปฏิบัติที่มีสาเหตุจากความเชื่อและศาสนา

2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

2.5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรม

กลุ่มข้อหาที่มีจำนวนคดีรับแจ้งต่อฐานความผิดมากที่สุดคือ ฐานความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย โดยลักษณะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีสัดส่วนที่มากที่สุดในฐานะความผิดนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด และการครอบครองเพื่อเสพ สอดคล้องกับสถิติผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความแออัดของเรือนจำ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องทบทวนนโยบาย และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเป็นรายบุคคล ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การนำไปปฏิบัติ การติดตาม และการประเมินผล รวมทั้งมาตรการเชิงป้องกันที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง จริงจังควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ และการฉ้อโกง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการการหลอกลวงซื้อขายสินค้าและบริการ มีจำนวนคดีรับแจ้งความที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับความผิดในกลุ่มข้อหาฐานความผิดพิเศษ ซึ่งลักษณะความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีสัดส่วนที่มากที่สุดในฐานะความผิดนี้ รองลงมาคือ ฐานความผิดฉ้อโกงที่กระทำผ่านคอมพิวเตอร์ สะท้อนกระแสการขยายตัวของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ทำให้อาชญากรรมเกิดได้กว้างขึ้น anywhere anytime และผู้เสียหายกว้างขึ้น ทำให้การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของคนในสังคมมีความหลากหลาย รุนแรง และขยายตัวเป็นวงกว้าง และความฉับไวในการรับมือกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นและท้าทายต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันและอนาคต

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติด มีแนวโน้มลดลงในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2564-2566) รวมทั้งอัตราการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดลดลงอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีการกระทำผิดซ้ำหลังการคุมความประพฤติในระยะเวลา 1 ปี มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่า ในปี พ.ศ. 2566 มีสถิติคดีและจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมคดียาเสพติดต่ำที่สุดในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2562-2566) อาจสะท้อนให้เห็นการขับเคลื่อนแนวคิด “ผู้เสพเป็นผู้ป่วย” ที่มุ่งเน้นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดในความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดมีจำนวนลดลง แต่กระนั้นก็ตาม ควรต้องมีการติดตาม ประเมินผลการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นรายบุคคลในระดับชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมของประเทศเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ จากการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2566 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมักเป็นกลุ่มที่มีรายได้ไม่มากนัก ซึ่งลักษณะของอาชญากรรมที่กลุ่มตัวอย่างประสบเหตุหรือตกเป็นเหยื่อมากที่สุด คือ ความผิดต่อชีวิตร่างกาย (นับรวมอุบัติเหตุจราจร) และความผิดฉ้อโกงหลอกลวง ซึ่งโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งกองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นพื้นที่ที่พบการเกิดเหตุอาชญากรรมมากที่สุด อย่างไรก็ตาม พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ไม่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรือจิตใจ รวมทั้งไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเหยื่อ และเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ พบว่า ผู้ก่อเหตุอาชญากรรมไม่รู้จัก หรือไม่เกี่ยวข้องกับเหยื่อ เนื่องจากอาชญากรรมที่สำรวจพบจำนวนมากเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการหลอกลวงขายสินค้าแต่ไม่จัดส่งสินค้าให้ หรือส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับลักษณะที่โฆษณา และการเกิดอุบัติเหตุจราจร ทั้งนี้พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่มีการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยส่วนใหญ่เป็นการแจ้งเหตุอาชญากรรมที่เป็นความผิดต่อชีวิตร่างกาย อย่างไรก็ตามพบว่า สัดส่วนการแจ้งความในลักษณะความผิดฉ้อโกงหลอกลวงมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ทั้งนี้ ผู้ที่แจ้งเหตุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการรับแจ้งเหตุค่อนข้างมาก แต่ยังไม่พึงพอใจในเรื่องความล่าช้าในการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งไม่พอใจต่อความสามารถในการสืบเสาะหาตัวผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ ความใส่ใจในความทุกข์ของเหยื่อ และไม่มี การแจ้งความคืบหน้าของคดี ในขณะที่ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่แจ้งเหตุ ส่วนใหญ่มักให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเกิดความเสียหายเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมที่น่าสนใจจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า คดีความผิดต่อชีวิตและร่างกายเกิดขึ้นในลักษณะของการทะเลาะวิวาทเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจากการสำรวจในปีก่อนหน้าเป็นอย่างมาก ซึ่งมักจากการมีปากเสียงกับคู่กรณีในขณะที่มีเมานในพื้นที่สาธารณะหรืองานเลี้ยงสังสรรค์ และมักเป็นการก่อเหตุจากบุคคลหรือกลุ่มคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน อีกทั้งในกรณีฆ่าหรือพยายามฆ่าหลายกรณีที่ถูกก่อเหตุเป็นผู้มีอาชญากรรมทางจิต ซึ่งสะท้อนปัญหาของการเพิ่มจำนวนของผู้มีอาชญากรรมทางจิตในภาพรวมของประเทศที่ยังขาดการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม ในขณะที่คดีความผิดต่อทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นกรณีลักทรัพย์สินภายในบ้านพักอาศัย โดยผู้ก่อเหตุจำนวนมากไม่มีความสัมพันธ์หรือรู้จักเกี่ยวข้องกับเหยื่อ และมักมีลักษณะเป็นการก่อเหตุโดยมีอาชีพ สำหรับพฤติกรรมคดีความผิดทางเพศที่พบมากที่สุด ได้แก่ กระทำอนาจาร ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ก่อเหตุไม่มีความสัมพันธ์หรือรู้จักกับเหยื่อมาก่อน ตรงกันข้ามกับความผิดที่เกี่ยวกับการข่มขืนซึ่งส่วนมากคนร้ายเป็นคนที่ความสัมพันธ์หรือรู้จักกันมาก่อนและเหยื่อให้ความไว้วางใจ เช่น สามี เพื่อนร่วมงาน เพื่อน หรือคู่รักที่ยังไม่ได้แต่งงานหรือใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจว่าเหยื่อจำนวนมากไม่ประสงค์ให้ข้อมูลผู้ก่อเหตุ ซึ่งอาจมีสาเหตุจากผู้ก่อเหตุเป็นบุคคลซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมหรือเป็นคนในครอบครัว สอดคล้องกับข้อมูลสถานที่เกิดเหตุซึ่งพบว่าเหตุส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บ้านของเหยื่อ

สำหรับคดีความผิดฉ้อโกงหลอกลวง มักเป็นลักษณะของการหลอกลวงประกาศขายสินค้าแต่ไม่จัดส่งสินค้าให้ หรือส่งให้แต่ไม่ตรงกับที่โฆษณาไว้ โดยผู้ก่อเหตุมีลักษณะเป็นองค์กรซึ่งพัฒนาการหลอกลวงแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา และยังมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการหลอกลวงเหยื่อ และพบว่าความเสียหายต่อรายไม่มากนัก

ประมาณ 100 - 1,000 บาท แต่มีเหยื่อที่ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก ในส่วนของคดีความผิดในคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่เป็นการถูกขโมยพาสเวิร์ดหรือมีผู้ลวงรู้พาสเวิร์ดสำหรับเข้าบัญชีเครือข่ายสังคมออนไลน์ (เช่น Facebook Line X-Twitter) แล้วนำไปใช้ก่ออาชญากรรมอื่น และพบว่าเหยื่อส่วนใหญ่ไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่โดยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นเล็กน้อย และคิดว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ นอกจากนี้ พฤติการณ์คดีความผิดรูปแบบอื่น ส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ กรณีถูกเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการไม่จับกุมคดีหรือกวดขันการกระทำความผิด รองลงมาคือ กรณีถูกเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับสินบนเพื่ออำนวยความสะดวกหรือเร่งรัดการพิจารณา เช่น การพิจารณาอนุญาตต่าง ๆ และกรณีถูกเรียกสินบนโดยเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ ทั้งนี้ การถูกเรียกสินบนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำผิดกฎหมายจราจรและเจ้าหน้าที่รับค่าปรับโดยไม่ได้ออกใบสั่งให้กับผู้เสียหายและการผ่อนปรนให้กระทำการบางอย่าง นอกจากนี้ ยังพบว่าเหยื่อส่วนใหญ่ไม่ได้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเห็นว่าทำให้สินบนเป็นเรื่องปกติในสังคมและตนได้รับประโยชน์ และสำหรับคดีความผิดเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ พบว่า มีการได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมหรือถูกปฏิเสธการเข้าถึงหรือใช้บริการของรัฐอย่างไม่เป็นธรรมด้วยความแตกต่างทางเพศ ความพิการ ศาสนา และเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย ซึ่งมักพบในที่ทำงาน

2.5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม

แม้ว่าการดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนยังไม่ปรากฏให้เห็นถึงการดำเนินงานที่รวดเร็วตามความคาดหวังของประชาชนมากนัก แต่พบว่า การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการ และการพิจารณาคดีในชั้นศาล ส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาคดีในชั้นศาล มักใช้เวลาไม่เกิน 1 เดือน รวมทั้งจำนวนคดีอาญาที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยส่วนใหญ่ สามารถไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ

นอกจากนี้พบว่า การดำเนินงานด้านการป้องกันอาชญากรรมที่น่าสนใจในปี พ.ศ. 2566 คือ การพัฒนา Application on mobile ในชื่อ “SAFE POINT” ที่พัฒนาขึ้นเพื่อคาดการณ์การเกิดอาชญากรรมในระดับพื้นที่ รวมถึงเป็นการเตือนภัยให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเฝ้าระวังตนเอง ผ่านอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการในอุปกรณ์ Smart Phone และ Tablet โดยปัจจุบันข้อมูลที่น่าสนใจประมวลผลในระบบพยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหลัก แต่ยังไม่ได้มีการประสานเพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมฐานข้อมูลกับแต่ละหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามพบว่าประชาชนที่ใช้บริการ Application “SAFE POINT” ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมองว่า ใช้งานง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมทั้งสามารถแสดงข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และครบถ้วน

เมื่อพิจารณาในภาพรวมการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมพบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ตามแนวทางการดำเนินงานในมิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ในการบริหารงานยุติธรรมมากที่สุด โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานเรื่องการสร้างกลไกการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งนับเป็นแนวโน้มที่ดีที่แต่ละหน่วยงานมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนางานในแต่ละประเด็นร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังมีการดำเนินงานที่โดดเด่นในเรื่องการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม รองลงมาคือ การดำเนินโครงการตามมติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเน้นการจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้า (Root Cause) ของการก่ออาชญากรรม ควบคู่กับการผลักดันให้มีกลไกหรือช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย เพื่อเป็นหลักประกันความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างรวดเร็วทั่วถึงและเท่าเทียม ในขณะที่การดำเนินโครงการตามมติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสมและทั่วถึงเป็นหลัก ซึ่งมักเป็นโครงการจัดฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่ประชาชนแต่ละกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักถึงปัญหาที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมไทยคือ การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิเสรีภาพและกระบวนการยุติธรรม อันเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหรือการอำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณ พบว่ามีการใช้จ่ายงบประมาณของโครงการในมติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากลมากที่สุด เนื่องด้วยลักษณะของโครงการและกิจกรรมในมตินี้ จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนากลไกการดำเนินงานในแต่ละส่วน รองมา คือ มติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย และมติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม ตามลำดับ

เมื่อนำผลการติดตามการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 – 2569) มาพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถสรุปผลการดำเนินได้ดังนี้

(1) ตัวชี้วัดที่บรรลุตามค่าเป้าหมาย จำนวน 10 ตัว ได้แก่

ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 1 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 2 ระดับความสำเร็จของความสอดคล้องในเป้าหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

มติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย

ตัวชี้วัดที่ 3.1 สัดส่วนคดีความในกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน

มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกของบุคลากร

ในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป

มิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับความสำเร็จของการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในกระบวนการ

ยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ร้อยละของจำนวนการเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 2.1 คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน

ในกระบวนการยุติธรรม (ITA)

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ระดับความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

(2) ตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามค่าเป้าหมาย จำนวน 9 ตัว ได้แก่

มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย

ตัวชี้วัด 1.1 ระดับความสำเร็จของการประเมินผลกระทบของกฎหมายและการทบทวน

ความเหมาะสมของกฎหมายเพื่อให้ตอบสนองต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องกับหลักการหรือมาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ระดับความสำเร็จของการมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและชอบด้วยกฎหมายในการบังคับใช้

กฎหมาย (Due process) และรับรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน

มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ร้อยละความสำเร็จของข้อพิพาทและคดีความที่ใช้มาตรการทางเลือกในการยุติ

ข้อพิพาท

ตัวชี้วัดที่ 3.1 ระดับความสำเร็จของหน่วยงานในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่สอดคล้องตามกรอบ

มาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ร้อยละผู้ถูกจับกุม/ คမ်းขัง ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายหลังได้รับการพิสูจน์แล้ว

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ร้อยละการกระทำผิดซ้ำ

มิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ระดับความสำเร็จของการทำงานกับเครือข่ายทางสังคม

ตัวชี้วัดที่ 3.1 ระดับความสำเร็จในการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

ในกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบการติดตามความคืบหน้าการดำเนินคดี

ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

(3) ตัวชี้วัดที่ยังไม่มีข้อมูลบ่งชี้ผลสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่ชัดเจน จำนวน 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ตารางที่ 2.65 สรุปผลการติดตามการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนด

มิติ/ ตัวชี้วัด	บรรลุตาม ค่าเป้าหมาย	ไม่บรรลุตาม ค่าเป้าหมาย	ไม่มี ข้อมูล
ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 1	✓		
ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม			
ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 2	✓		
ระดับความสำเร็จของความสอดคล้องในเป้าหมายและ การดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม			
มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย			
ตัวชี้วัด 1.1 ระดับความสำเร็จของการประเมินผลกระทบ ของกฎหมายและการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย เพื่อให้ตอบสนองต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและ สอดคล้องกับหลักการหรือมาตรฐานสากล		✓	
ตัวชี้วัดที่ 2.1 ระดับความสำเร็จของการมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และชอบด้วยกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย (Due process) และรับรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน		✓	
ตัวชี้วัดที่ 2.2 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบังคับ ใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรม			✓
ตัวชี้วัดที่ 3.1 สัดส่วนคดีความในกระบวนการยุติธรรม	✓		
ตัวชี้วัดที่ 3.2 ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน	✓		

ตารางที่ 2.65 สรุปผลการติดตามการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนด (ต่อ)

มติ/ ตัวชี้วัด	บรรลุตาม ค่าเป้าหมาย	ไม่บรรลุตาม ค่าเป้าหมาย	ไม่มี ข้อมูล
มติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล			
ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม	✓		
ตัวชี้วัดที่ 2.1 ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป	✓		
ตัวชี้วัดที่ 2.2 ร้อยละความสำเร็จของข้อพิพาทและคดีความที่ใช้มาตรการทางเลือกในการยุติข้อพิพาทตามกรอบมาตรฐานสากล		✓	
ตัวชี้วัดที่ 3.1 ระดับความสำเร็จของหน่วยงานในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่สอดคล้อง		✓	
ตัวชี้วัดที่ 3.2 ร้อยละผู้ถูกจับกุม/ คမ်းขัง ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายหลังได้รับการพิสูจน์แล้ว		✓	
ตัวชี้วัดที่ 3.3 ร้อยละการกระทำผิดซ้ำ		✓	
มติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม			
ตัวชี้วัดที่ 1.1 ระดับความสำเร็จของการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม	✓		
ตัวชี้วัดที่ 1.2 ระดับความสำเร็จของการทำงานกับเครือข่ายทางสังคม		✓	
ตัวชี้วัดที่ 1.3 ร้อยละของจำนวนการเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ	✓		
ตัวชี้วัดที่ 2.1 คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ITA)	✓		
ตัวชี้วัดที่ 3.1 ระดับความสำเร็จในการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม		✓	

ตารางที่ 2.65 สรุปผลการติดตามการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569) เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนด (ต่อ)

มิติ/ ตัวชี้วัด	บรรลุตาม ค่าเป้าหมาย	ไม่บรรลุตาม ค่าเป้าหมาย	ไม่มี ข้อมูล
ตัวชี้วัดที่ 3.2 ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบ การติดตามความคืบหน้าการดำเนินคดีของหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรม		✓	
ตัวชี้วัดที่ 3.3 ระดับความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีมาใช้ ในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม	✓		

บทที่ 3

สถานการณ์และบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

3.1 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในระดับประเทศ

3.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 มีที่มาจากการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 เพื่อจัดทำร่าง ฉบับใหม่ เมื่อร่างเสร็จแล้ว มีการลงประชามติในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 หลังผ่านเห็นชอบแล้วจึงทูลเกล้าถวายให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยในร่างรัฐธรรมนูญและประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดบทบาทหน้าที่ที่เป็นกรอบการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทยที่สำคัญ ตามที่ปรากฏใน 2 หมวดหลัก คือ หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ และหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ในมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

“มาตรา 51 การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ ถ้าการนั้นเป็นการทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 53 รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

มาตรา 63 รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ

“มาตรา 68 รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

มาตรา 76 รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้นำให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวท้าวหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพิกถอนที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมาย

มีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลา ในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และ พึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งใน ระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการต่อต้านการทุจริต และประพฤตินิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดา ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน”

3.1.2 พระราชบัญญัติการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549

พระราชบัญญัติการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ในหมวด 3 ความร่วมมือ ในการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 18 กำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการประสานความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ให้เป็นแผนระยะสี่ปี โดยแสดง ทิศทางของการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งมีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การประสานแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของหน่วยงานของรัฐ และองค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดบูรณาการในภาพรวม ที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

(2) มาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานยุติธรรม ของประเทศ

(3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมเพื่อประโยชน์ในการนำมาใช้ แก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของประเทศ

- (4) แนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม เพื่อให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
- (5) ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานยุติธรรม
- (6) การดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานยุติธรรม

มาตรา 19 การจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ นอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 4 แล้ว จะต้องไม่ขัดแย้งกับแนวทางตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการที่เป็นอิสระของศาล หน่วยงานของศาล และหน่วยงานที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญด้วย

ในกรณีที่มีข้อคิดเห็นจากศาล หน่วยงานของศาล หรือหน่วยงานที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญว่าข้อกำหนดในแผนแม่บทข้อใดอาจจะมีลักษณะที่ขัดต่อวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการนำไปพิจารณาปรับปรุงแผนแม่บทตามข้อคิดเห็นนั้น

ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติให้คณะกรรมการพิจารณาโดยให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

มาตรา 20 ให้คณะกรรมการเสนอแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

เมื่อแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติใช้บังคับแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมนำไปพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้

ในกรณีที่สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างที่แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติใช้บังคับ คณะกรรมการอาจดำเนินการปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นได้ และเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

มาตรา 21 ให้คณะกรรมการมีหน้าที่พิจารณาผลการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกปี

ในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนได้ ให้คณะกรรมการรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมใด
ไม่อาจดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้
ให้แจ้งคณะกรรมการทราบเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีปรับปรุงแผนแม่บท
การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติหรือแก้ไขปัญหาลุบลวรรคให้แก่งานของ
หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมนั้น”

3.1.3 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐมียุทธศาสตร์แห่งชาติ
เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว
ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประชาชนมี
ประชาชนเป็นสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานธรรมาภิบาลยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพ
ของประเทศในหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและ
ความเสมอภาค สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชน
เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนอย่างยั่งยืน ซึ่งอาศัยหลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบ
ในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันไปสู่เป้าหมาย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของประเด็นยุทธศาสตร์ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2561-2580) พบว่ามียุทธศาสตร์ 3 ด้านหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม ดังนี้

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องคือ เป้าหมายที่ 1 ประชาชนอยู่ดี กินดี
และมีความสุข เป้าหมายที่ 2 บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ เป้าหมายที่ 3 กองทัพ หน่วยงาน
ด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ความมั่นคง เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับ
โดยประชาคมระหว่างประเทศ และเป้าหมายที่ 5 การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม
อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง
คือ เป้าหมายที่ 1 สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีเป้าหมาย
ที่เกี่ยวข้องคือ เป้าหมายที่ 1 ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม
ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เป้าหมายที่ 2 ภาครัฐมีขนาดเล็ก
พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายที่ 3 ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
และเป้าหมายที่ 4 กระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

3.1.4 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 10 กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจัดทำแผนแม่บทเพื่อบรรจุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หลังจากมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) มีทั้งสิ้นจำนวน 23 ฉบับ และต่อมาได้มีการประกาศใช้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดของแผนที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ด้านความมั่นคง โดยมีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องคือ แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง แผนย่อยการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ แผนย่อยการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ และแผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

ประเด็นที่ 2 ด้านการต่างประเทศ โดยมีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องคือ แผนย่อยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ (มีความมั่นคง)

ประเด็นที่ 17 ด้านความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม โดยมีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องคือ แผนย่อยการคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

ประเด็นที่ 20 ด้านการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ โดยมีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องคือ แผนย่อยการพัฒนาบริการประชาชน แผนย่อยการปรับสมดุลภาครัฐ แผนย่อยการพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ และแผนย่อยการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

ประเด็นที่ 21 ด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องคือ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

ประเด็นที่ 22 ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนับเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม โดยมีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องคือ แผนย่อยการพัฒนากฎหมาย และแผนย่อยการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

3.1.5 แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเสนอ และรัฐสภารับทราบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 เพื่อทราบโดยทั่วกัน โดยประเด็นการปฏิรูปประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ดังกล่าว มุ่งเน้นกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

(Big Rock) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเร่งด่วนและดำเนินการร่วมกันหลายหน่วยงาน ซึ่งสามารถดำเนินการและวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ในช่วงปี พ.ศ. 2564 - 2565 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม พบว่ามี 3 ด้านหลักได้แก่

แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าประสงค์เพื่อให้มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติและรองรับผลกระทบของสถานการณ์ ชีวิตวิถีใหม่ และทิศทางที่กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล
- 2) จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์
- 3) ปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐสู่ระบบเปิด เพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่ง ดี และมีความสามารถอย่างคล่องตัว ตามหลักคุณธรรม
- 4) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 5) ขจัดอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการเบิกจ่ายเงินเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว คุ่มค่า โปร่งใส ปราศจากการทุจริต

แผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย มีเป้าประสงค์เพื่อให้เกิดผลอันพึงประสงค์ในการมีกฎหมายที่ดี และมีเพียงเท่าที่จำเป็นตามหลักการของมาตรา 258ค. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) มีกลไกยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
- 2) จัดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อให้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เพื่อลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- 3) จัดให้มีกลไกกำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล และบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย
- 4) การสร้างความเป็นอยู่ร่วมกัน ทั้งแผนปฏิรูปประเทศและกระบวนการยุติธรรม
- 5) จัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน เพื่อความสะดวกในการใช้งาน

แผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีเป้าประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในแต่ละขั้นตอนให้เป็นไปอย่างโปร่งใสแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สร้างความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่

- 1) การให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้า ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม
- 2) การรับแจ้งความร้องทุกข์ต่างท้องที่
- 3) การจัดหาทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครบทุกสถานีทั่วประเทศ
- 4) ปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราว
- 5) การบันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น จับกุม และการสอบปากคำในการสอบสวน

3.1.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัญชาทางการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายหลัก คือ ที่จะพลิกโฉมประเทศไทย (Thailand's Transformation) ไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่

- (1) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
- (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
- (3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
- (4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน
- (5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่

ทั้งนี้พบว่า เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลักไปสู่สภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนาที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนในการผลักดันการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงได้กำหนดจุดหมายการพัฒนา จำนวน 13 หมุดหมาย เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบและจุดหมายของ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม ในมิติการพัฒนา 2 ด้าน ได้แก่

มิติที่ 2 มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม หมายความว่า 9 ไทยมีความยากจน ข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์ที่ 3 การยกระดับความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัย

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ

มิติที่ 4 มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ หมายความว่า 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก และประหยัด

กลยุทธ์ที่ 2 การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็น ในการให้บริการภาครัฐดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

3.1.7 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) จัดทำขึ้นโดยใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในการประมวล วิเคราะห์ และเสนอแนะนโยบาย และแผนความมั่นคงทั้ง 17 ด้าน ภายใต้กรอบความคิดความมั่นคง แบบองค์รวม (Comprehensive Security) และความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ในบริบท ความมั่นคงปัจจุบันและแนวโน้มภายในประเทศและ ต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการทำงาน ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Whole-of-Government Approach) ควบคู่กับการดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในงานความมั่นคง (Whole-of-Society Approach) ตลอดจนการบริหารจัดการความเสี่ยงและการสร้างความสามารถในการกลับคืนสู่สภาพเดิม (Resilience) เพื่อให้พร้อมเผชิญปัญหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ โดยมีวิสัยทัศน์คือ ประเทศชาติมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข ปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีศักยภาพบริหารจัดการ ความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน และกำหนดเป้าหมายในภาพรวมให้ ประเทศไทยมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น ประชาชนดำรงชีวิตโดยปกติสุข รวมทั้งมีการพัฒนา ศักยภาพบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ โดยมี นโยบายที่เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมอยู่ในหมวดประเด็นความมั่นคง ได้แก่

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 5 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคใต้ โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์หลักที่ 1 การเสริมสร้างความปลอดภัยและจัดเงื่อนไขความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์หลักที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์หลักที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐ และการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคใต้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์หลักที่ 1 การยกระดับความเชื่อมั่นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับสากล

กลยุทธ์หลักที่ 2 การพัฒนาขีดความสามารถและสมรรถนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 8 การป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์หลักที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีภูมิคุ้มกัน และสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างพื้นที่ปลอดภัยและลดความต้องการยาเสพติด

กลยุทธ์หลักที่ 2 การลดอุปทานยาเสพติดและปราบปรามเครือข่ายยาเสพติด องค์การอาชญากรรม

กลยุทธ์หลักที่ 3 การสร้างความสมดุลบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนในการบำบัดฟื้นฟู และการผนวกสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

กลยุทธ์หลักที่ 4 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 10 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทางไซเบอร์ โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์หลักที่ 1 การป้องกันรับมือ และลดความเสี่ยงภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่กระทบต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ

กลยุทธ์หลักที่ 2 การเสริมสร้างขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทางไซเบอร์เป็นช่องทาง ในการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 11 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดการก่อการร้าย โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ

กลยุทธ์หลักที่ 1 การป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันในการรับมือภัยคุกคามการก่อการร้าย

กลยุทธ์หลักที่ 2 การเสริมสร้างการตอบโต้ต่อเหตุวิกฤติจากการก่อการร้าย

กลยุทธ์หลักที่ 3 การเสริมสร้างการฟื้นฟูตัวภายหลังเกิดเหตุวิกฤติก่อการร้ายให้กลับสู่สภาพปกติ

โดยเร็ว

3.1.8 นโยบายสำคัญแห่งรัฐด้านการบริหารและพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ

เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2566 นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรีคนที่ 30 ของประเทศไทย ได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2566 โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นแนวนโยบายในการบริหารงานยุติธรรมได้ดังนี้

1) การดำเนินงานที่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง โปร่งใสและตรวจสอบได้ สอดคล้องกับกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2) การเปลี่ยนบทบาทของรัฐที่เคยเป็นผู้กำกับดูแลที่เต็มไปด้วยกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ให้เป็นผู้สนับสนุนที่ปลดล็อกข้อจำกัดของประชาชน สร้างโอกาสให้กับประชาชน ในการสร้างรายได้และเจริญเติบโต อาทิ การยกเลิกและปรับปรุงกฎหมายที่ไม่จำเป็น

3) การสร้างความเป็นธรรมในการคุ้มครอง พื้ที่สิทธิของประชาชนและสิทธิผู้บริโภค

4) การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกทั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้มีนโยบายในการบริหารและขับเคลื่อนกระทรวงยุติธรรมเข้าสู่ยุค “ความยุติธรรมสำหรับทุกคน หรือ ความยุติธรรมนำประเทศ” ผ่านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรม การละเมิดกฎหมายที่เป็นภัยอันตรายต่อประชาชน การละเมิดสิทธิมนุษยชน และปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมด้วยหลักนิติธรรม โดยให้มีการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยสุจริต เทียงธรรม มีความกล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวง การใช้ดุลพินิจต้องมีข้อเท็จจริงที่มีพยานหลักฐานชัดเจน เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจนั้นก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการสร้างภาระให้กับประชาชนมากเกินไปจนเกินสมควรแก่เหตุ โดยมีนโยบายหลัก 5 ประการ ดังนี้

1. นำความยุติธรรมเข้าหาประชาชนอย่างทั่วถึงและถ้วนหน้า มิใช่ให้ประชาชนเป็นผู้ที่ต้องเข้ามาหาความยุติธรรมเพียงฝ่ายเดียว การเข้าถึงความยุติธรรมเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีคุณค่าต่อสังคม เป็นสิ่งที่ประชาชนจับต้องได้ ความถูกต้องและความยุติธรรมจะต้องเป็นเรื่องเดียวกัน ดังนั้น การช่วยเหลือประชาชนเพื่อให้เข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างถ้วนหน้า จึงเป็นภารกิจสำคัญของกระทรวงยุติธรรม

2. แก้ไขและปรับปรุงให้เกิดความเป็นธรรมทางกฎหมายอย่างแท้จริง เพราะกฎหมายไม่เท่ากับ ความถูกต้อง หรือไม่เท่ากับความยุติธรรมเสมอไป การบัญญัติกฎหมายที่ยุติธรรมต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของปวงชน อันเป็นรากฐานสำคัญที่สุดของสังคม รากฐานของหลักนิติธรรม และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่จะเป็นการก่อร่างสร้างให้สังคมเกิดความสงบสุข

3. ต้องฝึกฝนอบรมบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น อาชญากรรม คือ พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายและความสูญเสียต่อสังคมโดยรวม ซึ่งอาชญากรไม่ได้ หมายความว่าเฉพาะอาชญากรรมเท่านั้น แต่ให้หมายความรวมถึงผู้บังคับใช้กฎหมาย และบุคลากร ในกระบวนการยุติธรรมด้วย ดังนั้น ความพร้อมของบุคลากรในการรับมือกับอาชญากรรมที่ปรับเปลี่ยน อยู่ตลอดเวลา และมีความซับซ้อนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ

4. มุ่งธำรงไว้ซึ่งความสูงสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ถือเป็นการสร้างความเข้มแข็ง ให้หลักนิติธรรม ที่กฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใดจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้ ในขณะเดียวกัน ข้าราชการของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายและเป็นบุคคลในกระบวนการ ยุติธรรมจะต้องมีความซื่อสัตย์ เพื่อทำหน้าที่ปกป้องความยุติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ โดยผู้กระทำผิด นอกจากต้องรับผิดทางอาญาแล้ว ยังถือว่าเป็นภัยอันตรายต่อสังคมด้วย

5. ยึดคติพจน์ “กันไว้ดีกว่าแก้” เนื่องจากการป้องกันอาชญากรรมย่อมดีกว่าการลงโทษ อาชญากร ดังนั้นการป้องกันอาชญากรรมจึงถือเป็นเป้าประสงค์สูงสุดของกระทรวงยุติธรรม รวมถึงบุคคล ในกระบวนการยุติธรรม บทบาทของกระทรวงยุติธรรมต้องก้าวล้ำทันสมัยไปกว่าอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่เดินตามหลังอาชญากรรม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่แค่เพียง การแก้ไขปัญหาระยะสั้น หรือปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น หากแต่เป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว ที่สามารถรู้เท่าทัน การกระทำผิดประเภทต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้นได้

3.2 กรอบการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระดับสากล

3.2.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 มุ่งหวังเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีการกำหนดเป้าหมาย (Target) ไว้ 10 เป้าหมาย ได้แก่

เป้าหมายที่ 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลง อย่างมีนัยสำคัญ

เป้าหมายที่ 16.2 ยุติการข่มเหง การแสวงหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรง และการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก

เป้าหมายที่ 16.3 ส่งเสริมหลักนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศและสร้าง หลักประกันว่าทุกคนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม

เป้าหมายที่ 16.4 ลดการลักลอบ เคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความของแข็งแกร่ง กระบวนการติดตามและส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ทุกรูปแบบภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายที่ 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ

เป้าหมายที่ 16.6 การพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบครอบคลุมมีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ

เป้าหมายที่ 16.8 ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันของธรรมาภิบาลระดับโลก

เป้าหมายที่ 16.9 จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีการจดทะเบียนเกิด (มีสูติบัตร) ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายที่ 16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศ

อีกทั้งยังมีการกำหนดเป้าประสงค์ในการนำไปปฏิบัติ 2 เป้าประสงค์ ได้แก่

เป้าหมายที่ 16.a เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงการกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

เป้าหมายที่ 16.b ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.2.2 ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index)

โครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project) ได้กำหนดดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) จากการวัดผล 8 ปัจจัย และกำหนดปัจจัยย่อยเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ (Indicators) ในการวัดผลจากแต่ละปัจจัย ซึ่งเมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรมของโครงการยุติธรรมโลกในปี ค.ศ. 2021 ตามบริบทของการบริหารงานยุติธรรม พบว่ามีปัจจัยในการวัดที่สอดคล้องดังนี้

(1) การจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ การจำกัดอำนาจของรัฐบาลโดยฝ่ายนิติบัญญัติ การจำกัดอำนาจของรัฐบาลโดยฝ่ายตุลาการ การจำกัดอำนาจของรัฐบาลโดยการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์อย่างอิสระ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องได้รับโทษเมื่อปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และการตรวจสอบอำนาจของรัฐบาลโดยองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล

(2) การปลอดจากคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายตุลาการ เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร และเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายนิติบัญญัติต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน

(3) การมีรัฐบาลที่เปิดกว้าง (Open Government) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ การประกาศใช้กฎหมายและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการร้องเรียน/ร้องทุกข์

(4) การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและการจัดการเลือกปฏิบัติ หลักประกันสิทธิในชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน กระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและสิทธิของผู้ต้องหา หลักประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และหลักประกันเสรีภาพในสิทธิส่วนบุคคลโดยปราศจากการแทรกแซงโดยอำเภอใจ

(5) ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย (Order and Security) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ การควบคุมอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การจำกัดความขัดแย้งในสังคม และประชาชนต้องไม่ใช้มาตรการที่รุนแรงในการจัดการกับปัญหาส่วนบุคคล

(6) การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ (Regulatory Enforcement) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ การบังคับใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของรัฐบาล อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์และบังคับใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของรัฐบาล โดยปราศจากอิทธิพลที่ไม่เหมาะสม กระบวนการดำเนินการต้องไม่ล่าช้า โดยปราศจากเหตุผลอันควร กระบวนการดำเนินการต้องชอบด้วยกฎหมาย และรัฐต้องไม่เวนคืนทรัพย์สินโดยปราศจากกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและมีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เพียงพอ

(7) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ ประชาชนสามารถเข้าถึงและสามารถจ่ายได้สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ไม่เลือกปฏิบัติ กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปลอดจากการทุจริตประพฤติดมิชอบ กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ไม่ล่าช้า โดยปราศจากเหตุผลอันควร การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งอย่างมีประสิทธิภาพ และกลไกการระงับข้อพิพาททางเลือกที่สามารถเข้าถึงได้ เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ

(8) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) มีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องคือ กระบวนการสืบสวนสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีประสิทธิภาพและไม่ล่าช้า ระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดพฤติกรรมกระทำความผิด กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นธรรม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ปลอดจากการทุจริตประพฤติดมิชอบ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล และกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและสิทธิของผู้ต้องหา

3.2.3 ประเด็นท้าทายด้านกระบวนการยุติธรรมจากการประชุมระหว่างประเทศ

ประเด็นท้าทายสำหรับกระบวนการยุติธรรมจากการประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ มีดังนี้

(1) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice – Crime Congress)

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา สมัยที่ 14 (The 14th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice – Crime

Congress) ซึ่งเป็นการประชุมครั้งล่าสุดได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 - 12 มีนาคม พ.ศ. 2564 ณ นครเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น โดยมีหัวข้อหลัก (Theme) ของการประชุม UN Crime Congress คือ การส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรม ความยุติธรรมทางอาญา และหลักนิติธรรม เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ.2030 (Advancing Crime Prevention, Criminal Justice and the Rule of Law: Towards the Achievement of the 2030 Agenda) ทั้งนี้ ที่ประชุมได้รับรองร่างปฏิญญาเกียวโต (Kyoto Declaration on Advancing Crime Prevention, Criminal Justice and the Rule of Law: Towards the Achievement of the 2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นเอกสารแสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลสมาชิกในอีก 4 ปีข้างหน้า โดยมีการเน้นย้ำใน 4 ประเด็น ได้แก่

1) การส่งเสริมความก้าวหน้าของการป้องกันอาชญากรรม (Advancing Crime Prevention) ตามกรอบการดำเนินงานดังนี้

1.1) การจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้าของการก่ออาชญากรรม ด้วยการพัฒนาการนำไปใช้ และการประเมินยุทธศาสตร์ในการป้องกันอาชญากรรม ผลของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ตลอดจนการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีความเปราะบางต่ออาชญากรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่าง ๆ ร่วมกัน

1.2) การป้องกันอาชญากรรมโดยอาศัยหลักฐาน โดยอาศัยการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ที่เป็นระบบและคงเส้นคงวา ยึดถือแนวทางการจำแนกอาชญากรรมระหว่างประเทศเพื่อมุ่งสร้างฐานข้อมูลเชิงสถิติ และปรับปรุงคุณภาพและการมีอยู่ของข้อมูลด้านอาชญากรรมให้สามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานได้จริง

1.3) การจัดการอาชญากรรมในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาและใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการก่ออาชญากรรม เพื่อไม่ให้อาชญากรรมและองค์การอาชญากรรมได้ประโยชน์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ด้วยการระบุ ติดตาม ยึด ติดตามกลับคืนมาสู่รัฐหรือผู้เสียหาย

1.4) การกำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะในการป้องกันอาชญากรรม โดยพิจารณาบริบทเฉพาะของท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมวัฒนธรรมการเคารพกฎหมาย การตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ กับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และการส่งเสริมการแก้ไขความขัดแย้งในเชิงบวก

1.5) การนำแนวทางเชิงเพศภาวะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งการกำหนดนโยบาย โครงการ กฎหมาย และมาตรการอื่น ๆ เพื่อป้องกันอาชญากรรม และความรุนแรงทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะ

1.6) การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งการปกป้องสิทธิเด็ก โดยให้ความสำคัญกับลักษณะเปราะบางของเด็ก

1.7) การสร้างพลังแก่เยาวชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม ทำให้เยาวชนเป็นตัวการในการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชนของพวกเขาเพื่อส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งการจัดโครงการด้านการศึกษา วัฒนธรรม สันทนาการ กีฬา เวทีเสวนา อื่น ๆ สำหรับเยาวชน

2) การส่งเสริมความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Advancing the Criminal Justice System) ตามกรอบการดำเนินงานดังนี้

2.1) การปกป้องสิทธิของเหยื่อและคุ้มครองพยานและผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการช่วยเหลือคนเหล่านี้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการจัดให้มีทรัพยากรและการพัฒนาศักยภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่บุคลากรในการให้การช่วยเหลือสนับสนุนผู้ที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม

2.2) การปรับปรุงสภาพเรือนจำ โดยขจัดปัญหาความแออัดในเรือนจำ รวมทั้งยกระดับความสามารถของเจ้าหน้าที่เรือนจำและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่

2.3) การลดการกระทำผิดซ้ำด้วยการฟื้นฟูและการกลับเข้าสู่สังคม รวมทั้งการส่งเสริมสภาพแวดล้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการลงโทษและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เอื้อต่อการฟื้นฟู เช่น ด้วยการออกแบบและการดำเนินโครงการบำบัดต่าง ๆ ที่มาจากการประเมินความจำเป็นและความเสี่ยงของผู้กระทำผิดแต่ละบุคคล และการช่วยให้ผู้กระทำผิดได้เข้าถึงโครงการฝึกอาชีพและความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการกลับเข้าสู่สังคม

2.4) การจรรโลงรักษาทักษะเชิงเพศสภาพไว้ในระบบความยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะด้วยการพัฒนาและดำเนินนโยบายที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุความเท่าเทียมด้านเพศสภาพและขจัดอุปสรรคที่มีต่อความก้าวหน้าและการสร้างพลังของสตรีในการบังคับใช้กฎหมายและสถาบันด้านความยุติธรรมทางอาญาอื่น ๆ ในทุกระดับ

2.5) การจัดการปัญหาความเปราะบางด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบความยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะด้วยการสร้างและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบความยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การฟื้นฟูและการกลับเข้าสู่สังคมของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ เช่น ด้วยการใช้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานต่ำสุดของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน [United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice หรือ กฎเกณฑ์ปักกิ่ง (Beijing Rules)] ตลอดจนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ในแง่ของการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2.6) การปรับปรุงกระบวนการสืบสวนสอบสวนทางอาญา รวมทั้งด้วยการส่งเสริมการปฏิบัติและแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี โดยวิธีการสอบสวนที่อาศัยหลักฐานและความถูกต้องเหมาะสมทางกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าให้การอย่างยินยอมพร้อมใจเท่านั้น อันจะเป็นการลดความเสี่ยงของการใช้มาตรการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือบังคับขู่เข็ญระหว่างกระบวนการสอบสวน

3) การพัฒนาหลักนิติธรรม (Promoting the Rule of Law) ตามกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

3.1) การส่งเสริมให้มีการเข้าถึงความยุติธรรมและการปฏิบัติที่เท่าเทียมภายใต้กฎหมาย ด้วยการให้หลักประกันการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและการใช้กฎหมายต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งรวมไปถึงสมาชิกที่เปราะบางของสังคม โดยไม่คำนึงถึงสถานะ รวมทั้งการใช้มาตรการที่เหมาะสมในการให้หลักประกันการปฏิบัติด้วยความเคารพและไม่เลือกปฏิบัติหรือมีอคติของสถาบันด้านความยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าประเภทใด

3.2) การส่งเสริมให้มีการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมาตรการที่จะให้หลักประกันการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างทันเวลา มีประสิทธิภาพ มีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ และไม่แพงเกินกว่าที่ผู้ไม่มีรายได้เพียงพอจะเข้าถึงได้

3.3) การส่งเสริมให้มั่นนโยบายระดับชาติว่าด้วยการกำหนดบทลงโทษ เพื่อส่งเสริมนโยบาย แนวปฏิบัติ หรือแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ตามที่บัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยให้ความรุนแรงของการลงโทษผู้กระทำความผิดเหมาะสมกับความหนักหน่วงของความผิด

3.4) การส่งเสริมให้มีสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ เพียงตรง และดำเนินการอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมกันทุกฝ่าย เพื่อเป็นหลักประกันความเที่ยงตรงและเป็นกลางไม่เอนเอียงในการบังคับใช้กฎหมายและสถาบันอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบความยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการและให้หลักประกันการบริหารและอำนวยความสะดวกอย่างยุติธรรม มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ โปร่งใส และเหมาะสม

3.5) การส่งเสริมให้มีการดำเนินงานต่อต้านการคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ของโครงสร้างระหว่างชาติในการต่อต้านคอร์รัปชัน โดยเฉพาะด้วยการนำอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านคอร์รัปชัน (Convention Against Corruption) และอนุสัญญาว่าด้วยองค์การอาชญากรรม (Organized Crime Convention) และเครื่องมืออื่น ๆ ไปดำเนินการหากสามารถใช้เครื่องมือเหล่านั้นได้

3.6) การส่งเสริมให้มีมาตรการทางสังคม การศึกษา และอื่น ๆ โดยจัดให้มีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและส่งเสริมกิจกรรมยกระดับความตระหนักเรื่องกฎหมายและนโยบาย รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนสำหรับทุกคน ให้สาธารณชนเข้าใจคุณค่า มีทักษะ และความรู้ที่จำเป็นต่อการสร้างวัฒนธรรมการยึดถือกฎหมาย การตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานของการเคารพต่อกฎหมายขึ้นในหมู่สาธารณชนทั่วไป

4) การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อป้องกันอาชญากรรมทุกรูปแบบ (Promoting International Cooperation and Technical Assistance to Prevent and Address all Forms of Crime) ตามกรอบการดำเนินงานดังนี้

4.1) การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยการสร้างความช่วยเหลือทางวิชาการ รวมทั้งการพิจารณาบทวนการนำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและพิธีสารต่อท้ายไปปฏิบัติ (Mechanism for the Review of the Implementation of the United

Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto) ตลอดจนกลไกสำหรับการพิจารณาบทวนการนำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชันไปปฏิบัติ (Mechanism for the Review of the Implementation of the United Nations Convention against Corruption) เพื่อช่วยให้แต่ละประเทศสามารถนำเครื่องมือเหล่านั้นไปใช้ ตามความจำเป็นเฉพาะด้านต่าง ๆ ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือแบ่งปันแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีประสิทธิผล

4.2) การจัดการกับการก่อการร้ายในทุกรูปแบบและลักษณะที่ปรากฏ ด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือทั้งในระดับระหว่างชาติ ระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาคเพื่อป้องกันและปราบปรามปฏิบัติการ วิธีการ และแนวปฏิบัติของการก่อการร้ายในทุกรูปแบบและลักษณะที่ปรากฏ รวมทั้งด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่หลักนิติธรรมในทุกระดับ และการให้หลักประกันการนำอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติโดยภาคีอนุสัญญาเหล่านั้นและพิธีสารแนบท้ายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย

4.3) การจัดการกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ด้วยการเสริมสร้างมาตรการจัดการกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ รวมทั้งการใช้ประโยชน์สูงสุดจากอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง เช่น อนุสัญญาว่าด้วยองค์การอาชญากรรมและพิธีสารต่อท้ายและมาตรการที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเหล่านั้น

ทั้งนี้ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาสัปดาห์ที่ 15 ซึ่งจะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2569 ที่ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กำหนดหัวข้อหลัก (Theme) ของการประชุม คือ การเร่งรัดการป้องกันอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหลักนิติธรรม: การป้องกันมนุษย์และโลก และการบรรลุเป้าหมายสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในยุคดิจิทัล ในปี ค.ศ. 2030 ตามข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 78/223 โดยมีวาระที่สำคัญ 4 วาระ ได้แก่

- 1) การสร้างความก้าวหน้าในกลยุทธ์ป้องกันอาชญากรรมที่มีนวัตกรรมและการป้องกันอาชญากรรมโดยอิงหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
- 2) การส่งเสริมระบบความยุติธรรมทางอาญาที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ครอบคลุม และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของโลก
- 3) การตระหนักถึงและการต่อต้านอาชญากรรมต่าง ๆ ได้แก่ องค์กรอาชญากรรมและการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ
- 4) การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเสริมความร่วมมือและพันธมิตร รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการฝึกอบรมในระดับชาติ ภูมิภาค และระดับนานาชาติในการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(2) การประชุมคณะกรรมการว่าด้วย การป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice: CCPJC)

การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) ของ UN ซึ่งได้มีการประชุมมาทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เพื่อหารือนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันอาชญากรรมและการส่งเสริมความยุติธรรมทางอาญา ซึ่งนอกจากจะเป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวโน้มของปัญหาแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนให้ปฏิบัติตามพันธกรณีในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (UN Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UN Convention against Corruption – UNCAC) รวมถึงตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายและการรับมือกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมไซเบอร์ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม และอาชญากรรมต่อสัตว์ป่า ตลอดจนบทบาทของเวทีนี้ในการบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย โดยการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา สมัยที่ 32 หรือ The 32th Commission on Crime Prevention and Criminal Justice (CCPJ) ซึ่งเป็นการประชุมครั้งล่าสุดได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 22 - 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย ภายใต้ประเด็นหลัก คือ การยกระดับกลไกการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อรับประกันการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสร้างความตระหนักถึงสังคมที่ปลอดภัยและมั่นคง นอกจากนี้ยังมีประเด็นท้าทายสำหรับการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ดังนี้

- 1) การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยมุ่งเน้นเรื่องการแก้ไข ฟื้นฟู และการกลับคืนสู่สังคม
 - 2) การป้องกันและการปราบปรามการค้ามนุษย์ การทุจริตในจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและโซ่อุปทานสำหรับสินค้าและบริการ
 - 3) การส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงความยุติธรรม
 - 4) การให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคโดยสำนักงานของสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการก่อการร้าย
 - 5) การนำเสนอรายงานสำหรับการประชุมครั้งที่สามสิบของคณะกรรมการด้านป้องกันการอาชญากรรมและยุทธศาสตร์การป้องกันอาชญากรรม
- นอกจากนี้ ในการประชุมครั้งนี้มีการกล่าวถึงโครงการเครือข่ายสถาบันของการป้องกันอาชญากรรมและยุทธศาสตร์การป้องกันอาชญากรรมของสหประชาชาติ (PNI) และมีการนำเสนอประเด็นสำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งศาลยาเสพติด สถาบันการวิจัยและการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคเกี่ยวกับยาเสพติดและอาชญากรรม และการวิจัยเกี่ยวกับวิธีทางเลือกที่ไม่ใช่การจำคุก

(3) การประชุมอาเซียน ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (ASEAN Conference on Crime Prevention and Criminal Justice: ACCPJC)

การประชุมอาเซียน ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา เป็นการประชุมที่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย (ASLOM) ด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC) คณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (SOCA) ตลอดจนผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง ประสบการณ์ และแนวทางการปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศสมาชิก รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือทางกฎหมายการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ การดำเนินงานด้านความยุติธรรมทางอาญาอย่างบูรณาการ และสนับสนุนการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลึบพิชิตชอบและครอบคลุมในทุกระดับ และเป้าหมายที่ 17 เสริมความแข็งแกร่งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการครั้งล่าสุดคือการประชุมอาเซียนครั้งที่ 3 ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ภายใต้หัวข้อ “ตอบสนองต่ออาชญากรรมและความท้าทายของกระบวนการยุติธรรม ท่ามกลางการฟื้นตัวของอาเซียนจากวิกฤตโควิด-19” (Responding to Crime and Justice Challenges amidst ASEAN Recovery from the Covid-19 Crisis) ระหว่างวันที่ 22 - 24 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

สำหรับการประชุมครั้งนี้มุ่งหวัง ไปสู่ข้อเสนอทางด้านนโยบาย เพื่อแก้ไขหรือบรรเทา 3 ปัญหาหลักทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ อาชญากรรมไซเบอร์ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและความร่วมมือระหว่างประเทศหลังจากช่วงสามปีที่ผ่านมา และสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ที่ประชุมมุ่งเน้นการให้ความสำคัญของวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน (Culture of Prevention – CoP) ซึ่งเกี่ยวข้องกับมิติต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน เพื่อมุ่งสู่สังคมที่มีสันติสุข ไม่แบ่งแยก มีภูมิคุ้มกัน สุขภาพดีและมีความกลมเกลียว (ASEAN Declaration on Culture of Prevention for a Peaceful, Inclusive, Resilient, Healthy and Harmonious Society) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 31 ที่กรุงมะนิลา เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ ความมุ่งหมายหลักของ CoP คือ ส่งเสริมและปลูกฝังสำนึกในวัฒนธรรมนี้ในทุกระดับ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ CoP เรียกร้องให้ดำเนินมาตรการในทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุประเด็นหลัก (Substantive Thrusts) 6 ประการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมไซเบอร์นั้น ประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็นหลัก คือ

(1) ประเด็นที่ 3 (Thrust 3) ในเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งธรรมาภิบาลในทุกระดับ โดยการปลูกฝังหลักการธรรมาภิบาล และส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีพัฒนาการและความเติบโตทางสังคม-เศรษฐกิจที่เสมอภาค ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่สำคัญคือการมุ่งพัฒนาทางสังคมเพื่อป้องกันหรือการเกิดโอกาสในการก่ออาชญากรรม

(2) ประเด็นที่ 6 (Thrust 6) ว่าด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมการสนับสนุนค่านิยมว่าด้วยความพอดี (Moderation) โดยมุ่งส่งเสริมคุณค่าของการรู้เท่าทัน (Literacy) ในทุกลักษณะ และในทุกระดับของวิถีชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันการสร้างข้อมูลและการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องในสังคม รวมทั้งการปลูกฝังความคิดแบบหัวรุนแรง และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง โดยมุ่งสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่สำคัญคือ การส่งเสริมเรื่องเล่าเชิงบวก (Positive Narratives) ว่าด้วยความสำคัญของคุณค่าของการมีขันติธรรม (Tolerance) และความพอดีในสื่อสังคม ตลอดจนการวิจัยและกิจกรรมที่เป็นความร่วมมือกับคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของสตรีและเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children – ACWC) และภาคเอกชนเพื่อจัดการกับปัญหาการข่มขู่คุกคามทางไซเบอร์ (Cyberbullying) และการเอารัดเอาเปรียบทางเพศทางอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ ประเด็นเกี่ยวกับอาชญากรรมไซเบอร์ นับเป็นประเด็นที่โดดเด่นในการประชุมโดยแลกเปลี่ยนทัศนะและแนวปฏิบัติที่ดีในบรรดารัฐสมาชิกอาเซียนในเรื่องแนววิธีการด้านการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาที่จะเสริมการดำเนินงานของคณะทำงานด้านอาชญากรรมไซเบอร์ (Working Group on Cybercrime) ของที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Officials Meeting on Transnational Crime – SOMTC) ในการจัดการกับอาชญากรรมไซเบอร์ เนื่องจากอาชญากรรมไซเบอร์เป็นปัญหาท้าทายที่มีมิติหลากหลาย อาชญากรรมไซเบอร์ปฏิบัติการในพื้นที่ไซเบอร์ซึ่งข้ามเขตอำนาจต่าง ๆ ลักษณะที่ซับซ้อนอยู่แล้วของอาชญากรรมนี้เพิ่มความซับซ้อนขึ้นด้วยการมีกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ประกอบอาชญากรรมไซเบอร์และเหยื่อมักจะมีถิ่นพำนักคนละประเทศและภูมิภาค เมื่อมีบูรณาการด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) ทำให้อาชญากรรมไซเบอร์กลายมาเป็นความกังวลในช่วงไม่กี่ปีมานี้ อาชญากรได้นำเครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ในทางผิดกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจำเป็นต้องจัดการด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป จากประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญและนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นร่วมกันในการประชุมระหว่างประเทศข้างต้น สะท้อนให้เห็นประเด็นที่โดดเด่นที่สะท้อนทิศทางและแนวทางการพัฒนาของกระบวนการยุติธรรมในบริบทต่างประเทศที่ชัดเจน ทั้งในส่วนของการส่งเสริมความก้าวหน้าของการป้องกันอาชญากรรม และความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานตามมาตรฐานและบรรทัดฐานของสหประชาชาติในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา โดยการสร้างความก้าวหน้าในกลุ่มยุทธศาสตร์ป้องกันอาชญากรรมที่มีนวัตกรรมและการป้องกันอาชญากรรมโดยอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ การลดการกระทำผิดซ้ำด้วยการฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคม การสร้างความร่วมมือและนำแนวทางการพัฒนาที่มีความหลากหลายในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา เช่น

การนำกีฬาและกิจกรรมสร้างสรรค์มาเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรมหรือแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด การจรรโลงรักษาศักดิ์ศรีเชิงเพศสภาพไว้ในระบบความยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งการพัฒนาหลักนิติธรรมเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรมให้มีศักยภาพและความพร้อมในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตามสิทธิและการปฏิบัติที่เท่าเทียมภายใต้กฎหมาย ตลอดจนการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อป้องกันอาชญากรรมทุกรูปแบบ โดยมุ่งแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทของสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมไซเบอร์ ด้วยการส่งเสริมคุณค่าของการรู้เท่าทัน (Literacy) ในทุกลักษณะ และในทุกระดับของวิถีชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันการสร้างข้อมูลและการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องในสังคม รวมทั้งการพัฒนาระบบงานยุติธรรมทางอาญา เพื่อรับมือกับแนวโน้มของการเกิดอาชญากรรมที่อาจเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) ซึ่งแต่ละประเด็นดังกล่าว นับเป็นประเด็นท้าทายสำหรับการพัฒนาระบบการยุติธรรมไทยในปัจจุบันและอนาคต

3.3 การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566-2567

ในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 ที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งเสนอกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

3.3.1 พระราชบัญญัติ

ในปี พ.ศ. 2566 มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2566 โดยเป็นแก้ไขเพิ่มเติมบางประเด็นในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 โดยมีสาระสำคัญคือ การกำหนดการดำเนินการเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการอัยการให้มีความเหมาะสมในกรณีการนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบและเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ โดยพิจารณาเทียบเคียงกับมาตรา 180 และมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติให้ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย เกษียณอายุ หรือพ้นจากราชการเพราะถูกลงโทษให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
1	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 20 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2566	พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2566	กำหนดการดำเนินการเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการอัยการ ให้มีความเหมาะสมในกรณีการนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบและเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ โดยพิจารณาเทียบเคียงกับมาตรา 180 และมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติให้ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย เกษียณอายุ หรือพ้นจากราชการเพราะถูกลงโทษให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ	นายกรัฐมนตรี

3.3.2 พระราชกำหนด

ในปี พ.ศ. 2566 มีการประกาศใช้พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

- (1) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566
 - (2) พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566
- ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
1	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 12 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2566	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566	ขยายกำหนดเวลาในการมีผลใช้บังคับของบทบัญญัติเพียงเฉพาะในมาตรา ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กล้องบันทึกภาพและเสียงในขณะการควบคุมตัว เพื่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ การควบคุมตัวได้เตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์และบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ตลอดจนให้มีการวางหลักเกณฑ์ และมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และร่างกายของประชาชนอย่างแท้จริง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)	นายกรัฐมนตรีน
2	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 18 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2566	พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566	ตรากฎหมายใหม่ขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยกำหนดบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล (อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 26 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 36 มาตรา 37 และมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)	นายกรัฐมนตรีน

3.3.3 พระราชกฤษฎีกา

ในปี พ.ศ. 2567 มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

- (1) พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2567
 - (2) พระราชกฤษฎีกาเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2567
 - (3) พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงสมุทรปราการ พ.ศ. 2567
- ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 พระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
1	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 14 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2567	พระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2567	มาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 กำหนดให้การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นกองบัญชาการหรือการจัดตั้งกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาโดยกำหนดหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการ ดังกล่าวให้ชัดเจน ประกอบกับมาตรา 12 (1) กำหนดให้การแบ่งส่วนราชการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างน้อยต้องมีกองบัญชาการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค ซึ่งเป็นส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ โดยต้องกำหนดเขตพื้นที่ให้ชัดเจน (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 175 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565)	นายกรัฐมนตรี
2	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 14 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2567	พระราชกฤษฎีกาเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2567	กำหนดเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 175 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565)	นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 3.3 พระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
3	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 14 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2567	พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลง เขตอำนาจศาลแขวง สมุทรปราการ พ.ศ. 2567	ตัดท้องที่ทับซ้อนกันออกจากเขตอำนาจของศาลแขวงสมุทรปราการ โดยให้ คดีที่อยู่ในเขตท้องที่อำเภอพระประแดง และอำเภอพระสมุทรเจดีย์ อยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดพระประแดงเพียงแห่งเดียว เพื่อให้ประชาชน สืบสนในเรื่องเขตอำนาจศาลและได้รับความสะดวกในการพิจารณาคดี (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 175 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา 3 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและ วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499)	นายกรัฐมนตรื

3.3.4 กฎกระทรวง

ในปี พ.ศ. 2566 มีการประกาศใช้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 9 ฉบับ ได้แก่

- (1) กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2566
- (2) กฎกระทรวงการตรวจสอบทรัพย์สินและการแจ้งผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ และการขอรับทรัพย์สินคืน พ.ศ. 2566
- (3) กฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566
- (4) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพนัน พ.ศ. 2566
- (5) กฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงข้อกล่าวหา พ.ศ. 2566
- (6) กฎกระทรวงการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2566
- (7) กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2566
- (8) กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2566
- (9) กฎกระทรวงการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษา พ.ศ. 2566

ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2567 มีการประกาศใช้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 16 ฉบับ ได้แก่

- (1) กฎกระทรวงการคืนหรือการชดเชยคืนซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน พ.ศ. 2567
- (2) กฎกระทรวงว่าด้วยการแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดฐานสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567
- (3) กฎกระทรวงกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ พ.ศ. 2567
- (4) กฎกระทรวงการอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตัวอย่างของตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 หรือตำรับวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 พ.ศ. 2567
- (5) กฎกระทรวงกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567

(6) กฎกระทรวงการว่ากล่าวตักเตือน การสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาต เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ พ.ศ. 2567

(7) กฎกระทรวงการกำหนดวัตถุตำรับยกเว้น พ.ศ. 2567

(8) กฎกระทรวงการอนุญาตโฆษณาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2567

(9) กฎกระทรวงการนำผ่านซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภท พ.ศ. 2567

(10) กฎกระทรวงการอนุญาตผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 พ.ศ. 2567

(11) กฎกระทรวงการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 พ.ศ. 2567

(12) กฎกระทรวงการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 หรือตำรับวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 พ.ศ. 2567

(13) กฎกระทรวงการอนุญาตนำยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ซึ่งต้องใช้รักษาโรคเฉพาะตัว ติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2567

(14) กฎกระทรวงการอนุญาต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 พ.ศ. 2567

(15) กฎกระทรวงการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 พ.ศ. 2567

(16) กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด (ฉบับที่ 2)

จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2566-2567 มีกฎกระทรวงที่บัญญัติขึ้นตามอำนาจตามพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และประมวลกฎหมายยาเสพติดเป็นจำนวนมาก

ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
1	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 6 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2566	กฎกระทรวงกำหนด หน่วยงานของรัฐที่สามารถ ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทาง ปกครอง (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2566	มาตรา 63/15 วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทาง ปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานรัฐสามารถยื่นคำขอ ฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินได้ และ การที่จะนำหลักการนี้ไปใช้บังคับแก่หน่วยงานอื่นของรัฐที่มีใช้กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่นนั้น จะต้องกำหนดใน กฎกระทรวง ดังนั้น เพื่อให้การบังคับทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สมควร กำหนดให้กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครองได้ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 และมาตรา 63/15 วรรคหก แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562)	นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
2	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 13 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566	กฎกระทรวงการตรวจสอบทรัพย์สินและการแจ้งผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อยกทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ และการขอรับทรัพย์สินคืน พ.ศ. 2566	มาตรา 71 วรรคสาม มาตรา 73 วรรคสี่ มาตรา 74 วรรคสอง และมาตรา 82 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด กำหนดให้การตรวจสอบทรัพย์สินโดยเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. และการแจ้งให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอาจอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินทราบเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตรวจสอบ เพื่อพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรง เกี่ยวกับยาเสพติด การยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวไปใช้ประโยชน์ การยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ และการขอรับทรัพย์สินคืนและการคืนทรัพย์สิน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ประกอบกับมาตรา 71 วรรคสาม มาตรา 73 วรรคสี่ มาตรา 74 วรรคสอง และมาตรา 82 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
3	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 33 เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2566	กฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566	กำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ตามมาตรา 13 (6) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 เพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 13 (1) ถึง (5) เพื่อให้การพิจารณาทางปกครองมีความเป็นกลางมากยิ่งขึ้น (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534)	นายกรัฐมนตรี
4	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 36 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2566	ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพนัน พ.ศ. 2566	กำหนดข้อบังคับว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพนัน (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 29 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565)	ประธานศาลฎีกา
5	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 37 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2566	กฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงข้อกล่าวหา พ.ศ. 2566	มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 บัญญัติว่า เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาหรือมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบเห็นว่าการกระทำความผิดทางพนันไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา นั้นตามสมควร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565)	นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
6	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 37 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2566	กฎกระทรวงการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2566	มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าปรับเป็นพินัย จะกำหนดให้ชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565)	นายกรัฐมนตรี
7	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 41 เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2566	กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2566	กำหนดหน่วยงานของรัฐที่เพิ่มอำนาจสามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทางปกครอง คือ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 และมาตรา 63/15 วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562)	นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
8	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 41 เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2566	กฎกระทรวงกำหนด หน่วยงานของรัฐที่สามารถ ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทาง ปกครอง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2566	กำหนดหน่วยงานของรัฐที่เพิ่มอำนาจสามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทางปกครอง คือ กองทุนประกันชีวิต และกองทุนประกัน วินาศภัย (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 และมาตรา 63/15 วรรคหก แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562)	นายกรัฐมนตรี
9	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนที่ 54 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2566	กฎกระทรวงการฟื้นฟูสภาพ ทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติด และผู้ผ่านการบำบัดรักษา พ.ศ. 2566	มาตรา 118 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติว่า การฟื้นฟู สภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษา ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กำหนดในกฎกระทรวงโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 118 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
10	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 16 เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2567	กฎกระทรวงการคืนหรือการชดใช้คืนซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน พ.ศ. 2567	มาตรา 49/1 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2565 กำหนดให้การรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เสียหายและความเสียหาย คำร้องและการยื่นคำร้อง และการเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สิน เพื่อนำไปคืนหรือชดใช้คืนหรือชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามมาตรา 49/2 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระยะเวลา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และมาตรา 49/1 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2565)	นายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 3.3 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
142	11	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 19 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2567	กฎกระทรวงว่าด้วยการแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 125 หรือ มาตรา 127 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ป.ป.ส. มอบหมาย ในกรณีที่ศาลออกหมายจับแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว ก่อนร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนต่อไป (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง และมาตรา 11/7 วรรคสอง แห่งวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2564)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
	12	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 6 เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567	กฎกระทรวงกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้นับนิตินัยฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ พ.ศ. 2567 มาตรา 107 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อย ที่ให้นับนิตินัยฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 107 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.3 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
13	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 37 เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567	กฎกระทรวงการอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตัวอย่างของตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 หรือตำรับวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 พ.ศ. 2567	มาตรา 49 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้การขออนุญาตและการอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตัวอย่างของตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 หรือตำรับวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 3 หรือประเภท 4 ที่จะขอขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษหรือตำรับวัตถุออกฤทธิ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราธรรมเนียมไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง และมาตรา 49 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
14	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 38 เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567	กฎกระทรวงกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2567	การแก้ไขปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษอย่างจริงจัง โดยเฉพาะยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 กรณีสัมผัสเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีน (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 107 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
15	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 47 เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการว่ากล่าว ตักเตือน การสั่งพักใช้ ใบอนุญาต หรือการเพิกถอนใบอนุญาต เกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ พ.ศ. 2567	มาตรา 67 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติว่าผู้รับอนุญาต ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหมวด 4 การอนุญาตเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และวัตถุออกฤทธิ์ หรือกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามหมวดดังกล่าว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยการเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด ผู้อนุญาต หรือผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุม ยาเสพติด แล้วแต่กรณี ว่ากล่าวตักเตือน สั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอน ใบอนุญาต ตามสมควรแก่กรณี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
16	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 49 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการกำหนด วัตถุตำรับยกเว้น พ.ศ. 2567	มาตรา 49 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้ การประกาศกำหนดให้วัตถุตำรับใดเป็นวัตถุตำรับยกเว้น ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 59 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
17	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 51 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการอนุญาตโฆษณาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2567	มาตรา 122 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้ การขออนุญาต การออกใบอนุญาต และเงื่อนไขการโฆษณาตามใบอนุญาต เกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 122 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
18	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 52 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการนำผ่าน ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภท พ.ศ. 2567	มาตรา 18 มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 37 วรรคหนึ่ง และมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด กำหนดให้นำผ่านซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ ทุกประเภท รวมทั้งอัตราค่าธรรมเนียมการนำผ่าน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 35 วรรคสาม และมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
19	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 52 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการอนุญาตผลิต นำเข้า หรือส่งออก ยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 พ.ศ. 2567	มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้การอนุญาตผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2 การนำเข้าหรือส่งออกในแต่ละครั้ง การควบคุม กำกับดูแล และการจัดให้มีเภสัชกรอยู่ประจำเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราธรรมเนียม หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
20	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 52 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือ จำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์ใน ประเภท 3 หรือประเภท 4 พ.ศ. 2567	มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้การอนุญาตผลิต นำเข้า หรือ ส่งออกวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 3 หรือประเภท 4 การนำเข้าหรือส่งออก ในแต่ละครั้ง การควบคุม กำกับดูแล และการจัดให้มีเภสัชกรอยู่ประจำ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง และ มาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราธรรมเนียม หรือยกเว้น ค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง และมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
21	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 52 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการขึ้นทะเบียน ตำรับยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 3 หรือตำรับ วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 พ.ศ. 2567	มาตรา 49 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้ การขอขึ้นทะเบียน การออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียน การต่ออายุ ใบสำคัญการขึ้นทะเบียน การออกใบแทนใบสำคัญการขึ้นทะเบียน การแจ้งรายการในการยื่นคำขอ และการขอแก้ไขรายการที่ได้รับอนุญาต ของตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 หรือตำรับวัตถุออกฤทธิ์ใน ประเภท 3 หรือประเภท 4 ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง และ มาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราตาม บัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง และมาตรา 49 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
22	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 52 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567	กฎกระทรวงการอนุญาต นำยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ซึ่งต้องใช้รักษาโรคเฉพาะตัวติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2567	มาตรา 39 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้การขออนุญาตและการออกไปอนุญาตนำยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ของผู้ป่วย ซึ่งเดินทางระหว่างประเทศและต้องใช้ยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์รักษาโรคเฉพาะตัวติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา หรือกรณีของสัตว์ป่วยซึ่งเดินทางระหว่างประเทศ พร้อมเจ้าของสัตว์และต้องใช้วัตถุออกฤทธิ์รักษาโรคเฉพาะตัวติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมีใบสั่งยาหรือหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งซึ่งเป็นผู้ให้การรักษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง และมาตรา 39 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
23	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 55 เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2567	กฎกระทรวงการอนุญาตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 พ.ศ. 2567	มาตรา 34 วรรคสาม มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 และมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้การอนุญาตผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต การออกใบอนุญาต การออกใบแทน ใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การแก้ไขรายการในใบอนุญาต การนำเข้าหรือส่งออกในแต่ละครั้ง และการควบคุมกำกับดูแล ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราธรรมเนียมไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 34 วรรคสาม มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 และมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
24	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 55 เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2567	กฎกระทรวงการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 พ.ศ. 2567	มาตรา 34 วรรคสาม มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 และมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติให้การอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 4 คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต การออกใบอนุญาต การออกใบแทน ใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การแก้ไขรายการในใบอนุญาต การนำเข้าหรือส่งออกในแต่ละครั้ง และการควบคุมกำกับดูแล ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวง (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 34 วรรคสาม มาตรา 35 วรรคสาม มาตรา 36 และมาตรา 37 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.4 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
25	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนที่ 31 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2567	กฎกระทรวงกำหนดเด็ก ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567	กำหนดให้การใช้พืชกระท่อม กัญชา กัญชง สารสกัดจากพืชกระท่อม กัญชา กัญชง หรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมหรือสารสกัดจากพืชกระท่อม กัญชา หรือกัญชง เพื่อนันทนาการ เป็นพฤติกรรมของเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด อันเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมิให้ได้รับผลกระทบจากการใช้พืชดังกล่าว รวมทั้งสารสกัดหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของพืชหรือสารสกัดของพืชนั้น (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการ เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับ มาตรา 31 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 48 และ มาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์

3.3.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวง

ในปี พ.ศ. 2566 มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 17 ฉบับ ได้แก่

- (1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประกาศเรื่องในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2566
- (2) ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การยกเว้นให้คนโดยสารไม่ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยในรถบางประเภท พ.ศ. 2566
- (3) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ซึ่งอนุญาตให้ผลิตเพื่อส่งออกหรือส่งออกได้ พ.ศ. 2566
- (4) ระเบียบกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ว่าด้วยการตรวจแรงงาน และการดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดตามกฎหมายกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566
- (5) ประกาศสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรื่อง ลักษณะ รูปแบบ ขนาด วิธีการ และหลักเกณฑ์การส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2566
- (6) ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566
- (7) ประกาศคณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรายงานภัยคุกคามทางไซเบอร์ พ.ศ. 2566
- (8) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566
- (9) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 4 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566
- (10) ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2566
- (11) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 33 (4) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2566
- (12) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีความผิดทางพินัยของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2566
- (13) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2566
- (14) ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง การจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 41 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566
- (15) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566

(16) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 33 (4) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566

(17) ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด เรื่อง การดำเนินการกับยาเสพติด กรณีอันเชื่อได้ว่าเป็นยาเสพติดที่ไม่ปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ พ.ศ. 2566

ในปี พ.ศ. 2567 มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 11 ฉบับ ได้แก่

(1) ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมที่ได้กระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย พ.ศ. 2566

(2) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องมีค่าเตือนหรือข้อควรระวัง และข้อความของคำเตือนหรือข้อควรระวัง พ.ศ. 2566

(3) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2566

(4) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 4 พ.ศ. 2566

(5) ประกาศคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานการกำหนดคุณลักษณะความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้แก่ข้อมูลหรือระบบสารสนเทศ พ.ศ. 2566

(6) ประกาศคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานและแนวทางส่งเสริมพัฒนาระบบการให้บริการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2566

(7) ประกาศคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของข้อมูลหรือระบบสารสนเทศ พ.ศ. 2566

(8) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 และวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ที่ผู้อนุญาตจะอนุญาตให้จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง พ.ศ. 2567

(9) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสอบการนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 ประเภท 4 พ.ศ. 2567

(10) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ที่มีใช้สารสกัดจากกัญชาหรือกัญชง ที่ให้เสพเพื่อการรักษาโรคหรือเสพเพื่อการศึกษาวิจัยได้ พ.ศ. 2567

(11) ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567 (8 พ.ค. 67)

ทั้งนี้พบว่า มีประกาศกระทรวงสาธารณสุขจำนวนมากที่ประกาศใช้เพื่อเป็นการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ประมวลกฎหมายยาเสพติด รวมทั้งมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวง เกี่ยวกับการกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567
จำนวนทั้งสิ้น 195 ฉบับ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย
พ.ศ. 2565

ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
1	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 23 เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประกาศเรื่อง ในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2566	ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ประกาศเรื่องราชกิจจานุเบกษา สามารถดำเนินการได้โดยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534)	นายกรัฐมนตรี
2	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 36 เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2566	ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การยกเว้น ให้คนโดยสารไม่ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยใน รถบางประเภท พ.ศ. 2566	กำหนดหลักเกณฑ์ในการบรรทุกคนโดยสาร การใช้อัตราความเร็ว และการยกเว้นการรัดเข็มขัดนิรภัยสำหรับนั่งรถสองแถว รถบรรทุก โดยสารขนาดเล็กที่มีการจัดที่นั่งตามความยาวของรถ รถกระบะ และรถกึ่งกระบะ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการขับขี่และการโดยสาร (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 123/1 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2565)	ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ
3	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 55 เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2566	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อวัตถุออกฤทธิ์ใน ประเภท 2 ซึ่งอนุญาตให้ผลิต เพื่อส่งออกหรือส่งออกได้ พ.ศ. 2566	การกำหนดชื่อวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ซึ่งอนุญาตให้ผลิตเพื่อส่งออก หรือส่งออกได้ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 23 (5) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติราชการแทน รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
4	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 72 เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2566	ระเบียบกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ว่าด้วย การตรวจแรงงาน และ การดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมง ทะเล พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566	ปรับปรุงระเบียบกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานว่าด้วยการตรวจแรงงานและการดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2561 ให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ.2565 เพื่อแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน การใช้แรงงานบังคับ และการใช้แรงงานประมงที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนของรัฐบาล (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน)	อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
5	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 78 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2566	ประกาศสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี เรื่อง ลักษณะ รูปแบบ ขนาด วิธีการ และหลักเกณฑ์การส่งข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2566	ประกาศลักษณะ รูปแบบ ขนาด วิธีการ และหลักเกณฑ์การส่งข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำลงประกาศราชกิจจานุเบกษา (อาศัยอำนาจตามความในข้อ 9 วรรคสาม แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี)	เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
6	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 103 เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2566	ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566	กำหนดหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติพีชกระท่อม (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา 39 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. 2565)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรม
7	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 107 เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2566	ประกาศคณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรายงานภัยคุกคามทางไซเบอร์ พ.ศ. 2566	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรายงานเมื่อมีเหตุภัยคุกคามทางไซเบอร์ เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 (5) และมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจ ประสานกรรมการ กำกับดูแล ด้านความมั่นคง ปลอดภัยไซเบอร์
8	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 117 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2566	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566	ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 29 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
9	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 117 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2566	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 4 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566	ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 4 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลยาเสพติดให้โทษประเภท 4 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 29 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
10	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 121 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2566	ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การให้ คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2566	กำหนดระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การให้ คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (อาศัยอำนาจตามข้อ 2 (5) ของคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 318/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2565)	ประธานกรรมการ ว่าด้วยการปรับเป็น พินัย
11	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 126 เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2566	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หน่วยงานอื่นของรัฐตาม มาตรา 33 (4) แห่งประมวล กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2566	ระบุชื่อหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 33 (4) แห่งประมวลกฎหมาย ยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 23 (10) และมาตรา 33 (4) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
12	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 35 เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2566	ระเบียบสำนักงานอัยการ สูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดี ความผิดทางพินัยของ พนักงานอัยการ พ.ศ. 2566	กำหนดระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีความผิดทางพินัยของพนักงานอัยการ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ ในการดำเนินคดีความผิดทางพินัยเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25 วรรคสี่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565)	อัยการสูงสุด
13	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 146 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2566	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการ ปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2566	วางระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 วรรคสอง พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565)	นายกรัฐมนตรี
14	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 226 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2566	ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 41 (2) แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566	กำหนดผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตน ในกรณีที่ การดำเนินกิจกรรมในการเก็บรวบรวมใช้ หรือเปิดเผย จำเป็นต้องตรวจสอบ ข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบอย่างสม่ำเสมอ โดยเหตุที่มีข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนมาก (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (4) ประกอบมาตรา 41 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)	คณะกรรมการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
15	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 300 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566	ระบุชื่อวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 30 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
16	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 300 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หน่วยงานอื่นของรัฐตาม มาตรา 33 (4) แห่งประมวล กฎหมายยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566	ระบุชื่อหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 33 (4) แห่งประมวลกฎหมาย ยาเสพติด เพิ่มเติม (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 23 (10) และมาตรา 33(4) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
17	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 300 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566	ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด เรื่อง การดำเนินการกับยาเสพติด กรณีอันเชื่อได้ว่าเป็นยาเสพติด ที่ไม่ปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ พ.ศ. 2566	กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ยึด आयัด สั่งให้งดการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือ จำหน่ายซึ่งยาเสพติด หรือเรียกเก็บคืน ตลอดจนสั่งทำลายยาเสพติด ที่ไม่ปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 62 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 คณะกรรมการควบคุมยาเสพติด ในการประชุมครั้งที่ 21-7/2566)	หัวหน้าราชการ ส่วนสาธารณสุข รักษาราชการแทน รองปลัดกระทรวง สาธารณสุข หัวหน้า กลุ่มงานภารกิจ ด้านสนับสนุน งานบริการสุขภาพ ประธานกรรมการ ควบคุมยาเสพติด

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
18	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 129 เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2567	ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่อง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมที่ได้กระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย พ.ศ. 2566	กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมที่ได้กระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (4) และมาตรา 26 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)	คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
19	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 10 เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2567	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องมีค่าเตือนหรือข้อควรระวัง พ.ศ. 2566	ระบุชื่อและประเภทของยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์ที่ต้องมีค่าเตือน หรือข้อควรระวัง และข้อความของคำเตือนหรือข้อควรระวัง เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความปลอดภัย (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 22 (4) และมาตรา 23 (8) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
20	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 17 เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2567	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2566	ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 29 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
21	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 17 เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2567	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษ ประเภท 4 พ.ศ. 2566	ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 4 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยระบุชื่อ เพกกอน และเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแล ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 29 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
165	22	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 18 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567	ประกาศคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ แห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานการกำหนดคุณลักษณะความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้แก่ข้อมูลหรือระบบสารสนเทศ พ.ศ. 2566	รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธาน คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ
	23	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 18 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567	กำหนดมาตรฐานกำหนดคุณลักษณะความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้แก่ข้อมูลหรือระบบสารสนเทศ เพื่อประเมินและจัดระบบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ข้อมูลหรือระบบสารสนเทศอันจะนำไปสู่การเลือกมาตรการในการควบคุมความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (4) แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562)	รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธาน คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ
	23	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 18 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567	กำหนดมาตรฐานและแนวทางส่งเสริมพัฒนาระบบการให้บริการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และการรับรองคุณภาพของผู้ให้บริการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมถึงกำหนดแนวทางส่งเสริมพัฒนาการให้บริการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (4) แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ประกอบกับมติที่ประชุม คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติในคราวการประชุมครั้งที่ 4/2566)	รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธาน คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
24	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 18 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567	ประกาศคณะกรรมการการ รักษาความมั่นคงปลอดภัย ไซเบอร์แห่งชาติ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของข้อมูล หรือระบบสารสนเทศ พ.ศ. 2566	กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของข้อมูลหรือระบบสารสนเทศ เพื่อให้ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 (4) แห่งพระราชบัญญัติการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ประกอบกับมติที่ประชุม คณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติในคราว การประชุมครั้งที่ 4/2566)	รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธาน คณะกรรมการรักษา ความมั่นคงปลอดภัย ไซเบอร์แห่งชาติ
25	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 27 เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2567	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการในการกำหนดปริมาณ ยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 และวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ที่ผู้อนุญาตจะอนุญาตให้ จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง พ.ศ. 2567	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 2 และวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ผู้อนุญาตจะอนุญาตให้จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อประโยชน์ ในการควบคุมให้เหมาะสมกับความจำเป็นต้องใช้ทางการแพทย์ หรือ ความจำเป็นต้องใช้ประจำในการปฐมพยาบาลหรือในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ในเรือหรือเครื่องบินที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศที่จอด ทะเบียนในราชอาณาจักร และเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้ในทางที่ผิด (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 22 (3) และมาตรา 23 (7) แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3.5 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี/ ประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2566-2567 (ต่อ)

ลำดับ	การประกาศใช้	เรื่อง	สาระสำคัญ	ผู้รับผิดชอบ
167	26 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 82 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2567	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสอบการนำผ่าน ซึ่งยาเสพติดให้โทษใน ประเภท 1 ประเภท 2 ประเภท 4 พ.ศ. 2567	กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ประเภท 2 ประเภท 4 อย่างมีประสิทธิภาพ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 60 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
	27 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 110 เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2567	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาเสพติดให้โทษใน ประเภท 5 ที่มีใช้สารสกัดจาก กัญชาหรือกัญชง ที่ให้เสพ เพื่อการรักษาโรคหรือเสพเพื่อ การศึกษาวิจัยได้ พ.ศ. 2567	กำหนดยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ที่มีใช้สารสกัดจากกัญชาหรือกัญชง ที่ให้เสพเพื่อการรักษาโรคหรือเสพเพื่อการศึกษาวิจัยได้ เป็นไปตาม หลักวิชาการ มีความปลอดภัย และเพื่อนำไปใช้ในประโยชน์ทาง การแพทย์ (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 24 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และมาตรา 58 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด)	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข
	28 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 129 เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2567	ประกาศคณะกรรมการ คຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນສ່ວນບຸກຄລ เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณา ออกคำสั่งลงโทษปรับทาง ปกครองของคณะกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567	แก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการคຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນສ່ວນບຸກຄລ เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง ของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2565 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น (อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 (4) ประกอบมาตรา 90 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນສ່ວນບຸກຄລ พ.ศ. 2562)	ประธาน คณะกรรมการ คຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນ ສ່ວນບຸກຄລ

กล่าวได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 ที่ผ่านมา พบว่ามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเพียงฉบับเดียว คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2566 โดยเป็นแก้ไขเพิ่มเติมบางประเด็น ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพียงรายละเอียดการดำเนินการเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของข้าราชการอัยการเป็นหลัก ในขณะที่มีการประกาศใช้พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญจสุญหาย พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566 โดยเป็นการแก้ไขรายละเอียดการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมตัวและการบันทึกข้อมูลของผู้ถูกควบคุมตัว รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลของผู้ถูกควบคุมตัวตามกฎหมาย และมีการประกาศใช้พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในสังคม สำหรับการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม มีจำนวน 3 ฉบับ ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการบริหารงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2567 พระราชกฤษฎีกาเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2567 และพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงสมุทรปราการ พ.ศ. 2567

ทั้งนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่มีการประกาศใช้เพิ่มเติมในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 เป็นรูปแบบของกฎกระทรวง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศกระทรวง โดยมีการประกาศใช้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 9 ฉบับ และในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 16 ฉบับ โดยกฎหมายในรูปแบบของกฎกระทรวง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกฎกระทรวงที่กำหนดรายละเอียดการดำเนินการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 15 ฉบับ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และประมวลกฎหมายยาเสพติด เช่นเดียวกับกฎหมายในรูปแบบของประกาศกระทรวง มีการประกาศใช้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 17 ฉบับ และในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 11 ฉบับ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นประกาศกระทรวงที่กำหนดรายละเอียดการดำเนินการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 14 ฉบับ โดยเป็นประกาศกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 12 ฉบับ และมีประกาศกระทรวงยุติธรรม 1 ฉบับ และประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด จำนวน 1 ฉบับ สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อรองรับการดำเนินงานตามประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2564

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีประกาศที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ จำนวน 4 ฉบับ และประกาศเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 3 ฉบับ สะท้อนถึงการให้ความสำคัญในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์และวิถีชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

สารสนเทศ รวมทั้งประกาศเกี่ยวกับการปรับเป็นพินัย จำนวน 3 ฉบับ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน
ที่เป็นรูปธรรมสำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

บทที่ 4

การคาดการณ์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

4.1 แนวโน้มสถานการณ์อาชญากรรมในอนาคต

สถานการณ์อาชญากรรมในอนาคตมีแนวโน้มที่น่าสนใจ ดังนี้

4.1.1 ลักษณะของเหตุอาชญากรรม

ลักษณะของอาชญากรรมที่มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นและเป็นความท้าทายต่อสังคมในอนาคต ได้แก่

(1) อาชญากรรมในรูปแบบออนไลน์และอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ และการฉ้อโกง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหลอกลวงซื้อขายสินค้าและบริการ มีจำนวนคดีรับแจ้งความที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับความผิดในกลุ่มข้อหาฐานความผิดพิเศษ ซึ่งลักษณะความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีสัดส่วนที่มากที่สุดในฐานะความผิดนี้ รองลงมาคือ ฐานความผิดฉ้อโกงที่กระทำผ่านคอมพิวเตอร์ สะท้อนกระแสการขยายตัวของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ สะท้อนให้เห็นแนวโน้มในอนาคตน่าจะพบการกระทำผิดผ่านรูปแบบออนไลน์ หรือการกระทำผิดทางเทคโนโลยีมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฉ้อโกงที่กระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ รูปแบบของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ที่สำคัญ ได้แก่ การฟิชชิ่ง (Phishing) และการสแกมมิง (Scamming) ไวรัสเรียกค่าไถ่ (Ransomware) การแทรกซึมตลาดการค้าขององค์กรอาชญากรรมบนโลกออนไลน์ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนผ่านเครือข่ายออนไลน์ เช่น การแสวงประโยชน์อันมิชอบขององค์กรอาชญากรรมต่อเด็กและเยาวชนให้กระทำการเกี่ยวกับทางเพศ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ในลักษณะอื่น ๆ ทั้งการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จ เพื่อสร้างความเสียหายทางจิตใจต่อผู้อื่นทางจิตใจ เช่น การ Cyber Bully หรือการหมิ่นประมาทในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและการเกิดอาชญากรรมในลักษณะอื่นเพิ่มเติมเป็นจำนวนมาก และนำไปสู่การเกิดภาวะเครียดและซึมเศร้าต่อเหยื่อที่ถูกกระทำ อันจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมในลักษณะอื่นตามมา โดยลักษณะของการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่หลากหลายและเข้าข่ายการกระทำความผิดตามประเภทอาชญากรรมอื่น ๆ ส่งผลให้การพิจารณาลักษณะของคดีความหรือการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องพิจารณาภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในหลายลักษณะ รวมทั้งการปรับข้อกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้เท่าทันและสอดคล้องต่อลักษณะของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลจากรายงานของสำนักงานควบคุมยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ที่ได้กล่าวถึงอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ว่าเป็นปัญหาสำคัญของโลกซึ่งแต่ละประเทศจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์

และกลยุทธ์ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่ชัดเจนทั้งการพัฒนาศักยภาพความรู้เจ้าหน้าที่ การสร้างความตระหนัก การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัย และวิเคราะห์รูปแบบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน (UNODC, 2024) อีกทั้งยังพบว่า แนวโน้มรูปแบบของอาชญากรรมในรูปแบบออนไลน์ที่ต้องเฝ้าระวังคือการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการสร้างเนื้อหาปลอมเพื่อใช้ในการฉ้อโกง หรือสร้างความเสียหาย อาทิ การสร้างภาพ หรือคลิปปลอมเป็นบุคคลอื่น (AI Deepfakes) เพื่อใช้ในการฉ้อโกง การเลียนเสียงของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือคนรู้จัก (AI Voice Covers) จากตัวอย่างเสียง เพื่อใช้ในการฉ้อโกง เป็นต้น

(2) อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงมีสัดส่วนมากที่สุดในปัจจุบัน และยังคงมีแนวโน้มว่ายังคงเป็นลักษณะความผิดที่มีสัดส่วนมากที่สุดในอนาคตเช่นกัน เนื่องมาจากรูปแบบการค้ายาเสพติดเริ่มปรับเปลี่ยนมาเป็นการค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นและรวดเร็ว รวมทั้งเอื้อให้ผู้ค้าเข้าถึงกลุ่มผู้เสพได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยใช้การส่งไปรษณีย์และการส่งสินค้าต่าง ๆ ของบริษัทเอกชน ซึ่งการตรวจตราการขนส่งมีความเข้มงวดน้อยลง ด้วยข้อจำกัดในด้านบุคลากรและระยะเวลาในการทำงานที่มีจำกัด ในขณะที่การติดตามข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกลับทำได้ยากขึ้น อันเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน ทำให้การติดตามข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงทำได้ยากมากขึ้น ประกอบกับการชักจูงให้บุคคลเปิดบัญชีให้เป็นทางผ่านในการทำธุรกรรมทางการเงินจากการค้าขายยาเสพติด หรือที่เรียกกันว่า “บัญชีม้า” ในจำนวนที่มากขึ้น โดยใช้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความยินยอม และการหลอกลวงจากการขาดความรู้เท่าทัน ส่งผลให้การติดตามขยายผลการกระทำผิดผ่านเส้นทางการเงินทำได้ยากมากขึ้น สำหรับพฤติกรรมกระทำความผิดพบว่าจำนวนผู้เสพยาเสพติดยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งผู้เสพรายใหม่และผู้เสพรายเก่าที่ยังคงมีพฤติกรรมกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง หรือกลับมาเสพยาซ้ำหลังผ่านการบำบัดฟื้นฟูแล้ว แม้ว่าจะมีการขับเคลื่อนแนวคิด “ผู้เสพยาเป็นผู้ป่วย” ที่มุ่งเน้นการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ แต่ด้วยพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องยาเสพติด อาจไม่สามารถจำแนกลักษณะของการครอบครองเพื่อเสพยาและการครอบครองเพื่อจำหน่ายได้ชัดเจนมากนัก ส่งผลให้ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดในสัดส่วนที่สูงกว่าคดีอื่นอย่างมาก และยังคงมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในลักษณะดังกล่าวในอนาคต หากยังไม่มี การปรับเปลี่ยนนโยบายหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาเสพติดในรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการต่อผู้เสพยาและผู้ค้ารายย่อย ซึ่งเป็นผู้ที่กระทำผิดในสัดส่วนที่สูงกว่าลักษณะความผิดอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ของประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ต้องการนำหลักการแก้ไขฟื้นฟูมาใช้แทนการลงโทษทางอาญา

(3) อาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ

แม้ว่าการก่อเหตุอาชญากรรมในปัจจุบันมีลักษณะที่เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบออนไลน์มากขึ้น แต่กลับพบว่า การกระทำผิดหรือการก่ออาชญากรรมแบบเผชิญหน้าแบบเดิม หรือที่เรียกว่า “Street Crimes” กลับมามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เช่นกัน เนื่องจากคนในสังคมกลับมาใช้ชีวิตตามวิถีเดิม โดยมีกิจกรรมทางสังคมแบบพบปะกันได้ดังเดิม ส่งผลให้โอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแบบเผชิญหน้ากลับมาเพิ่มขึ้นดังเดิม ควบคู่ไปกับอาชญากรรมแบบออนไลน์ ประกอบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้คนในสังคมมีความเครียดในการดำเนินชีวิต เมื่อต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและเกิดความขัดแย้ง จึงมักกระตุ้นให้เกิดเหตุอาชญากรรมได้ง่าย ดังข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ประจำปี พ.ศ. 2566 ซึ่งพบว่า คดีความผิดต่อชีวิตและร่างกายเกิดขึ้นในลักษณะของการทะเลาะวิวาทเป็นเหตุที่เกิดขึ้น ซึ่งมักจากการมีปากเสียงกับคู่กรณีในขณะมีเมามาในพื้นที่สาธารณะ หรืองานเลี้ยงสังสรรค์ และมักเป็นการก่อเหตุจากบุคคลหรือกลุ่มคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน อีกทั้งในกรณีฆ่าหรือพยายามฆ่าหลายกรณีที่ผู้ก่อเหตุเป็นผู้มีอาการทางจิต ซึ่งสะท้อนปัญหาของการเพิ่มจำนวนของผู้มีอาการทางจิตในภาพรวมของประเทศที่ยังขาดการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม รวมทั้งคดีอนาจาร ซึ่งเป็นพฤติกรรมคดีความผิดทางเพศที่พบมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ผู้ก่อเหตุไม่มีความสัมพันธ์หรือรู้จักกับเหยื่อมาก่อน ลักษณะเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้น สะท้อนเห็นถึงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีความตึงเครียด และนำไปสู่การก่อเหตุอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

4.1.2 ลักษณะของผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรม

ด้วยลักษณะของการกระทำผิดที่กระทำผ่านรูปแบบออนไลน์ หรือการกระทำผิดโดยการใช้เทคโนโลยีที่มากขึ้น ส่งผลให้คนในสังคมมีโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากบุคคลที่ไม่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยไม่ได้เผชิญหน้ากับผู้ก่อเหตุ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกระทำผิดจากอาชญากรรมแบบเผชิญหน้า หรือที่เรียกว่า “Street Crimes” ไปสู่อาชญากรรมที่มีระยะทางมากขึ้น และพื้นที่ในการก่ออาชญากรรมเกิดได้ในวงกว้าง รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในสังคมตกเป็นเหยื่อได้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญและได้เข้ามาเปลี่ยนชีวิตประจำวันของคน มีการใช้เทคโนโลยีในการทำงานแทนที่มากขึ้น ทำให้พฤติกรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป จึงเอื้อให้ผู้กระทำผิดมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์มากขึ้น ซึ่งคนในสังคมสามารถตกเป็นเหยื่อได้ทุกเพศ ทุกวัย เพราะแต่ละวัยมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ โดยผู้กระทำผิดหรือผู้ก่อเหตุสามารถก่ออาชญากรรมได้จากพื้นที่อื่นซึ่งไม่จำเป็นต้องพบเจอกับเหยื่อ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการก่ออาชญากรรมแบบ anywhere anytime โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่า ผู้กระทำผิดหรือผู้ก่อเหตุมักมีการก่อเหตุเป็นกลุ่มหรือองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ต่างประเทศ ส่งผลให้กลไกการป้องกันตนเองไม่ทันตกเป็น

เหยื่ออาชญากรรมของคนในสังคมทำได้ยากมากขึ้น รวมทั้งการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีทำได้ยากขึ้นเช่นกัน

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมทั่วไปเพิ่มมากขึ้น ทั้งความตึงเครียดในชีวิตที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและนำไปสู่การแสดงออกที่รุนแรงต่อกันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการผลักดันให้เกิดผู้กระทำความผิดเพื่อแสวงหารายได้หรือความอยู่รอดของตนเองเพิ่มมากขึ้น หรืออาจกลายเป็นผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้ตั้งใจ เช่น การหลอกลวงหรือจูงใจให้ไปทำงานในกระบวนการหลอกลวง (Scammer) อย่างในกรณีของแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการหลอกลวงแรงงานให้เป็นส่วนหนึ่งของการก่ออาชญากรรมอีกรูปแบบ ซึ่งแม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะถือเป็นการกระทำความผิดฐานการฉ้อโกงหลอกลวง แต่ตัวผู้ถูกหลอกให้เป็นคอลเซ็นเตอร์ นับเป็นเหยื่อจากค้ำมนุษย์รูปแบบหนึ่งเช่นกัน

4.2 ทิศทางการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคตจำเป็นต้องมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีทิศทางการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคตพึงให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 ความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน นับเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นความท้าทายหลักที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรให้ความสำคัญ และพัฒนารูปแบบการทำงานเพื่อให้เอื้อต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในปัจจุบัน พบว่า แม้ว่าจะกฎหมายกำหนดสิทธิของประชาชนจำนวนมาก เพราะกฎหมายถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญและมีความทันสมัยตามมาตรฐานสากล แต่การบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังทำไม่เต็มที่ เริ่มจากการรับรู้หรือมุมมองของประชาชนที่เห็นว่า ความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน โดยมีสาเหตุที่สำคัญคือ ความแตกต่างที่เกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจ หรือระดับการศึกษา โดยหากเกิดกรณีที่คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ได้รับโอกาสหรือสิทธิตามกฎหมายบางอย่าง ในขณะที่คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ขาดโอกาสในการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายบางประการ เพราะเงื่อนไขที่กำหนดไว้ยังเป็นการตอกย้ำให้คนในสังคมมองเห็นว่าการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนไม่เท่ากัน และกลายเป็นอคติที่มีต่อการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งความรู้ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งความรู้ทางกฎหมาย ความรู้ในสิทธิ ความรู้ในขั้นตอนและการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งช่องทางและการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยประชาชนไม่รู้กฎหมายและสิทธิที่ตนเองพึงได้รับตามที่กฎหมาย

กำหนด ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และได้รับการปกป้องคุ้มครองตามกฎหมายได้ตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคตจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาหลักนิติธรรม เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีศักยภาพและความพร้อมในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตามสิทธิและการปฏิบัติที่เท่าเทียมภายใต้กฎหมาย โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้และความช่วยเหลือทางกฎหมายที่เอื้อต่อการใช้บริการและความต้องการของประชาชนได้จริง เพื่อให้ประชาชนมีความสามารถในการต่อสู้คดี หรือปกป้องสิทธิของตนเองในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน และการให้ความช่วยเหลือและพัฒนา กลไกการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประชาชน ทั้งความหลากหลายทางเพศ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ และความพิการ ทั้งนี้ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรมุ่งให้ความรู้ คำแนะนำ และความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในลักษณะของการให้บริการในรูปแบบสวัสดิการ หรือสิทธิพื้นฐานที่รัฐพึงจัดให้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ คำแนะนำ และความช่วยเหลือทางกฎหมายแบบถ้วนหน้า อันจะเป็นการลดทอนข้อจำกัดจาก ความเหลื่อมล้ำจากฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษา มิให้นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและได้รับ ประโยชน์จากความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2560 ที่ระบุไว้ในมาตรา 68 ว่า “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสม แก่ผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทุนความให้” โดยควรพิจารณาเรื่องการให้บริการทางกฎหมาย ในฐานะการบริการสาธารณะประเภทหนึ่ง ซึ่งรัฐมีหน้าที่หลักที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชน

4.2.2 การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเคารพกฎหมายของประชาชนในสังคม

การสร้างวัฒนธรรมและยอมรับในวัฒนธรรมเคารพกฎหมายเพื่อให้เป็นค่านิยมหลักของ ประชาชน ย่อมนำไปสู่การป้องกันอาชญากรรมร่วมกันของประชาชนในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้น การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและส่งเสริมกิจกรรมยกระดับความตระหนักเรื่องกฎหมายและนโยบาย รวมทั้ง การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนสำหรับทุกคน ให้สาธารณชนเข้าใจคุณค่า มีทักษะ และความรู้ที่จำเป็น ต่อการสร้างวัฒนธรรมการยึดถือกฎหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และกระตุ้นจิตสำนึกของคนในสังคม ต่อการมีค่านิยมการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ผ่านรูปแบบและกิจกรรมทางสังคมในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้าง วัฒนธรรมเคารพกฎหมายให้แก่ประชาชนร่วมกัน โดยตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบท ทางสังคมในแต่ละพื้นที่

4.2.3 ลักษณะของอาชญากรรมรูปแบบใหม่และแนวทางการจัดการกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่

ด้วยลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ที่มีความหลากหลาย และกลายเป็นความท้าทายต่อกระบวนการยุติธรรม อันเนื่องมาจากแนวทางและเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในลักษณะแบบเดิม ทั้งข้อกฎหมายและกลไกหรือขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม อาจไม่สามารถนำมาใช้ในการจัดการกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นได้ การเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมความก้าวหน้าของการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาในรูปแบบใหม่ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันให้เกิดการป้องกันอาชญากรรมที่มีนวัตกรรมและการป้องกันอาชญากรรมโดยอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้าของการก่ออาชญากรรม และคำนึงถึงมิติด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการพัฒนาแนวทางการป้องกันและควบคุมปัญหาอาชญากรรมที่ส่งต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ผ่านองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ทั้งในและต่างประเทศ

4.2.4 ศักยภาพและค่านิยมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

กรอบความคิด (Mind Set) ในการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม และการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ความท้าทายที่สำคัญต่อการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในอนาคตคือ การปรับกรอบแนวคิดแบบเดิมที่มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายโดยใช้การลงโทษทางอาญาเป็นหลักในการขับเคลื่อน มาสู่การเปิดรับหลักคิดหรือมาตรฐานสากลในการทำงานบนพื้นฐานของแนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือยุติธรรมทางเลือก โดยการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมาพยายามขยายขอบเขตไปในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นใหม่ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นทางสังคมที่มีความหลากหลายและเฉพาะทางมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมรูปแบบใหม่และลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการสร้างความร่วมมือและนำแนวทางการพัฒนาที่มีความหลากหลายในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา เช่น การนำกีฬาและกิจกรรมสร้างสรรค์มาเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรมหรือแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งการลดการกระทำผิดซ้ำด้วยการฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคม อีกทั้งต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้เท่าทันภาวะการณืเติบโตและเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการส่งเสริมให้มีบุคลากรที่มีความรู้เท่าทันกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ รวมทั้งกฎหมายใหม่และแนวทางการดำเนินงานแบบใหม่ของกระบวนการยุติธรรม และการผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งเน้นความสำเร็จในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเป็นหลัก ตลอดจนการปรับปรุงขั้นตอนและกลไกการดำเนินงานของหน่วยงานเพื่อเอื้อให้สามารถดำเนินงานตามกรอบแนวคิดใหม่ได้จริง

4.2.5 การให้ความสำคัญกับระบบข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล

การพัฒนากระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดการดำเนินงานในการแสวงหาความจริงที่ตรงกันในแต่ละคดี และเป็นการทำงานบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเดียวกัน โดยการจัดเก็บข้อมูลเชิงสถิติและทำรายงานเชิงบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้ข้อมูลที่ตรงกัน และนำมาเป็นข้อมูลหลักในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์จริง และนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) อย่างจริงจัง รวมทั้งการมีเทคโนโลยีที่รองรับการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับระบบข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล ทั้งในระดับข้อมูล (Data) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และความรู้ (Knowledge) เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการทำงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมบนฐานของข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้องเดียวกัน อันจะนำไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทุกหน่วยงาน และสามารถเปิดเผยข้อมูลการทำงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของข้อมูลคดีของตนเองได้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีใช้ในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ตลอดจนการให้ความสำคัญกับงานวิชาการและสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างการพัฒนากระบวนการด้วยข้อมูลและองค์ความรู้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม และผลักดันให้กำหนดนโยบายและแนวทางการทำงานบนพื้นฐานของข้อมูลจากการศึกษาวิจัยที่เป็นระบบและน่าเชื่อถือ

4.2.5 การทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ

การให้ความสำคัญกับการทำงานเชิงเครือข่าย (Collaborative Network) เพื่อเสริมศักยภาพในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยการสร้างกลไกการทำงานเชิงเครือข่ายจากหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อลดทอนความเป็นราชการลง เพื่อสร้างการดำเนินงานเชิงเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้มากขึ้น โดยสร้างโอกาสและกลไกให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น และพัฒนาศักยภาพของภาคส่วนต่าง ๆ ควบคู่กับการปรับระเบียบและแนวทางการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมขับเคลื่อนงานในกระบวนการยุติธรรมได้จริง เช่น การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นหรือระดับชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรม และการปฏิรูประบบการทำงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

อีกทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศและความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อป้องกันอาชญากรรมทุกรูปแบบ โดยมุ่งแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมไซเบอร์ ด้วยการส่งเสริมคุณค่าของการรู้เท่าทัน (Literacy) ในทุกลักษณะ และในทุกระดับของวิถีชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันการสร้างข้อมูลและการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องในสังคม รวมทั้งการพัฒนากระบวนการทางอาญา ทั้งด้านเทคนิควิธีการทำงานใหม่ ๆ หรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่กระบวนการยุติธรรม

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ มีดังนี้

(1) **การสร้างวัฒนธรรมเคารพกฎหมายให้แก่ประชาชน** โดยผลักดันให้เกิดกลไกในการสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวัฒนธรรมเคารพกฎหมายให้แก่ประชาชน ผ่านระบบการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา ระดับต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนากฎหมาย เพื่อให้กฎหมายมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน และบริบทแวดล้อมในสังคมปัจจุบันได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องลดทอนการยึดถืออำนาจของรัฐเป็นตัวหลัก (State-centric) ในการตัดสินใจหรือกำหนดกรอบและกติกาในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนากฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยช่องทางและรูปแบบที่ง่ายและเอื้อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้จริง จะสนับสนุนให้เกิดกฎหมายที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมมากยิ่งขึ้น

(2) **การปรับปรุงมองและหลักในการจัดการอาชญากรรมโดยมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ต่อสังคม** มากกว่าการมุ่งเน้นการใช้อำนาจรัฐเพื่อควบคุมสังคม โดยการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล และกำหนดหลักในการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อมุ่งแก้ไขฟื้นฟู โดยเน้นการนำแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบที่หลากหลาย หรือการลงโทษในรูปแบบอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุก เพื่อให้ลดจำนวนผู้ต้องขังที่ต้องถูกควบคุมตัว ย่อมจะส่งเสริมให้สามารถดูแลคุณภาพชีวิตของผู้กระทำผิดตามสิทธิที่พึงได้รับ และพัฒนาพฤติกรรมเสีย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ในสังคม โดยไม่กระทำผิดซ้ำ

(3) **การส่งเสริมระบบงานยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric)** โดยการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ยึดหลักสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับเพื่อปฏิบัติให้เกิดความเท่าเทียม มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายและประโยชน์หรือความต้องการของประชาชน มิใช่เพียงมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนปรับทัศนคติการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้เป็น “ผู้ให้บริการ (Service Provider)” ที่พึงจัดสรรบริการหรือให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจ ประทับใจ และมีความเชื่อมั่นว่าบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมจะปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างเต็มศักยภาพตามบทบาทภารกิจที่ได้รับผิดชอบ

(4) การบริหารและระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการพัฒนาโครงสร้างและปรับระบบวิธีการปฏิบัติงานให้ทันสมัย คล่องตัว ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น และเป็นมาตรฐานสากล โดยไม่ให้โครงสร้างและความแข็งแกร่งของความเป็นระบบราชการกลายเป็นอุปสรรคในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน รวมทั้งพัฒนาระบบการทำงานและบริการประชาชนที่เป็นมาตรฐานสากล และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยการดำเนินความยุติธรรมด้วยความโปร่งใส รวดเร็ว และตรวจสอบได้ ตลอดจนออกแบบแนวทางการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม โดยการกำหนดแนวทางการประเมินภายใน และการตรวจสอบจากหน่วยงานและภาคส่วนของสังคม รวมทั้งการวัดความสำเร็จของการขับเคลื่อนงานในกระบวนการยุติธรรมจากผลลัพธ์เชิงคุณภาพมากกว่าเพียงการวัดผลเชิงปริมาณ และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการทำงานของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างต่อเนื่อง

(5) การพัฒนาระบบข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างหน่วยงานแบบเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการทำงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมบนฐานของข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้องเดียวกัน อันจะนำไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทุกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการทำงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมบนฐานของข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้องเดียวกัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อช่วยให้เกิดการสร้างความปลอดภัยในการทำงาน และเพื่อป้องกันการทุจริตต่อหน้าที่ (Malpractice) ในกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย โดยเปิดเผยข้อมูลการทำงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของข้อมูลคดีของตนเองได้สะดวกมากขึ้น เพื่อแสดงความโปร่งใสในการทำงานและเป็นหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามสิทธิพื้นฐาน

(6) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมด้วยข้อมูลและองค์ความรู้ทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญกับงานวิชาการและสนับสนุนการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยอมรับในระดับสากล โดยส่งเสริมให้เกิดการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ในประเด็นทางสังคมที่มีความแปลกใหม่และหลากหลายในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และผลักดันข้อเสนอจากงานวิจัยให้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

(7) การพัฒนารูปแบบการทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (Intergovernmental Network) ทั้งการออกแบบแนวทางและตัวชี้วัดในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์จากการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนงานของหลายหน่วยงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยไม่เกิดข้อจำกัดในการดำเนินงานแบบแยกส่วนงานตามภารกิจแบบที่เป็นมาในอดีต รวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดการพูดคุยและทำความเข้าใจร่วมกันในการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่เอื้อหรือสนับสนุนภารกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อมิให้เกิดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนหรือเกิดช่องว่าง

ในการดำเนินงานในบางภารกิจ อันเนื่องมาจากแต่ละหน่วยงานมีการดำเนินงานแบบแยกส่วนกัน และมิได้รับรู้การดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจใกล้เคียงกัน

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติในการพัฒนาระบบการยุติธรรมที่สำคัญ มีดังนี้

(1) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นช่องทางการสร้างการรับรู้ถึงสิทธิตามกฎหมาย สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือ และข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนที่เข้าถึงได้สะดวก เป็นการบริการและให้ความช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน อันจะเป็นการสร้างหลักประกันความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างรวดเร็วทั่วถึงและเท่าเทียม โดยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่สถานีตำรวจ (One Site Information Center – OSIC) โดยแต่ละหน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือตามสิทธิแต่ละด้านจัดทำข้อมูลและออกแบบ เอกสารหรือสื่อประชาสัมพันธ์หรือเอกสารที่แจ้งช่องทางในการรับทราบข้อมูลได้โดยตรงจากหน่วยงาน โดยขอความร่วมมือในการใช้พื้นที่สถานีตำรวจเป็นจุดในการประชาสัมพันธ์และแจ้งสิทธิแก่ประชาชนได้รับทราบตั้งแต่เริ่มต้น

(2) การพัฒนาแนวทางการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนอย่างทันท่วงที โดยผลักดันให้ ‘ยุติธรรมชุมชน’ หรือ ‘นักกฎหมายชุมชน’ แสดงบทบาทการให้คำปรึกษากฎหมายเชิงรุก รวมทั้งการให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายในชุมชน เพื่อให้บริการสำหรับประชาชนที่เดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือเมื่อเกิดคดีความอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท ทั้งข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีแพ่ง และคดีอาญาเฉพาะที่เป็นความผิดอันยอมความได้ เพื่อให้กลไกยุติธรรมชุมชนได้รับการยอมรับว่า เป็นกลไกในระดับชุมชนที่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้จริง

(3) การจัดทำสื่อหรือรูปแบบการประชาสัมพันธ์ในลักษณะเชิงรุกแก่ประชาชนเพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ถึงลักษณะของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนรู้เท่าทันต่อสถานการณ์การก่ออาชญากรรมในแต่ละประเภทที่มีลักษณะของการก่อเหตุที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งแนวปฏิบัติในการรับมือหรือการจัดการสถานการณ์เมื่อประสบเหตุหรืออาจตกอยู่ในสถานการณ์ที่กลายเป็นเป้าหมายของการก่ออาชญากรรม เช่น การได้รับการติดต่อจากมิจฉาชีพทางโทรศัพท์ หรือช่องทางออนไลน์ โดยสร้างความเข้าใจผิดว่า ตนเองหรือบุคคลใกล้ชิดประสบปัญหาในลักษณะหนึ่งลักษณะใด และต้องโอนเงินหรือดำเนินการตามที่ปลายสายแจ้งเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น การสร้างการรับรู้และตระหนักรู้ถึงลักษณะของอาชญากรรมที่ประชาชนอาจมีโอกาสดกเป็นเหยื่อนั้น ย่อมช่วยให้ประชาชนสามารถเกิดความรู้และทักษะในการรับมือต่อเหตุดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้ตนเองตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้มากยิ่งขึ้น

(4) การพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมแก่บุคลากรเพื่อรับมือกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

(4.1) การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อให้สามารถดำเนินคดีอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ได้ตรงกับลักษณะของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ตลอดจนการเตรียมระบบข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมรูปแบบใหม่ของหน่วยงานเพื่อสนับสนุนการทำงานให้แก่บุคลากรตามความจำเป็น

(4.2) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีความสามารถในการดำเนินการต่ออาชญากรรมในรูปแบบใหม่ที่มักใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี รวมทั้งเพื่อเกิดความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการทำงานและให้บริการแก่ประชาชนในรูปแบบใหม่ที่เอื้อให้เกิดการดำเนินงานที่สะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

(4.3) การสร้างทัศนคติในการทำงานที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยไม่มีการเรียกรับผลประโยชน์ หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ

(5) การกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน โดยการสร้างข้อตกลงร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานเชื่อมโยงข้อมูล ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการพัฒนามาตรการระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล หรือการนำข้อมูลไปใช้ในทางมิชอบ ซึ่งมักกลายเป็นเงื่อนไขเรื่องความไว้วางใจกันระหว่างหน่วยงาน อันจะนำไปสู่การบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทุกหน่วยงาน และใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันได้

(6) การพัฒนาแนวทางการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการให้บริการประชาชนเพิ่มขึ้น เพื่อลดขั้นตอนการติดต่อประสานงาน และลดระยะเวลาในการเข้ารับบริการของประชาชน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ในการค้นหาและติดตามข้อมูลจากหน่วยงานโดยตรง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และประโยชน์จากข้อมูลได้ตามความจำเป็นของตนเอง ตลอดจนการพัฒนาระบบการติดตามความคืบหน้าของข้อมูลคดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของคดีของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ อันจะเป็นการลดทอนอุปสรรคในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน และนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม

(7) การพัฒนารูปแบบการทำงานเชิงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดแนวร่วมจากภาคส่วนทางสังคมในการอำนวยความสะดวกที่ เป็นรูปธรรม การพัฒนาช่องทางและกลไกในการสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทางสังคม กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ การพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชนหรือศูนย์ไกล่เกลี่ย ภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการดำเนินการของศูนย์ให้แก่ประชาชนในชุมชน หรือการจัดตั้งคณะทำงานระดับพื้นที่เพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่มีองค์ประกอบของ ภาคประชาชน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพให้ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้จริงอย่างมีคุณภาพ อาทิ การดำเนินงานของอาสาสมัครของ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน หรือการเข้าร่วม เป็นหน่วยงานภาคีในการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำผิด เพื่อให้เกิดการพัฒนาแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ในมิติต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การสร้างกลไกในการรองรับผู้พ้นโทษให้มีโอกาสในการกลับไปใช้ ชีวิตในสังคมได้ตามปกติมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. (7 มีนาคม 2566).

ราชกิจจานุเบกษา, 140 (53ง).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). (1 พฤศจิกายน 2565).

ราชกิจจานุเบกษา, 139 (258ง).

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569). (7 เมษายน 2567).

ราชกิจจานุเบกษา, 140 (83ง).

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570). (20 มีนาคม 2566).

ราชกิจจานุเบกษา, 140 (21ก).

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). (13 ตุลาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา, 135 (82ก).

แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). (25 กุมภาพันธ์ 2564). ราชกิจจานุเบกษา, 138 (44ง).

เอกสาร

ทวีวัฒน์ เหลืองวิริยะ, พงศ์กฤษณ์ โรจน์วิรุฬห์, ชวนส์สร์ เจนการ, อรรถสิทธิ์ เรืองศิลป์, ธนพร ช่วยเจริญ

และรวีวรรณ สีเทา. (2567). โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อสำรวจข้อมูล

สถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2566, รายงานฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉันทพร สุนทรธรรม และคณะ. (2567). รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี

พ.ศ. 2566 White Paper on Crime and Justice 2023. สำนักงานกิจการยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม.

ปัทมา เกตุอำ และสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า. (2567). โครงการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

ภายใต้แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566-2569) ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ. 2566, รายงานฉบับสมบูรณ์.

สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2567ก). รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่

16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี 2566. สำนักงานกิจการยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม.

_____. (2567ข). การรายงานผลตัวชี้วัด แผนแม่บทการบริหารการยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4

(พ.ศ. 2566-2569) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.